

Tisdagen den 23 januari

Kl. 13.00–16.00
18.00–22.56

§ 1 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 25 januari kl. 14.00*.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:
prot. 2023/24:13 för tisdagen den 16 januari från socialförsäkringsutskottet och
prot. 2023/24:13 för tisdagen den 16 januari från trafikutskottet.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:292

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:292 Förändrat målår för ny gotländsk energiförbindelse

av Hanna Westerén (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 6 februari 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 22 januari 2024

Klimat- och näringslivsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

Maria Åhrling

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:311 Den havsbaserade vindkraften i Halland av Christofer Bergenblock (C)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 6 februari 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 22 januari 2024

Klimat- och näringslivsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

Maria Åhrling

Expeditionschef

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skatteutskottets utlåtande

2023/24:SkU16 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om internprissättning

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2023/24:SfU7 En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet

Försvarsutskottets betänkande

2023/24:FöU2 Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av samhällets informations- och cybersäkerhet

*Svar på
interpellationer*

§ 5 Svar på interpellationerna 2023/24:326, 340 och 341 om situationen i Gaza och på Västbanken

Anf. 1 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Ola Möller har ställt frågor till mig om huruvida Israels agerande är rättvist och proportionerligt samt om Israel bedriver självförsvar inom ramen för folkrätten och internationell humanitär rätt. Håkan Svenneling har frågat mig om regeringen avser att ta initiativ till fredssamtal, om jag har för avsikt att rikta kritik mot Israels regering för brott mot folkrätten samt om regeringen stöder Sydafrikas anmälan till ICJ och att frågan om folkmord prövas i domstol. Lorena Delgado Varas har ställt frågor om huruvida regeringen kommer att arbeta för att sanktioner införs mot Israel, att EU:s associeringsavtal med Israel avbryts, att EU inför vapembargo mot Israel samt att statliga aktörer som Vinnova får direktiv om att avsluta samarbeten med Israel. Jag besvarar interpellationerna samlat.

Det mänskliga lidandet är enormt på båda sidor. Israel har drabbats av det värsta massmordet på judar sedan Förintelsen. Terroristattacken var därför mer än ett massmord på 1 200 oskyldiga israeler. Det var en attack

mot själva idén om en fristad för världens judar. Därför är detta krig existentiellt för Israel.

EU och Sverige står alltså bakom Israels rätt att försvara sig, men den rätten måste utövas i enlighet med folkrätten och den internationella humanitära rätten. Civila måste alltid skyddas i enlighet med den humanitära rätten. Varje oskyldigt liv som spills i kriget är en tragedi. När stridigheterna nu flyttar söderut, dit många Gazabor har flytt, måste Israel göra sitt yttersta för att skydda civila.

Sverige fördömer Hamas användning av sjukhus för militära operationer och civila som mänskliga sköldar. Kriget medför allvarliga konsekvenser för sjukhusen och drabbar civilbefolkningen och vårdpersonalen på ett fruktansvärt sätt. Även Israel bör ta särskild hänsyn till den internationella humanitära rättens krav på skydd av sjukhus, medicinska förnödenheter och patienter.

Det är fortsatt svårt för en extern part, utan kunskap om vilka militära mål som varit aktuella, att bedöma hur principerna om åtskillnad, proportionalitet och försiktighet tillämpats i olika situationer. Men självklart växer vår oro över de stora civila förlusterna, varav förfärande många är barn. Likaså väcker de omfattande skadorna på civil egendom frågor. Lidandet bland Gazas civila befolkning är oerhört.

Hur dessa regler respekteras och om krigsförbrytelser begåtts måste bedömas från fall till fall utifrån den internationella humanitära rätten. Det är en fråga som kan prövas av rättsliga instanser, inklusive Internationella brottmålsdomstolen, ICC, som har en pågående undersökning rörande situationen i Palestina.

Jag har noterat att Sydafrika har inlett ett förfarande mot Israel inför Internationella domstolen om påstådda överträdelser av folkmordskonventionen. Internationella domstolen är FN:s främsta rättsliga organ. Det är en oberoende domstol som FN:s medlemsstater förstås har att respektera.

I likhet med EU stöder inte regeringen bojkott av eller sanktioner mot Israel. Vi tror på dialog och anser att en god bilateral relation där vi kan både tala om fördjupat samarbete och framföra kritik i svåra frågor är vägen framåt. Sverige har ett långsiktigt intresse av att fördjupa relationen och samarbetet med Israel, som liksom Sverige har avancerad innovation och forskning. Det inkluderar också centrala intresseområden som grön omställning, smart industri och jämställdhet, liksom det viktiga arbetet mot antisemitism. Vinnovas kontor i Israel är en viktig del i det konkreta innovationssamarbetet.

Av samma skäl är det välkommet att EU har en långsiktig relation med Israel och att vi på så sätt kan fördjupa vårt samarbete inom nyckelområden och föra dialog kring frågor där vi inte alltid är överens. Associeringsavtalet utgör en central plattform för detta.

Regeringen stöder och verkar, liksom EU, aktivt för en politisk process som leder till en framförhandlad tvåstatslösning. Tvåstatslösningen kvarstår som den enda hållbara lösningen för fred och säkerhet för såväl Israel som Palestina på lång sikt. Sverige och EU stöder även diplomatiska ansträngningar av regionala partner, FN och USA. EU:s engagemang är tydligt, och EU är den internationella aktör som är mest aktiv jämte USA. EU har även ett särskilt sändebud som arbetar för en återgång till en politisk process.

Prot. 2023/24:59
23 januari

Svar på
interpellationer

Sverige har en restriktiv syn på export av krigsmateriel. Det är Inspektionen för strategiska produkter som är behörig tillsyns- och tillståndsmyndighet. ISP gör en helhetsbedömning i varje enskilt ärende.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jörgen Berglund, Mikael Damsgaard, David Josefsson, Ann-Sofie Lifvenhage, Erik Ottoson, Magnus Resare, Maria Stockhaus, John E Weinerhall och Viktor Wärnick (alla M).

Anf. 2 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Det är 100 dagar av förödelse och dödande inför världens ögon. Det är ett dödande och en förstörelse som vi faktiskt inte har sett på decennier. Det är ett dödande som sker i ett sådant tempo att det många gånger har uttalats: aldrig mer. Men nu händer det igen.

Dödandet inleddes inte den 7 oktober. Vad som skedde den dagen var extremt. Det var brutalt, och det var ett avskryvart terrordåd. Det ska fördömas. Det har fördömts, och vi ska fortsätta att fördöma det. Det finns ingen frihet att kidnappa oskyldiga. Det finns ingen rätt att bomba urskillningslöst. Och det finns inget försvar för våldtäkter, mord och förstörelse. Men, fru talman, detta gäller även före och efter den 7 oktober.

Under decennier har Israel ockuperat Västbanken. I årtal har Israel upprätthållit en olaglig blockad och skapat världens största utomhusfängelse. Tusentals palestinier har genom åren suttit fängslade utan rättgångar, utan grund. Miljoner människor i Palestina har nekats rätten att återvända till sitt land, som deras förfäder fördrevs från. Miljoner nekas rätten till självbestämmande och sin rätt till en framtid.

Vad som spelas upp inför våra ögon i dag är den normala aktiviteten av den israeliska staten – men på steroider. Fångar misshandlas, förnedras och torteras – det är inget nytt. De palestinska byarna töms – det är inget nytt. Olivlundar förstörs – det är inget nytt. Byggnader uppförda med internationella medel förstörs – det är inte heller något nytt. Utomrättsliga avrättningar har påtalats tidigare, bland annat av socialdemokratiska statsråd, så det är inget nytt. Flygbombningar med vit fosfor är normalmetoden för den israeliska staten – det är inget nytt.

Därför är den israeliska regeringens hållning och agerande under mycket lång tid oerhört skamligt. De har brutit mot folkrätten och internationell humanitär rätt under decennier. Och vår del av världen har låtit detta ske trots att världen har sett det som Josep Borrell nu uttalar – att Netanyahu själv har stöttat Hamas.

Ändå fortsätter handelsavtal. Ändå fortsätter vapenförsäljning till Israel, trots att Israel också har avslöjats med spioneri på sina egna allierade. Ändå fortsätter det.

Med tanke på den svenska regeringens agerande kring biståndet och deras ihärdiga twittrande om Hamaskopplingar borde M och L också genast lämna regeringssamarbetet med KD. Handskakningarna med Netanyahu, som supportat Hamas, är välkända. Dessutom åker KD på resor till grupper som organiserar etnisk rensning. Det är helt hårresande – grupper som alltså har inreseförbud i USA och som EU diskuterar inreseförbud för är samarbetspartner till KD.

Det är en skam, ett svek och en stor fläck på demokratins fanor att det palestinska folket får lida år ut och år in. Det här måste bli en vändpunkt.

Säkerheten då, kommer någon alltid att säga när man talar om en tvåstatslösning. Det är en fullt legitim fråga – en fråga som bör ställas till Mohammed, Aisha och Noor, som inte skyddades av Iron Dome och höga murar, som inte skyddas av en av världens starkaste, USA-stödda arméer. Vilka säkerhetsgarantier fick de? Deras framtid har tagits ifrån dem av bomberna som fallit – allt i självförsvar och i proportion till deras blotta existens som palestinska barn, allt enligt vår svenska regering och utrikesminister.

(Applåder)

Anf. 3 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag har ställt denna interpellation till utrikesminister Tobias Billström för att vi alla behöver få svar på vad utrikesministern gör och avser att göra för att få slut på kriget i Gaza, vilket ansvar Sverige har och framför allt vilket ansvar Sverige borde ta.

Vi är många här i dag som vill se mer handling från utrikesministern. Vi är många här i kammaren, på läktaren och hemma i tv-sofforna som vill ha svar. Om ”sist på bollen” hade haft ett ansikte hade det varit utrikesminister Tobias Billströms. I helgens intervju i *Ekot* riktade han nämligen för första gången kritik mot Netanyahu och ställde sig frågan om den humanitära rätten har efterlevts.

Gång på gång har vi hört honom upprepa att Israel har rätt att försvara sig. Det sa han också i dagens interpellationssvar. Det intressanta är att ingen har ifrågasatt Israels rätt att försvara civila. Det intressanta är, när vi i dag skriver den 23 januari 2024 i våra kalendrar, att Israels bombningar och attacker mot Gaza nu pågått i 107 dagar – 107 dagar som har lett till att minst 25 105 palestinier har dödats och 62 000 skadats. Det är 107 dagar som har gjort att 20 av 36 sjukhus har fått stänga, 107 dagar som har gjort att 60 procent av alla bostäder i Gaza har skadats, 107 dagar utan att någon undervisning har kunnat bedrivas för barn och unga och då 90 procent av alla skolbyggnader har skadats, 107 dagar som lett till att alla i Gaza riskerar svält och 378 000 människor redan befinner sig i akut svält här och nu.

Ingen annan konflikt har dödat så många FN-medarbetare. Journalister som har försökt rapportera dödas som flugor, och Reportrar utan gränser har konstaterat att enskilda journalister har utgjort måltavlor för vissa av Israels attacker. Organisationen Oxfam konstaterar att dödandet av palestinier varje dag är betydligt högre än i jämförbara konflikter. När Israel stoppar mat, vatten, mediciner och bränsle från att komma in i Gaza är det uppenbart att det är en kollektiv bestraffning och ett dödande av alla i Gaza, ingenting annat.

Israels premiärminister Benjamin Netanyahu styr den mest högerextrema regering som Israel någonsin har haft, en regering som inte bara hatar det palestinska folket, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer utan också klart och tydligt motsätter sig en tvåstatslösning.

Det är dags för Sverige och västvärlden att sluta ge sitt stöd till Israels regering och militär. Särskilt USA och Joe Biden har ett stort ansvar för det dagliga dödandet av palestinier. I stället borde Netanyahu, Ben-Gvir och Smotrich ställas inför rättsvisans skrank och åtalas för det brott som de har begått.

I dagens interpellationssvar nämner utrikesministern Israel 20 gånger medan Palestina endast nämns 2 gånger. Det är en tydlig bild av hur regeringen balanserar. ”Ett massmord på 1 200 oskyldiga israeler” dundrar utrikesministern. Men palestinierna omnämns inte. Det närmaste vi får höra är att ”lidandet bland Gazas civila befolkning är oerhört”. Frågan om det är ett massmord på oskyldiga palestinier svarar inte utrikesministern på.

Sveriges regering borde växla om och skapa press på Israel för att uppnå ett eldupphör nu med humanitärt tillträde för mat, vatten och mediciner, ett humanitärt tillträde som måste till innan Gaza dör.

Det här kriget började dock inte för 107 dagar sedan. För mer än 75 år sedan startade fördrivningen av palestinier. Vi har ett ansvar att stoppa den folkfördrivningen i dag.

(Applåder)

Anf. 4 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Det har gått över 100 dagar sedan den 7 oktober. Tyvärr redovisar ministern, precis som medierna, de israeler som mördats men inte de oskyldiga civila palestinier som mördats. Bakom varje siffra finns det en människa som var älskad, som hade en framtid, som sörjs. Till i dag, om vi räknar från den 7 oktober, har över 25 000 palestinier mördats; 12 000 av dem är barn. Räknar vi längre tillbaka är siffran mycket, mycket högre.

Förutom morderna på de civila i Gaza begås attacker och mord på civila på Västbanken av den israeliska armén och israeliska bosättare som beväpnats av den israeliska staten. Det är provocerande att ministern säger att det är svårt för en extern part att bedöma hur principerna om åtskillnad, proportionalitet och försiktighet tillämpats med tanke på användandet av bombmattor över bostadsområden i Gaza, riktade bombningar mot sjukhus och attacker mot specifika grupper som journalister. Ministern kanske kan vända sig till FN för mer information.

Vi har under de här över 100 dagarna också fått höra uttalanden från ministrar, höga militärer och Netanyahu själv om att man ska ta över Gaza, kosta vad det kosta vill, och att det kommer att fortgå åtminstone till 2025. Det hoppas jag att utrikesministern har fått information om. Det här är en folkmordsretorik – en retorik som man fullföljer.

President Isaac Herzog, som i västvärlden setts som en progressiv, framåtsyftande president, tydliggjorde till exempel att Israel inte gjorde skillnad på civila och militanta palestinier i Gaza. Han sa: Det är en hel nation som är ansvarig. Retoriken om att civila inte vet eller att de inte är involverade är inte sann. Vi kommer att bekämpa dem alla tills vi bryter deras ryggrad.

Regeringen med Kristersson och Billström i spetsen vägrar att göra det minsta för att stoppa folkmordet, vilket faktiskt är en skyldighet enligt folkmordskonventionen. Jag kikade på listan över sanktioner som Sverige tillämpar just nu. Jag menar ingen kritik mot sanktionerna i sig, men många av bakgrunderna bleknar jämfört med den blodigaste konflikten i modern tid, som Israels offensiv mot Gaza är.

Den här regeringen, som pratar så fint om att använda handel och så vidare som ett sätt att öka demokrati och bidra till en framtid i fattiga länder, är inte ens villig att göra det minsta under pågående folkmord.

Jag kommer att försöka att bemöta några av de saker som ministern har uttalat här så att vi hamnar i en verklig kontext. Jag vill börja med att lägga siffror på bordet: 25 000 mördade, ett okänt antal mördade under spillrorna, 1,9 miljoner fördrivna, 60 000 skadade, tusentals föräldralösa, 300 000 bostäder sönderbombade, alla universitet bombade, alla sjukhus bombade och attackerade, skolor bombade, FN-skolor bombade, flyktingläger bombade, alla moskéer bombade, alla historiska byggnader bombade, det historiska arkivet totalförstört.

Detta om inte annat är folkmord.

(Applåder)

Anf. 5 STEFAN OLSSON (M):

Fru talman! Kriget i Gaza är en tragedi, och det är vi nog alla eniga om. Det är inte första gången som vi har en interpellationsdebatt i ämnet. Förra gången var den 16 november, och den här debatten blir därför i någon mån en repris.

Så som debatten utvecklade sig då ville olika företrädare för oppositionen att Sveriges regering skulle uttala att Israels krigshandlingar i Gaza är oproportionerliga och därför olagliga. Det är också så debatten förs nu här i dag. Interpellanterna vill att Sverige slår fast att Israel bryter mot krigets lagar.

Jag vill därför på samma sätt som jag gjorde i den förra debatten i stället rekommendera regeringen att inta en mer försiktig hållning. Vi talar här om anklagelser om krigsbrott. Och det brukar inte vara klokt att försöka avgöra om någon har begått brottsliga handlingar baserat på rapporter i medierna, om inte brottet är uppenbart, som när Ryssland terrorbombar bostadshus i Ukraina. Klokt är att vänta in vad professionella bedömare säger, exempelvis åklagare vid Internationella brottmålsdomstolen. Då kommer vi också att få en ...

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag vill påminna om att kammarens överläggningar inte får störas av åhörare på läktaren. Jag ber vakterna att snarast avlägsna de personer som stör ordningen.)

Tack, fru talman! Jag fortsätter.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Var så god!)

Då kommer vi också att få en bedömning av de krigsbrott som Hamas begår med nyttjande av mänskliga sköldar, för att inte tala om den fruktansvärda attack mot civila som inledde kriget.

Om regeringen i stället gör som interpellanterna vill och ger sig in i debatten med det enda syftet att kalla Israel för krigsförbrytare blir Sverige en del av konflikten. Och det är en konflikt som faktiskt inte är Sveriges.

Det kommer att komma en tid då vi med bättre kunskapsunderlag än nu kommer att kunna bedöma om Israels krigföring har varit laglig eller inte. En sådan rättsprocess bör då ledas av dem som har expertkunskaper om strid i bebyggelse och om internationell humanitär rätt. Annars blir det mest lösa tyckanden.

Fru talman! Det är kriget i sig som är det stora problemet, och en viktigare fråga för regeringen att fokusera på är vad Sverige kan göra för att

vi ska komma till ett slut. Jag kan som alla andra se konsekvenserna i form av förlorade människoliv och förstörelse av städerna. Det är därför rimligt att ställa frågan till Israel om de militära insatserna kan trappas ned.

Den andra parten i kriget, terrororganisationen Hamas, kan också uppmanas att kapitulera. Det finns ingen möjlighet för Hamas att vinna militära framgångar. Som för de tyska nazisterna i Berlin i april 1945 kommer ett fortsatt krig bara att plåga den egna befolkningen till ingen nytta för någon. Vi talar ibland om Hamas som om de inte vore en grupp människor som förstår vad vi säger, men det är en politisk rörelse med ledare som kan tilltalas.

Ansvar för att få ett avslut på kriget ligger inte endast på Israel. Jag noterar att oppositionens företrädare i sina inlägg inte har sagt ett enda ord om Hamas skuld för att kriget fortfarande pågår.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Sofie Lifvenhage, Erik Ottoson, Maria Stockhaus och John E Weinerhall (alla M).

Anf. 6 MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! I fredags kunde vi läsa att gravida kvinnor i Gaza som måste föda med kejsarsnitt nu gör det utan bedövning. Kejsarsnitt utan bedövning! Det är bara en skärva av den verklighet som nu råder i Gaza.

Företrädaren för FN:s barnfond Unicef, Tess Ingram, har kommenterat detta i Sky News. Hon har sagt att nyfödda bebisar lider medan mödrarna blöder ihjäl, och det borde hålla oss alla vakna om nätterna. Dessa bebisar föds in i ett helvete. Precis så är det. Det Gaza som redan före invasionen och bombningarna var världens största utomhusfängelse, och där tillvaron för människorna redan var mycket svår, har nu förvandlats till just ett helvete på jorden.

Det här är en i raden av alla fruktansvärda nyheter som vi har kunnat ta del av under de över tre månader som kriget nu har pågått. Det är tre månader av nästan dagliga bombningar av tätbefolkade områden. Hela stadsdelar har jämnats med marken.

Hamas terrorattack den 7 oktober var ett fruktansvärt brott: 1 200 döda på en och samma dag. Israel har rätt att försvara sig mot Hamas. Men också krig har lagar. Ett krigsbrott rättfärdigar inte ett annat krigsbrott. Det är inte så internationell rätt fungerar.

Jag tittar på dödstalen i kriget. Hittills har uppskattningsvis 25 000 palestinier dödats. Talen kan vara lägre, och de kan också vara högre. Ingen vet hur många hundratals eller tusentals döda som finns under rasmassorna. Det lär vi inte ens få veta efter kriget. Många av dem kommer inte att kunna identifieras eftersom deras kroppar är sönderslitna. Det handlar om 25 000 palestinier, de flesta kvinnor och barn.

Hur många israeliska soldater har dödats? Där har vi faktiskt exakta siffror: 208 har dödats i Gaza. De palestinska förlusterna i Gaza är alltså över 25 000, de flesta kvinnor och barn. De israeliska förlusterna i Gaza är 208 soldater.

Så ser det ut – 99 procent av förlusterna i Gaza är på den palestinska sidan. Kan man då ens kalla det ett krig? Är det vad vi talar om? Är det inte snarare en massaker eftersom det är nästan bara den ena sidan som dör i Gaza?

Det vi talar om här är ett massivt övervåld som går långt över rimlighetens gränser, och det måste få ett slut. Vi kan hålla på och träta om vad vi ska kalla det och hur vi ska formulera oss. Ska vi säga tillfällig vapenvila? Ska vi säga humanitär vapenvila? Ska vi säga permanent vapenvila? Ska vi ens kalla det vapenvila? Ska vi inte i stället tala om eldupphör? Vi kan hålla på och prata om allt sådant och träta om hur vi ska formulera oss, men människor dör varenda dag medan omvärlden pratar.

Jag uppmanar den svenska regeringen att nu aktivt och starkt driva på i FN och i EU för en omedelbar vapenvila i Gaza och kräva att omvärlden använder alla till buds stående politiska och ekonomiska medel för att nå dit. Det internationella samfundet, fru talman, måste sätta stopp för dödan- det – och det måste ske nu.

(Applåder)

Anf. 7 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Först och främst vill jag tacka Lorena Delgado Varas, Ola Möller och Håkan Svenneling för att ha initierat dagens viktiga debatt.

Jag tänkte prata lite grann om principen the responsibility to protect. Det är en princip som antogs av FN 2005 efter lärdomar från bland annat Srebrenica och Rwanda. Principen stipulerar att en stat har en skyldighet, en förpliktelse, att skydda sin egen civilbefolkning om brott mot mänskligheten, krigsbrott eller folkmord pågår. Principen säger också att om den staten inte lyckas måste omvärlden hjälpa staten att skydda civilbefolkningen. Slutligen säger principen att om staten ändå inte lyckas skydda sin egen civilbefolkning är det omvärldens plikt enligt the responsibility to protect att skydda civilbefolkningen.

Redan den 7 oktober, samma dag som de fruktansvärda attackerna mot Israel begicks, sa FN att en total belägring av Gaza skulle strida mot internationell rätt. En månad senare sa FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Volker Türk, att både Israel och Hamas med största sannolikhet har begått krigsbrott. Den svenske professorn Pål Wrange har sagt att det är mycket sannolikt att Israel bryter mot folkrätten, och organisationer som Amnesty, Human Rights Watch och även svenska Läkare Utan Gränser har sagt att krigsbrott eller brott mot internationell rätt pågår i Gaza.

Vi har sett tvångsförflyttning av civila i Gaza. Det är ett krigsbrott.

Vi har sett bombningar av sjukhus. Det är ett krigsbrott. Av 36 sjukhus är 20 totalt förstörda och fungerar inte längre, och de övriga 16 fungerar bara delvis. Vi har redan hört vilket lidande patienter i dag får genomgå på grund av behandlingen.

Israel stryper tillgången till rent vatten. Man stryper tillgången till mat, och man stryper tillgången till el. Hela den palestinska befolkningen på 2,2 miljoner människor löper risk att svälta. Det är ett krigsbrott.

Minst 3 kyrkor och 157 moskéer har skadats eller förstörts av bombningarna. Det är ett krigsbrott.

Sedan den 7 oktober står samtliga 625 000 skolelever i Gaza utan någon form av skolgång, och 90 procent av alla skolor är i dag förstörda eller skadade.

För mig är det mycket tydligt att krigsbrott begås. Det bör vara tydligt även för den svenska regeringen. Responsibility to protect, skyldighet att skydda, är en princip som Sverige har varit med och skrivit under på. Jag

undrar, fru talman, när den svenska regeringen ska agera utifrån den skyldigheten.

(Applåder)

Anf. 8 LINNÉA WICKMAN (S):

Fru talman! Gaza är helvetet på jorden. Av de minst 25 000 döda palestinierna är 70 procent flickor och kvinnor, och 10 000 är barn. Varje timme dör två mödrar i Gaza, och de 50 000 kvinnor som är gravida utlämnas till ett kollapsat sjukvårdssystem samtidigt som hjälporganisationer uppger att antalet missfall har ökat med 300 procent.

UN Women, vars stöd från Sverige har skurits ned med 55 procent under Tobias Billströms tid som utrikesminister, varnar nu för att kvinnor tvingas till kejsarsnitt utan bedövning i brist på ett omedelbart eldupphör och fullt humanitärt tillträde till Gaza.

I krigets spår, där våldet triumferar och Gaza nu är i princip obeboeligt, drabbas flickor och kvinnor särskilt hårt – och de drabbas dubbelt. De utsätts som en del av civilbefolkningen för en krigföring från Israels sida som till sin omfattning saknar motstycke i modern tid och som är den fullkomliga motsatsen till proportionerlig och precis användning av våld.

Det är ett groteskt våld i konflikter, och det hamnar ofta i skymundan. Som vi sett riktas det också mot civila israeler, mot kvinnor, som en del av Hamas oförsvarliga terrorattack.

Jag tvivlar inte på att utrikesministern tycker att den humanitära situationen i Gaza är fruktansvärd. Men baserat på agerandet sedan kriget startade tvivlar jag starkt på den politiska viljan från Sveriges regering att ta på sig ledartröjan och agera i praktiken för internationell rätt och ett omedelbart eldupphör.

Sedan kriget mellan Israel och Hamas startade har vi socialdemokrater tillsammans med andra oppositionspartier i Sveriges riksdag drivit regeringen framför oss, inte minst i EU-nämnden, för att förmå regeringen att driva på i FN och i EU för ett omedelbart eldupphör, för att akuta hjälpsändningar ska komma in i Gaza på en nivå som möter det gigantiska humanitära behovet och för att EU ska införa sanktioner mot våldsamma militanta bosättare som nu i skuggan av kriget i Gaza förnedrar, fördriver och dödar palestinier på Västbanken utan att Israel utifrån sin skyldighet som ockupationsmakt griper in. Tvärtom har vi under lång tid sett hur tvåstatslösningen medvetet slås sönder på marken genom illegala bosättningar och tvångsflyttningar och nu med ett våld på Västbanken som når nya nivåer.

Fru talman! Inte en enda gång under dessa hundra dagar av krig har vi kunnat höra en tydlig och klar svensk röst från regeringen som kritiserar de folkrättsbrott som vi ser begås i kriget. I stället har Sveriges röst för anständighet tystnat.

Den SD-ledda regeringen valde i slutet av oktober att se till att Sverige röstade nej till FN-resolutionen om en humanitär vapenvila.

Man har också till skillnad från EU och trots att Sidas granskning av biståndet till Palestina har synats i sömmarna valt att fortsätta frysa utvecklingsbiståndet till civilsamhället i Palestina och till de krafter som är viktigare än någonsin för att en demokratisk och fredlig framtid bortom ockupation ska kunna byggas, med två stater som lever sida vid sida. Just

dessa krafter väljer regeringen att försvaga mitt under brinnande krig. Det gör att orden om en tvåstatslösning ekar väldigt tomt.

Jag vill fråga utrikesministern vad Sverige gör och vad utrikesministern i kraft av sitt ämbete gör kommande timmar, dagar och veckor för att bidra till att en omedelbar vapenvila kommer till stånd.
(Applåder)

Anf. 9 JOHAN BÜSER (S):

Fru talman! Många tidigare talare i den här debatten har varit inne på den fruktansvärda, helvetiska situation som råder i Gaza för närvarande.

Många av oss kanske såg *Rapport* häromkvällen. Där fick vi möta en familj som lagade mat till barnen, som så många andra familjer. Skillnaden var att väggarna i köket, i vardagsrummet och i sovrummen var bortsprängda, och runt omkring bostäderna fanns det inga andra hus kvar.

Man frågade familjen: Vad gör ni när ni lagar mat åt era barn? De svarade: Vi kan endast hoppas på att freden en dag ska komma. Den kommer säkert snart, sa familjen uppgivet.

Jag tror att många blev berörda av den lilla flickan i samma inslag. Hon berättade först att hon saknade alla sina leksaker, som hade försvunnit, men kom snart in på att hon skulle kunna göra vad som helst för att åtminstone någon enda av alla dem som hon kände som inte längre finns skulle få komma tillbaka till livet. Därpå brast flickan ut i hejdlös gråt.

Fru talman! Vi väljer själva om vi i ett sådant läge vänder bort blicken eller försöker påverka situationen med det lilla var och en av oss kan göra.

Är man Sveriges utrikesminister har man faktiskt möjlighet att göra sin röst hörd. Man har möjlighet att tala som företrädare för ett land som historiskt sett engagerat sig mot våld, krig och förtryck och göra sin röst hörd. Med företrädare på utrikesministerposten som Sten Andersson, Anna Lindh, Margot Wallström och till och med Carl Bildt råder det inget tvivel om att Sverige haft tydliga röster för fred, mot ockupation, mot terrorism och för en tvåstatslösning och därmed spelat en viktig roll.

Fru talman! I november frågade jag utrikesministern i en interpellation hur Sverige tänkte agera givet den mycket svåra humanitära situation som redan då rådde i Gaza. Jag gjorde det delvis mot bakgrund av att många riksdagsledamöter och andra företrädare för den SD-ledda högerregeringen hade sagt och skrivit konstiga saker om både internationell rätt och situationen i Israel och Palestina.

Jag fick svar av utrikesministern, ett svar som jag till delar uppskattade, där utrikesministern fastslog att Sverige kommer att fortsätta bedriva intensiva diplomatiska förhandlingar och ansträngningar för att säkerställa efterlevnaden av humanitär rätt. Frigivning av gisslan togs upp, liksom behovet av att undvika en regional eskalering. Vidare var utrikesministern vid det tillfället tydlig med att det inte finns någon annan väg framåt än en förhandlad tvåstatslösning där Israel och Palestina kan samexistera i fred och säkerhet.

Gott så, fru talman. Jag välkomnade de orden från utrikesministern. Men som jag sa tidigare måste ord följas av handling, och att titta bort från det som sker är inte ett alternativ. Vi som jobbar med frågan dagligdags, i både utrikesutskott, EU-nämnd och andra forum, vet och tar del av dessa ståndpunkter. Men utöver detta kvarstår frågan: Vad har Sveriges regering och utrikesministern gjort för att bedriva de intensiva diplomatiska

Prot. 2023/24:59

23 januari

Svar på
interpellationer

förhandlingar som utrikesministern nämnde senast här i kammaren? Har kritik till exempel framförts direkt till Israel för den pågående mycket aggressiva krigsföringen? Har Sveriges regering tagit andra initiativ?

Jag tror att vi är många som undrar över detta här i dagens interpellationsdebatt, och jag tycker att det skulle vara intressant att få ta del av denna redogörelse här, när utrikesministern får tillfälle att svara efter våra inlägg.

(Applåder)

Anf. 10 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack till interpellanterna för viktiga interpellationer, och tack också till ministern för svaret på interpellationerna! Men jag hör inte att utrikesministern säger ett enda ord om vikten av ett snabbt eldupphör för att få slut på det brutala dödandet av civila i Gaza. Vi har ingen exakt siffra över hur många som dödas. Euro-Med Human Rights Monitor gör egna beräkningar. Hittills räknar man med att över 31 000 har dödats och 61 000 skadats; ungefär hälften av dessa är kvinnor och barn. Dödandet måste få ett slut! Och det enda sättet att få ett slut på våldet är genom ett snabbt, permanent eldupphör. Det finns ingen militär lösning.

Självklart fördömer jag och Vänsterpartiet Hamas brutala angrepp på civila den 7 oktober. Det var ett förfärligt angrepp som inte kan försvaras. Men det går inte heller att försvara att Israel nu straffar hela den palestinska befolkningen.

Ministern fördömer Hamas användning av sjukhus för militära operationer och av civila som mänskliga sköldar men fördömer inte på ett tydligt sätt Israels bomber mot skolor, sjukhus och civila mål. Det är helt uppenbart att Israel begår och har begått ett stort antal brott mot folkrätten och internationell humanitär rätt och inte skyddat civilbefolkningen på det sätt man är skyldig att göra.

Självklart måste samtliga krigsbrott utredas och de skyldiga ställas till svars, oavsett av vem de begåtts. Det är därför bra att det nu pågår två utredningar om krigsbrott och folkmord i Internationella brottmålsdomstolen, ICC, respektive FN:s internationella domstol i Haag, ICJ. Det är viktigt att Sverige som land nu på ett öppet sätt ställer sig bakom och stöder dessa processer.

Situationen i Gaza är katastrofal. En rad organisationer, som FN, WHO med flera, varnar för att 2,2 miljoner människor står inför en svältkatastrof om inget händer. De få lastbilar som släpps in räcker inte långt. I en artikel i Aftonbladet berättar FN:s humanitära chef Martin Griffiths om den desperation som FN-medarbetare sett på plats. Han konstaterar också att Gaza blivit näst intill obeboeligt. Dess befolkning bevittnar varje dag hot mot sin existens medan världen tittar på.

Att Sverige i detta allvarliga läge fortsätter att frysa delar av biståndet till de palestinska organisationerna är minst sagt djupt upprörande. Inget annat land i EU har agerat som Sverige när det gäller biståndet. Biståndsorganisationer har tvingats bryta kontrakt med partner utan att det funnits någon saklig grund.

Biståndet måste återupprättas snarast. Utan ett utvecklingsbistånd till Palestina kommer det att behövas långt mer humanitär hjälp för att rädda liv och lindra människors akuta nöd och behov. Detta minskar både effektiviteten, långsiktigheten och värdigheten i det svenska biståndet.

Jag förväntar mig också att Sveriges regering är glasklar gentemot Israel och tydliggör att vi står upp för en palestinsk stat och inte bara för en israelisk, att en tvåstatslösning är den enda vägen framåt och att Israels illegala ockupation av Palestina och de illegala bosättningarna måste upphöra. Om inte Israel lyssnar är det högst relevant att kräva sanktioner mot Israel.

Men det viktigaste och mest akuta är ett snabbt, permanent eldupphör och att stoppa blockaden mot Gaza så att förnödenheter, mat och medicin kan komma in. Jag förväntar mig att Sveriges regering med kraft agerar och kräver ett snabbt eldupphör för att rädda liv på oskyldiga civila kvinnor och barn.

(Applåder)

Anf. 11 AZRA MURANOVIC (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att berätta att vi vid den här tiden förra året var på en resa i Palestina och Israel med Diakonia. Efter det hade vi en interpellationsdebatt med utrikesministern – jag vet inte om du kommer ihåg det, men det hoppas jag.

Anledningen till att vi var så bestörta var att vi, förutom att vi fått se Västbanken och hur palestinier systematiskt har behandlats, fick tillfälle att träffa Eli Hazan från Likud, som själv sa till oss, öppet och ärligt, att det inte finns några oskyldiga palestinier utan bara aktiva och inaktiva terrorister. När vi frågade honom om detta gällde gamla, barn och civila sa han: Ja, de är inaktiva terrorister. Jag vill påminna om detta, för denna syn verkar ha spillt över när det gäller hur man har hanterat Gaza och Hamas terrorattack.

I november ställde jag ytterligare en interpellation till utrikesministern, där jag efterfrågade vilka åtgärder som utrikesministern och den svenska regeringen har vidtagit för att säkerställa att barns rättigheter, i enlighet med konventionen om barns rättigheter och internationell humanitär rätt, efterlevs. Då hade över 8 000 människor dödats, och över 3 500 av de civila offren var barn.

Nu står vi här igen, två månader senare. Antalet civila offer är nu över 25 000, varav över 10 000 barn. Jag vet att en hel del moderata företrädare har problem med dessa siffror och tycker att de kan vara uppblåsta och att man inte riktigt kan veta varifrån de kommer. Men FN, Röda Korset, Läkare Utan Gränser och Amnesty använder sig av detta. Vad är det som gör att Sveriges regering tvivlar på dessa siffror och sitter på händerna?

Av de civila som mist sina liv är 10 000 barn. Siffran över barn som skadats, traumatiserats eller amputerats utan bedövning är ännu högre, liksom siffran över törstiga och hungriga barn och barn som blivit föräldralösa. Detta är en katastrof av chockartade proportioner.

Jag häpnar över att man betar sig som att det regnar och väntar på att vädret ska slå om igen. Gaza har blivit en barnagrav, men jag hör ingen från regeringen fördöma detta.

På min tidigare interpellation svarade utrikesministern: ”Den svenska regeringen, tillsammans med ett enat EU, har konsekvent uppmanat båda sidor att respektera den internationella humanitära rätten och skydda den civila befolkningen. Direkta attacker mot civila och civil egendom är inte tillåtna. Principer om åtskillnad mellan militära mål och civila objekt, proportionalitet och försiktighet måste alltid tillämpas. Barn ska enligt den

internationella humanitära rätten särskilt skyddas givet sin sårbarhet. Sjukhus, sjukvårdspersonal och humanitär personal åtnjuter också ett särskilt skydd.”

Nu har det dödats fler barn än när vi hade den här interpellationen i november. Det har dödats fler barn i Gaza än det antal barn som dödats sammanlagt i Gaza och på Västbanken sedan 1967. Jag undrar om utrikesministern skulle kunna redogöra för vilka intensiva diplomatiska ansträngningar som har gjorts. Har man framfört allvaret i situationen till Israel, eller har de ekonomiska intressena vägt tyngre?
(Applåder)

Anf. 12 DENIS BEGIC (S):

Fru talman! Krig är helvete. Det vet jag, och det vet mina landsmän som för 30 år sedan flydde – bland annat hit till Sverige.

Den humanitära krisen i Gaza, där över 25 000 människor, framför allt kvinnor och barn, har mist sina liv, måste få oss att reflektera över vår egen roll och våra värderingar som nation. Det är tydligt att Sveriges nuvarande hållning gentemot konflikten mellan Israel och Palestina kräver en djupgående omprövning, särskilt i ljuset av rättsstatens principer om mänskliga rättigheter.

Israel har som ockupationsmakt ett ansvar för att följa internationell rätt. Rapporterna om överdrivet våld, förstörelse av civil infrastruktur och andra allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter kan inte ignoreras. Sverige, som är känt för sitt försvar av mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, måste ta tydligare och mer kraftfull ställning mot dessa kränkningar.

För det första måste Sverige kräva omedelbar vapenvila av Israel och att Israel respekterar sina internationella åtaganden. Det innebär att säkerställa skydd för civilbefolkningen i de ockuperade områdena och att ge omedelbar och obehindrad tillgång till humanitär hjälp. Vi måste också fördöma och arbeta för att motverka den pågående expansionen av israeliska bosättningar på ockuperad mark. Det är en handling som strider mot internationell rätt och försämrar möjligheterna till en hållbar fred.

För det andra bör Sverige aktivt bidra till de internationella ansträngningarna för att hitta en rättvis och varaktig lösning på konflikten. Detta innebär att stödja en tvåstatslösning där båda parter kan leva i fred och säkerhet. Vi måste också arbeta för att hålla båda parter ansvariga för sina handlingar och säkerställa att framtida förhandlingar präglas av respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Sveriges röst och handlingar på den internationella arenan är avgörande. Det nämndes också i ett tidigare anförande. Vi kan inte längre stå passiva inför den pågående konflikten och det dagliga lidandet för palestinerna, men också för en hel del israeler. Det är vår skyldighet att aktivt främja fred, rättvisa och mänskliga rättigheter.

Jag uppmanar därför regeringen att ompröva och stärka sin hållning i denna konflikt i enlighet med Sveriges värderingar som en nation som respekterar och försvarar internationell rätt och mänskliga rättigheter. Därför måste regeringen förändra sin nuvarande hållning och vidta konkreta åtgärder för att på ett effektivt sätt adressera kränkningar av mänskliga rättigheter och den humanitära kris som just nu pågår i Gaza.

(Applåder)

Anf. 13 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Krigets lagar är uppbyggda utifrån det som kallas för distinktion, proportionalitet, försiktighet, förbud mot onödigt lidande, förbud mot överflödigt skada och principen om icke-diskriminering. Det finns ett förbud mot att attackera civila. Civilbefolkningen ska skyddas, och civila objekt får inte anfallas. Sjukvården ska skyddas, och sårade och sjuka ska omhändertas.

Det här ingår i krigets lagar. Det krävs inte så mycket för att kunna konstatera hur det ser ut när man har bombat, skövlat och förstört. I alla fall ser jag det jag ser. Jag tror att mina ögon fungerar. Men det verkar som att det i vissa delar i den här församlingen finns någon sorts försiktighetsprincip där man nästan ska förneka det man uppenbart upplever och ser. Det tycker jag är rätt märkligt.

En av de största orsakerna till att brott mot krigets lagar förblir ostraffade är okunskap. Det beror på att man inte vill göra någonting åt situationen; det är det som är orsaken. Det finns någon sorts förnekelse i detta, där man inte tror att de som man – möjligen – tror gott om kan begå den här typen av handlingar.

Det talas om dialog. Utrikesministern räknar upp en lång rad samarbeten med Israel. Har det här lett till att vi har fått en lösning på Palestinafrågan? Har det lett till att kriget är slut? Har det lett till att händelserna i Gaza inte har inträffat?

Hur ser dialogen med palestinierna ut? Det är ju också en del i detta. Det måste då vara fråga om en dialog som upplevs vara värd namnet och inte bara någonting som ständigt upprepas i olika sammanhang men som i praktiken har noll och intet värde.

Då kommer man till en kärnpunkt. Om det nu är så att en tvåstatslösning är möjlig kräver det att den palestinska myndigheten, som var en konsekvens av det avtal som Arafat och Rabin undertecknade, får ett massivt och tydligt stöd från det internationella samfundet. Sker inte det finns inte den tyngdpunkt på den palestinska sidan som gör det möjligt att föra förhandlingar på ett rättvist sätt.

Den palestinska myndigheten är inte Hamas. Det har upprepats så många gånger från vår sida att vi tar avstånd från terrordådet av Hamas och att vi ser det som ett brott mot krigets lagar att det är en debatt som egentligen inte behöver föras. Men det verkar vara väldigt svårt för regeringsföreträdare att i olika sammanhang tydligt se vad det är som Israel egentligen pysslar med.

Om man tittar på hela frågan om en tvåstatslösning kan man enkelt konstatera att bosättningarna, detta att människor får åka på skilda vägar, att Israel expanderar bosättningarna och bygger mur och så vidare, försvårar och underminerar en tvåstatslösning. Det krävs ingen djupare utbildning för att inse detta. Det är en rätt enkel analys, för det är en analys ur verkligheten. Det visar att det här inte har hållit. Eldupphör är i alla fall någonting som kan vara början på en eventuell förbättring.
(Applåder)

Anf. 14 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Jag har lyssnat på debatten länge, och jag vill först säga att jag helt står bakom utrikesminister Tobias Billströms inlägg och även min kollega Stefan Olssons inlägg.

Jag skulle vilja lyfta en fråga som jag hörde den före detta försvarsmministern yttra sig om. Men det är det enda jag har hört här om detta, och jag tycker att det här är en grundfråga som måste upp i debatten.

Den 7 oktober förra året, tidig morgon, gick Hamas till angrepp i sin operation al-Aqsa-flodvägen. Det var den judiska sabbaten, under högtiden Simchat Torah. Det var ett angrepp mot israelisk civilbefolkning. Det var ett angrepp som slog hänsynslöst mot civilbefolkningen – mot kvinnor och barn, precis som ni har talat om. Vi är många som minns den 7 oktober. Det var en förfärlig dag. Krig föder tyvärr ofta krig. Men jag tycker att det är olyckligt att ni inte nämner den 7 oktober, för det var en sorgens dag – en förfärlig dag.

(Applåder)

Anf. 15 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Det är nu över tre månader sedan terroristgruppen Hamas genomförde sina barbariska attacker mot Israel och det nu pågående kriget inleddes. Som jag sa inledningsvis är det mänskliga lidandet på bägge sidor enormt. Israel har drabbats av det värsta massmordet på judar sedan Förintelsen, och samtidigt har många tusen palestinier dött i kriget.

Regeringen står upp för Israels rätt att försvara sig. Israels mål att slå ut Hamas militära förmåga är därför förståeligt. Dessutom skulle det möjliggöra ett slut på Hamas auktoritära islamistiska styre. Regeringen välkomnar därför antagandet av den nya sanktionsregimen mot Hamas, som man beslutade om i fredags.

Samtidigt växer regeringens oro över omfattningen av krigföringens konsekvenser för civilbefolkningen i Gaza, det mycket stora antalet civila döda, varav förfärande många är barn, och de omfattande skadorna på civil egendom. Detta reser frågor om efterlevnaden av den internationella humanitära rätten. Jag reser dessa frågor, och det har också andra företrädare gjort.

Sjukhus och sjukhustransporter åtnjuter ett särskilt skydd enligt den internationella humanitära rätten. Sjukhuspersonal och patienter ska skyddas, och regeringen har därför enträget uppmanat Israel att visa största möjliga återhållsamhet för att säkerställa skyddet av civila. Även humanitär personal ska skyddas och respekteras.

Samtidigt får Hamas inte använda civila som mänskliga sköldar eller sjukvårdsinrättningar som bas för sina militära operationer. För att avgöra om Israel har brutit mot den internationella humanitära rätten fordras dock prövning, och vi har inte den information som krävs för detta. Vi har till exempel inte underlag för att avgöra om Hamas har lagt ett militärt mål under en civil byggnad. Detta bör därför oberoende rättsliga instanser utreda, och som bekant har till exempel Internationella brottmålsdomstolen en pågående förundersökning om situationen i Palestina.

Vad som är helt klart och som regeringen har återupprepat i både bilaterala och multilaterala sammanhang är vikten av att alla parter tillämpar principerna om åtskillnad mellan militära mål och civila objekt, proportionalitet och försiktighet. Därtill skulle deportation av palestinier från Gaza strida mot folkrätten.

Fru talman! Regeringen har, liksom EU, understrukit den allvarliga humanitära situationen i Gaza och krävde därför tidigt humanitärt tillträde. Regeringen röstade också, tillsammans med övriga nordiska länder och en

betydande majoritet av EU:s medlemsländer, för resolutionen om ett eldupphör av humanitära skäl i FN:s generalförsamling den 12 december förra året.

Resolutionen kräver ett omedelbart eldupphör av humanitära skäl och understryker alla parter ansvar för att skydda civila och möjliggöra att humanitär hjälp når civilbefolkningen i Gaza. En förutsättning för att Sverige skulle rösta för resolutionen var dess krav på omedelbar och villkorslös frigivning av samtliga i gisslan som hålls av Hamas och andra grupper i Gaza.

Regeringen välkomnar EU:s arbete i samarbete med FN, USA och regionala partner för att återuppta fredsprocessen i Mellanöstern. Vid EU:s utrikesministermöte tidigare i veckan välkomnade jag EU:s fortsatta arbete med att få igång en process för fred baserad på en framförhandlad tvåstatslösning.

Vi stöder viktiga initiativ såsom en förberedande fredskonferens så snart som möjligt. Regeringens budskap är därför att Sverige står redo att bidra i ett bredare europeiskt initiativ. Sverige, liksom EU, ska alltså vara en stark röst för en framförhandlad tvåstatslösning där Israel och Palestina kan samexistera i fred och säkerhet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Ottoson och John E Weinerhall (båda M).

Anf. 16 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Det är intressant att lyssna på denna debatt. Jag måste ärligt säga att det är tur att det är Tobias Billström och inte någon av de moderata riksdagsledamöterna som är utrikesminister, för Tobias Billström klarar ändå av att se att det skulle vara ett folkrättsbrott att etniskt rensa Gaza. Men att 16 byar på Västbanken sedan den 7 oktober aktivt har tömts av bosättare med support av IDF är ett folkrättsbrott. Detta är bekräftat; där har vi full information.

Man behöver nog ha ganska stora skygglappar, för att inte säga ögonlappar, för att inte se vad som händer och inte se informationsflödet från FN, Amnesty, Human Rights Watch, Röda Korset, Läkare Utan Gränser, USA, Spanien, Tyskland, England och i princip alla nyhetsmedier i hela världen.

Jag ska lyfta upp varför det blir så här. Det beror på något som Breaking the Silence, den israeliska organisationen för veteraner från den israeliska armen, har berättat om, nämligen att den israeliska armen har ett modus operandi som bygger på två linjer.

Den ena linjen är den som ledde fram till att man sköt sin egen gisslan, som kom ut i kalsonger med en vit flagga. Pang, pang, pang! Så sköt den israeliska armén tre israeler utan att fråga varför de gick med en vit flagga. Detta beror på att Israel har som princip att skydda sina soldater framför civila. Man skjuter först och ställer inga frågor. Det var också därför kvinnor som lämnade ett hus blev ihjälskjutna på öppen gata av israeliska krypskyttar för några veckor sedan.

Den andra linjen i detta modus operandi innebär att man ska förstöra infrastrukturen för de eventuella motståndare man har. Detta har man tillämpat i Libanon tidigare, och nu gör man det också i Gaza. Det är därför

Prot. 2023/24:59
23 januari

Svar på
interpellationer

så mycket civil infrastruktur sprängs. Det är inte för att man skickar bomber mot husen, utan det är för att man, när huset är tömt, minerar och spränger det.

Alla har säkert sett bilden på sjukhuset som sprängdes. Det gör man för att förstöra möjligheten för fienden att fortsätta sin verksamhet och existera. Taktiken för att förgöra Hamas är att förgöra möjligheten för det palestinska folket att existera eftersom de, precis som nämnts här tidigare, av Likuds ledamot konstaterats vara antingen potentiella eller aktiva terrorister.

Jag måste kommentera ledamoten Olssons uttalande att det inte är konstaterat att folkrättsbrott sker. Tydligt är det konstaterat i kriget mellan Ryssland och Ukraina. Där har ungefär 500 barn dött på snart två år. I Gaza har över 10 000 barn dött på tre månader, men ledamoten Olsson förmår inte se detta. Det är en faslig tur att ledamoten Olsson inte är utrikesminister.

Jag vill, eftersom jag har ställt interpellationen, ställa en fråga om självförsvar och proportionalitet. När slutade ministern tycka att det var proportionerligt? För det tyckte han ju en lång stund. Vilket datum inträffade det? Vilken händelse var det som gjorde att det inte var proportionerligt längre?

Jag minns den 7 oktober, men jag minns också den 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 och 17 oktober och varje dag ända fram till i dag. Det pågår varenda dag, Margareta Cederfelt. Kom ihåg det du också!
(Applåder)

Anf. 17 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Att inte låta straffrihet råda är en av omvärldens viktigaste roller när brott och övergrepp begås. Oavsett var, mot vem eller av vilka brott begås mot internationella konventioner måste vi kämpa för att man ska ställas till svars för sina handlingar. Ansvarsutkrävande ska råda, inte straffrihet. Därför har Sverige tillsammans med andra stater skapat två domstolar med snarlika namn, som båda finns i Haag.

I höstas besökte jag ICC, International Criminal Court, som är en domstol som i enlighet med den så kallade Romstadgan åttalar och dömer personer som begår folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. En känd förövare som ICC har begärt häktning av är Rysslands Vladimir Putin.

Israel har ett track record av att motarbeta domstolen ända sedan den bildades och har inte anslutit sig till ICC. Sedan 2015 är Palestina medlem av ICC. Sedan 2020 pågår en utredning ledd av en åklagare, och genom Palestinas anslutning kan åklagaren utreda både brott begångna av palestinierna och Israels brott på palestinskt territorium i Gaza.

Den andra domstolen i Haag är ICJ, som under den senaste tiden har blivit mer omtalad. Det är FN:s främsta juridiska organ, en domstol där rättstvister mellan stater avgörs. Att domstolen nu hamnar i strålkastarljuset beror på att Sydafrika före nyår lämnade in en stämning mot Israel gällande brott mot FN:s folkmordskonvention från 1948. Sydafrikas stämning för prövning av folkmord har fått stöd av ett flertal länder. Det som ICJ ska ta ställning till är alltså om Israel begår, eller om det finns risk för, folkmord.

Sverige borde stödja Sydafrikas anmälan till ICJ. Frågan om Israel begår folkmord måste prövas i domstol. Sverige borde också öka stödet till ICJ så att krigsbrott kan utredas snabbt och effektivt. Vi har ett ansvar för att straffrihet inte ska få råda. Så låt oss ställa Netanyahu, Ben-Gvir, Smotrich och gärna också Hamas inför domstol för krigsbrott.

Denna debatt är ingen repris. Under hösten och vintern har vi sett hur situationen har försämrats. Och jag blir oroad när en moderat ledamot som Olsson har missuppfattat vad vi i oppositionen vill. Vi vill att Sverige ska stå upp för folkrätten, för det internationella regelverk som vi tillsammans har kommit överens om. Vi vill att Sverige ska kämpa för eldupphör och för att blockaden av Gaza, både den som har pågått ända sedan 2007 och den vi nu ser när man stoppar mat, vatten, mediciner och bränsle från att komma in till Gaza, bryts. Vi vill att Sverige tar tag i taktpinnen för fred och ansluter sig till Sydafrikas arbete för ansvarsutkrävande och tar tag i taktpinnen för att få ett slut på den israeliska ockupationen av Palestina och börjar kämpa för en långsiktig och hållbar fred och en tvåstatslösning.

Vi får många uttalanden i dag från moderat håll, men vi får inga svar på hur utrikesministern arbetar för att uppnå detta. Har Israels ambassadör kallats upp? Har man gjort någonting sedan man röstade i FN:s generalförsamling? Vi har ännu inte hört några konkreta exempel. Och varför nämns inte den 7 oktober? Jo, det är för att vi inte har någon politisk konflikt om hur vidriga Hamas brott var. Men vi har en politisk konflikt mellan opposition och regering om varför regeringen gör så lite när vi ser barn, kvinnor och andra palestinier svältas, mördas och bombas ihjäl i Gaza varje dag. Då undrar vi: Var är den svenska regeringen? Vi är inte där vi brukade vara förut.

(Applåder)

Anf. 18 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag fortsätter med bemötandet av den text som jag inledde med, så att vi alla har rätt grund att stå på och inte bara ministerns vilja att förminska folkmordet.

Ministern rättfärdigar bombandet av sjukhus genom att peka på att Hamas använder civilbefolkningen som mänskliga sköldar och sjukhusen som militära kommandocentraler. Det finns inga bevis för det. Eller är det så att ministern har sett den israeliska arméns Tiktokvideo? Det vore olyckligt, och den är dessutom osann.

Oavsett detta har både FN, MR-organisationer och folkrättsexperter gång på gång pekat på att detta är krigsbrott och att det måste upphöra omedelbart. Ett sådant konkret uttalande har vi inte hört från den svenska regeringen.

En av mina frågor om att bryta associeringsavtalet med Israel avfärdar ministern helt. Snarare ska man fördjupa samarbetet. I dag är inget undantag. Man lyfter fram Israels innovationer och forskning. Intresset av att ta del av detta väger alltså tyngre än palestiniers liv. Hela det israeliska samhället hålls uppe av apartheidssystemet, det ekonomiska tillskottet från USA och de fördelaktiga handelsavtalen.

Om vi på allvar menar att vi vill ha en tvåpartslösning måste regeringen sätta press genom att avbryta detta tills den israeliska staten går att resonera med. Så är inte fallet i dag. Varför ska vi upprätthålla och fördjupa relationerna till en stat som inte bara ockuperar utan också bedriver folk-

mord? Moderaterna stod på fel sida om historien när det handlade om apartheid i Sydafrika, och de står fortfarande på fel sida om historien när det handlar om Palestina. Och precis som det sydafrikanska folket har det palestinska folket rätt till frihet. Hur får de det?

På tal om innovation och forskning vill jag lyfta fram det skeva i att man håller Israel om ryggen vid folkmord samtidigt som den palestinska akademiska världen demoleras. År av forskning och innovationer har sön-dertrasats. Akademiker och studenter har mördats. Arkiv har bombats.

När studenter ute på landets lärosäten här i Sverige kräver att universitetet ska avbryta samarbeten med Israel och företag som har band med Israels vapen- och säkerhetsindustri möts de av restriktioner och munkavlar av våra lärosäten. Till och med utbildningsministern går ut och försöker insinuera att kraven är skadliga för den akademiska friheten. Men med detta visar man att Sverige inte har problem med att stötta innovation och forskning som gynnats och använts vid folkmord, men samtidigt nekar man det palestinska folket utveckling.

Vi i Vänsterpartiet menar att regeringen måste ta ton för ett eldupphör och avbryta samarbeten med Israel och ställa sig bakom folkmordsrättegången och krigsbrottsrättegången. Vi kommer inte att glömma, och vi kommer att kräva rättvisa. Ministern måste redovisa vad som görs.

(Applåder)

Anf. 19 STEFAN OLSSON (M):

Fru talman! Den centrala frågan i denna interpellationsdebatt är: Vad bör Sveriges regering göra?

Jag får tacka utrikesministern och interpellanterna för debatten. Men jag noterar att oppositionen vidhåller att det viktiga för Sveriges regering är att förklara att Israel är krigsförbrytare. Men jag tror, som sagt, att det bästa är att invänta professionella bedömningar från dem med kunskap om strid i bebyggelse och om krigets lagar. Att inta denna hållning är inte alls att okritiskt acceptera allt som Israel gör, som oppositionens företrädare felaktigt hävdar.

Det kommer kanske som en överraskning, men det är faktiskt inte Tobias Billström som har startat kriget i Gaza och driver det framåt. Jag förstår upprördheten över konsekvenserna av kriget. Men det är inte Tobias Billström som är ansvarig för detta.

Fru talman! Som avslutning skulle jag därför vilja be att utrikesministern berättar om vilka samtal som fördes på ministerrådet för utrikesärenden i går, och där samtal med alla ledande aktörer i regionen faktiskt förekom. Det är som utrikesministern säger, nämligen att det enda sättet att skapa en långsiktig och hållbar fred i området är att få igenom en tvåstatslösning. Och som jag har kunnat läsa om i medierna diskuterades det i går hur framtiden ska se ut. Jag tror att det är det som Sveriges regering främst av allt bör fokusera på och inte föregripa den rättsprocess som kommer att ske när kriget är slut.

(Applåder)

Anf. 20 MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Med anledning av föregående inlägg talar vi om 25 000 döda varav kanske 10 000 är barn. Det är ingenting som man kan skämta

om, Stefan Olsson, utan denna situation är en av de värsta som vi har sett på decennier. Och denna debatt ska man ta på allvar.

Jag hoppas att utrikesministern tar till sig av den debatt som vi har haft här i dag. Jag skulle tro att den är ett uttryck för den frustration som väldigt många i Sverige känner just nu, alltså den frustration som man känner när man ser nyheterna som kommer från Gaza varenda dag och från alla våra nyhetsmedier. Vi ser så att säga hur Gaza läggs i ruiner och hur tiotusentals civila dödas, lemlästas och plågas för att de har haft oturen att födas i Gaza och för att de lever i ett område där Hamas har gripit makten och har haft den sedan 2007. I 17 år har Hamas styrt i Gaza och förtryckt sin egen befolkning. Det är Gazabornas öde – först att förtryckas av Hamas i 17 år och sedan dödas i detta krig som något slags straff för det som Hamas har gjort. Det finns ingen rimlighet över huvud taget i detta. Och det finns ingen anständighet i detta över huvud taget. Detta måste få ett slut.

Jag uppmanar utrikesministern att använda sig av alla de politiska och ekonomiska medel som står till buds för att driva på för en omedelbar vapenvila. Det är viktigt att Europa och EU tar initiativet. När USA nu går in i en valrörelse kommer man att fokusera mer och mer på de inrikespolitiska frågorna i USA, och man kommer inte att kunna ta det initiativet. Men EU har vi kvar, och jag vill att Sverige tar ledningen i en sådan process och aktivt driver på i EU för att få till stånd en omedelbar vapenvila.

Detta är vad vi kräver av den svenska regeringen, och där vill jag ha ett svar av utrikesministern. Tänker han ta på sig det ledarskapet?
(Applåder)

Anf. 21 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får återigen uppmärksamma åhörarna på att kammarens överläggningar inte får störas av åhörare på läktaren. Jag får be vakterna att snarast avlägsna de personer som stör ordningen på läktaren.

När så nu har skett kan vi återgå till överläggningarna.

Anf. 22 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Först vill jag vända mig till de två moderata ledamöter som deltar i dagens debatt. Ledamoten Cederfelt kan förvissa sig om att vi var ett flertal, däribland jag, som nämnde de fruktansvärda attacker som Hamas genomförde den 7 oktober. Beträffande ledamoten Olssons inlägg måste jag säga att han tyvärr förlorar debatten på grund av Godwins lag. Den kan ni googla, om ni vill.

Jag vill därmed återgå till utrikesministerns svar. Tydligt växer utrikesministerns oro över antalet civila offer i Gaza. Vi får höra att regeringen har uppmanat Israel att visa återhållsamhet och att skydda civila. Men jag hörde inte ett enda ord om vår egen plikt enligt principen responsibility to protect, det vill säga skyldighet att skydda. När en stat misslyckas med att skydda den egna civilbefolkningen åligger det omvärlden, inklusive Sverige, att gripa in och skydda civilbefolkningen.
(Applåder)

Anf. 23 LINNÉA WICKMAN (S):

Fru talman! Under våra liv kommer det stunder då våra val och ansträngningar, eller bristen på ansträngningar, tydligt avgör vilka vi är både som människor och som folkvalda. Jag tror att dessa månader av krig

Prot. 2023/24:59
23 januari

Svar på
interpellationer

mellan Israel och Hamas, där civilbefolkningen i Gaza får betala det yttersta priset för Hamas oförsvarliga terrorattack, kommer att vara en sådan tid – också för utrikesministern och ytterst för Sveriges regering.

Många viktiga frågor har ställts under denna debatt om vikten av en humanitär och omedelbar vapenvila, om vikten av att utreda folkrättsbrotten i kriget och om vikten av att Sverige kliver fram och visar ett ledarskap i stället för att huka sig bakom talepunkter om stöd till tvåstatslösningen medan man i handling visar att man egentligen gör allt annat än det som krävs för att faktiskt stå upp för tvåstatslösningen. Det är vad vi gör som spelar roll, inte bara vad vi säger.

Fru talman! Det går inte en dag utan att jag tänker på Amina, som jag fick möta på Västbanken för drygt ett år sedan. Med hjälp av svenskt bistånd driver hon ett kvinnokooperativ inom jordbruk och har stärkt såväl den ekonomiska egenmakten som den politiska makten för kvinnorna i byn kraftigt. Detta är ett svenskt bistånd som regeringen har bestämt inte ska betalas ut. På frågan varför Amina ska betala priset för Hamas attack tycker jag att utrikesministern är svaret skyldig.

När Tobias Billström blickar tillbaka på sin politiska gärning, vill han då vara utrikesministern som i det internationella samfundet gjorde sitt yttersta för folkrätten och respekten för mänskligt liv, för en omedelbar vapenvila och för realistiska steg mot en tvåstatslösning – eller vill han vara den utrikesminister som gömde sig bakom tomma talepunkter medan Gazas kvinnor, under tungt bombardemang, tvingades till kejsarsnitt utan bedövning?

(Applåder)

Anf. 24 JOHAN BÜSER (S):

Fru talman! Denna debatt går så sakteliga mot sitt slut, och jag tycker att den har varit tydlig. Vi från oppositionen har varit tydliga mot utrikesministern med vad vi vill se

För att det inte ska bli någon förvirring: Vi socialdemokrater har oerhört tydligt fördömt Hamas fruktansvärda attacker den 7 oktober. Jag har själv, tillsammans med min partiordförande Magdalena Andersson, träffat anhöriga till de gisslantagna, och vi kräver ett omedelbart frisläppande av dessa. Men debatten här i dag handlar om att vi skiljer oss åt i ansträngningarna. Från Socialdemokraternas sida är vi oerhört tydliga med att Sverige tydligt måste säga ifrån gällande Israels för närvarande aggressiva krigföring, som drabbar oskyldiga civila, kvinnor och barn.

Vår uppmaning till dig, utrikesminister Tobias Billström, utöver att ge dig stöd att höja rösten och stå upp för den internationella rätten och för en tvåstatslösning, är: Höj rösten inte bara i ord i möten med EU-nämnden eller genom förslag till ståndpunkter! Där är vi nämligen överens i många delar. Höj rösten, stå upp för detta och känn stödet från våra partier! Jag tror att utrikesministern kan uträtta en hel del genom att göra det, så det är vår uppmaning här i dag.

Den internationella rätten måste vara ledstjärnan, och den måste gälla alla. Den måste gälla jämlikt. Den internationella rätten måste visa vägen, och det gäller även rätten för Gazas befolkning.

(Applåder)

Anf. 25 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag vill börja med att säga till Margareta Cederfelt att jag i mitt anförande var väldigt tydlig med att fördöma Hamas attack den 7 oktober. Nu handlar det dock om situationen i Gaza.

Situationen i Gaza är katastrofal. Tusentals människor har dödats, varav över 10 000 är barn. Jag tycker att det är ett tydligt exempel på att Israel inte har försvarat eller skyddat civilbefolkningen. Vi ser också att en svältkatastrof är nära förestående samtidigt som människor tvingas på flykt. Sjukhus, skolor och bostäder ligger i ruiner. I den mån de över huvud taget fungerar saknar sjukhus resurser och basala mediciner och klarar inte att ta hand om alla dem som är skadade och sårade.

Kriget måste få ett slut; det är det absolut primära, vilket vi från oppositionen har varit tydliga med. Därför måste regeringen med kraft agera på olika sätt både i FN och i EU för att få till stånd ett snabbt eldupphör och få slut på dödandet. Jag frågar ministern: Tänker ministern agera för att få till stånd ett snabbt och permanent eldupphör?

Tänker ministern agera för att återupprätta det viktiga biståndet? Det är ett bistånd som vi vet enbart har gått till att främja demokrati, mänskliga rättigheter, utveckling och kvinnors och flickors rättigheter. Inte en krona har gått till Hamas eller någon annan terrororganisation. Att fortsätta frysa biståndet gynnar bara de krafter som inte vill se en demokratisk utveckling i Palestina.

(Applåder)

Anf. 26 AZRA MURANOVIC (S):

Fru talman! Efter att ha hört ledamöterna Olsson och Cederfelt drar jag slutsatsen att vi i en moderat värld sköter vi oss själva och struntar i andra. Har vi inte skapat en konflikt är det inte heller vårt problem att lösa den eller på något annat sätt bistå i att komma fram till en fredsförhandling. I en moderat värld får civila palestinier och barn skylla sig själva när en terrororganisation som Hamas begår det fruktansvärda brott som begicks den 7 oktober.

Jag hoppas verkligen att inte hela det moderata partiet resonerar så. Man blir ju mörkrädd när man hör detta.

Utrikesministern säger att oron växer alltmer. Jag tycker att detta har nått kulmen – en helt ny nivå av historisk skam. Det är ett näst intill internationellt misslyckande med att skydda. Man låter Israel löpa linan ut.

Trots mina frågor har utrikesministern inte svarat. Vad är det man gör i denna intensiva diplomatiska kontakt? Vilka vägar och verktyg har använts? Vad har utrikesministern gjort för att få fram en fredslösning? Hur har han påverkat EU? Hur har han påverkat Israel? Hur har han pratat med palestinierna? Hur har han pratat med närområdet? Vad har man gjort? Varför är Sverige så passivt?

I min förra interpellationsdebatt, i november, bad jag utrikesministern att inte låta oss som svenskar skämmas över den här situationen. Nu ber jag åter utrikesministern att agera på riktigt – att inte bara skriva ord på papper utan faktiskt också följa upp dem och se till att de blir till handling. (Applåder)

Anf. 27 DENIS BEGIC (S):

Fru talman! Det verkar som att de moderata ledamöterna sitter på öronen och inte lyssnar på vad vi säger i den här kammaren. Vi har alla – nästan – fördömt det som har hänt och Hamasattacken den 7 oktober, men inte med ett ord har Moderaterna fördömt att Gaza just nu är barnens kyrkogård. Över 10 000 barn har dött. Det är inte vi som säger detta, utan det är Amnesty International som har tittat på olika anklagelser. I samband med nio flyganfall har Amnesty funnit att Israel har bombat civila mål på natten. Det är en direkt krigsförbrytelse enligt den internationella rätten.

I ett specifikt fall slog israeliska styrkor till mot ett bostadshus på Gaza-remsan, där 15 familjemedlemmar, inklusive sju barn, dödades. Överlevande vittnar om att det inte kom några varningar från IDF. Amnesty kunde inte hitta ett enda militärt mål i närheten av huset.

Dessa rapporter och anklagelser är mycket allvarliga och belyser behovet av oberoende utredningar. Det är ju detta vi har pratat om hela tiden, och vi hoppas att utrikesministern också vill att sådana ska genomföras. Därför säger jag, precis som min kollega Johan Büser, till utrikesministern att vi står bakom honom om han kräver detta i den internationella rätten. Vi kommer att stötta ministern när han kräver att oberoende utredningar görs i Gaza.

(Applåder)

Anf. 28 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att kunna konstatera att vi verkar vara överens om att alla har tagit avstånd från Hamas terrorangrepp. Det är en bra sanering av diskussionen och debatten.

När det gäller det som är sagt skulle jag vilja höra direkt från utrikesministern om han är beredd att stödja att man stärker den palestinska myndigheten på ett sådant sätt att den kan agera som en bra förhandlingspart och har den styrka som krävs mot hela den israeliska uppbyggnad som finns i en sådan process.

Vi måste tänka på att Netanyahu har sagt nej till en tvåstatslösning. Israel har också som stat konsekvent underminerat denna lösning under alla år, med undantag för när det skrevs ett avtal mellan Arafat och Rabin. När Rabin sedan blev skjuten av en israelisk högerextremist upphörde hela fredsprocessen.

Jag skulle även vilja höra om utrikesministern tycker att det är bra att Sydafrika har gått till Internationella domstolen. Jag tycker att det är alldeles utmärkt. Jag välkomnar Sydafrikas agerande när det gäller detta i alla dimensioner. Vad tycker utrikesministern?

Det fanns ett märkligt inslag här tidigare. Det är ju inte Tobias Billström som har startat kriget. Vem från oppositionen har över huvud taget försjunkit till någonting sådant? Det är ett så orimligt uttalande att det knappt är värt att kommentera, men nu gör jag det i alla fall. Detta blir ett sätt att förlöjliga och trivialisera denna viktiga fråga, och det visar vilken kvalitet en del ledamöter på den moderata sidan håller.

(Applåder)

Anf. 29 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Jag har suttit här och lyssnat på den pågående debatten. Det är oroväckande och obehagligt. Jag står fullt bakom utrikesminister Tobias Billströms och min kollega Stefan Olssons inlägg.

Låt mig börja med att fråga: När ska ni från oppositionens sida ta avstånd från Hamas och uppmana dem att sluta med sina terrorattacker? När ska ni uppmana dem att släppa gisslan på 200 personer? Några är frigivna, men fortfarande finns spädbarn kvar. Jag har inte hört ett ord om att dessa ska släppas.

På regeringens hemsida finns precis det som utrikesminister Tobias Billström hela tiden har sagt väldigt tydligt beskrivet: Israel har rätt att försvara sig mot terrorism, civila måste skyddas, humanitärt tillträde är fundamentalt, regional eskalering måste undvikas och hållbar fred byggs med en tvåstatslösning. Vad mer begär ni än att regeringen tydligt redovisar vad man gör?

Jag skulle vilja tillägga en sak. Från oppositionens sida erkände ni Palestina, men vad har ni gjort efter det för att se till att det ska bli fred i regionen? Vad mer har ni gjort? Vad har ni gjort för att få stopp på terrororganisationen Hamas?

Jag vill inte se fler små hånleenden, för det här handlar om människor som dör. Utrikesministern har sagt att ICC ska granska detta, och det är ju precis så det går till i en rättsstat.

Anf. 30 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Under debatten har det ställts ett antal frågor om bosättningsvåld. Sverige och EU ser med stor oro på de intensifierade sammandrabbningarna mellan israeliska säkerhetsstyrkor och palestinier på Västbanken. Den spända situationen på Västbanken innebär tillsammans med det som sker på Gaza en ökad risk för regional eskalering.

Det är centralt att Israel lever upp till de krav som folkrätten ställer på landet. Dödsfall måste utredas och ansvarsutkrävande säkerställas.

Bosättningsvåldet har tyvärr eskalerat. Extremistiska bosättare misshandlar och trakasserar palestinier och vandaliserar deras egendom, olivodlingar och jordbruksmark. Palestinier på Västbanken nödgas att lämna sina hem i strid med folkrätten. Ansvarsutkrävandet för detta fungerar inte. Israel måste nu på allvar ta itu med det oacceptabla bosättningsvåldet och upphöra med expansionen av bosättningar.

Regeringen välkomnar ytterligare åtgärder mot bosättningsvåldet från EU:s sida. Förslag på restriktiva åtgärder mot extremistiska bosättare, såsom inreseförbud till Schengen och frysning av tillgångar, har nyligen presenterats och behandlas nu på arbetsgruppsnivå. Detta är någonting som är viktigt, och det är något som regeringen också stöder.

Fru talman! Jag har noterat att Sydafrika har inlett ett förfarande mot Israel inför Internationella domstolen, ICJ, om påstådda överträdelser av folkmordskonventionen. Den internationella domstolen är FN:s främsta rättsliga organ, och som jag sa är detta en domstol som alla FN:s medlemsstater har att respektera.

Regeringen har en restriktiv inställning till att intervensera i mål i internationella domstolar och har inte för avsikt att intervensera i detta mål. Begreppet folkmord definieras bland annat i FN:s folkmordskonvention från 1948 och i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen från 1998.

Det är i denna bemärkelse en juridisk term med ett klart definierat innehåll. Förutom att vissa övergrepp ska ha begåtts mot en grupp ska de ha begåtts i avsikt att helt eller delvis förinta gruppen som sådan. Att finna ett sådant brottsligt uppsåt förutsätter en bevisbedömning som rättsliga instanser är bäst lämpade att göra.

Av denna anledning har svenska regeringar haft som princip att inte rättsligt kategorisera händelser som folkmord med mindre än att en internationell domstol eller tribunal först har prövat frågan.

Anf. 31 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Här har efterfrågats vad den svenska regeringen skulle kunna göra. Jacob Risberg har tydligt redogjort för vilka skyldigheter vi har enligt folkmordskonventionen, så redan där måste regeringen agera. Men vi kan också unilateralt sanktionera de ministrar som har sagt att man ska atombomba Gazaremsan – vilket också är ett erkännande av att man har kärnvapen, i strid med internationella avtal. Man skulle också kunna suspendera de handelsavtal som finns där det stipuleras att mänskliga rättigheter och humanitär internationell rätt ska följas. Man skulle också kunna göra det vi tidigare gjorde, nämligen ge utvecklingsbistånd för att stödja palestinska myndigheten.

Men risken är väl att det blir som i den senaste Bamsefilmen – och nu blir det spoiler alert. Där har Krösus Sork gett sig på att skövla ängen, och insekterna håller rådslag. Insekterna pratar och pratar, men Bamse och Nalle-Maja bestämmer sig för att agera och löser frågan. Eftertexterna rullar, och fyra månader senare har insekterna kommit fram till en resolution om att de inte tar starkt avstånd utan bara avstånd från skövlungen. Men Bamse och Nalle-Maja har ju redan räddat ängen. Det är här vi står. Regeringen – jag jämför inte er med insekter, men ni förstår liknelsen – står och väntar på att man om fyra månader ska fördöma.

Sist vill jag vända mig till alla er som kämpar på gator och torg. Ni kämpar för fred, och det ska ingen skuldbelägga er för. Fortsätt med det! Det kan aldrig vara fel att stå upp för fred och folkrätt. Låt er inte tystas av dem som hotar och hatar er och anklagar er! Ni är de sanna hjältarna, inte vi som står här med höga arvoden och talar i tv. Det är ni på gator och torg som driver fredsfrågan. Det är er jag hyllar i dag.
(Applåder)

Anf. 32 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag hade hoppats på en annan ton i dag från utrikesministern efter *Ekots lördagsintervju*, men vi hör tyvärr ingen annan ton från utrikesministern än den vi har hört så många gånger. Det är fint att utrikesministern har frågor, men när hör vi kritik? När kommer Israels ambassadör att kallas upp? När tar ni ord som brott mot folkrätten och krigsbrott i er mun? När riktar ni skarp kritik mot Benjamin Netanyahu och hans högerregering?

Gisslan måste bli fri; Hamas måste släppa gisslan. Men Israels regering har över huvud taget inget fokus på gisslan, och därför stormar gisslans familjer Israels motsvarighet till riksdagen, kneset. Netanyahu fokuserar i stället på att behålla makten. Nu har Israels regering startat en folkfördrivning på nytt, och precis som utrikesministern konstaterar strider det mot folkrätten. Då har vi ett ansvar att stoppa denna folkfördrivning. Vi

måste använda våra röster för att se till att det inte blir en folkfördrivning av palestinier.

En varaktig fred mellan Israel och Palestina förutsätter att Israel avslutar den folkrättsvidriga ockupationen, att man får slut på blockaden av Gaza, river muren och, framför allt, börjar respektera mänskliga rättigheter och rätten till fred och frihet. Tobias Billström har ett ansvar att vara Sveriges röst och handling, men det ansvaret vet vi efter dagens debatt att utrikesministern inte tar. Vi från oppositionen vill se mer handling och skarpa ordalag. Vi vet att när omvärlden pressar på gör det skillnad, och det leder förhoppningsvis till att människor inte dödas varje dag i Gaza. (Applåder)

Anf. 33 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Det palestinska folket har ingen möjlighet att försvara sig och behöver internationell solidaritet. Därför kräver många av oss handling, och det finns en rad handlingar att tillgå, till exempel när det gäller vapenindustrin. Det tioåriga ramavtalet med Elbit Systems ingicks den 25 oktober, mitt under bombningarna och mordandet av det palestinska folket. Det är inte en part att ha avtal med. Elbit Systems har av internationella analysföretag flaggats för kopplingar till kontroversiella vapen, som klusterammunition, vilket har lett till att flera svenska banker och fondförvaltningsbolag desinvesterat ur bolaget. Elbit Systems har också verksamhet i bosättningar. Om regeringen inte vill delta i ockupation och mord bör man alltså bryta avtalet.

Låt mig ta tillfället i akt och göra en analys av palestiniernas människovärde. Det är sorgligt men inte förvånande att se hur regeringar, vissa politiker och medier lägger mindre värde i det palestinska folkets rätt att leva ett värdigt liv. Det kan jämföras med Ukraina, där EU och Sverige inte sett några hinder att anta sanktioner och prata om återuppbyggande. Men palestinska liv väger inte lika tungt, utan det är helt okej att palestinier lever under ockupation, att barn och vuxna fängslas utan rättegång, att de lever i ett apartheidssystem med tortyr och våldtäkt och att de tvingas leva under andra lagar och bakom murar. Nej, Sverige måste rannsaka sig.

Tack till de aktivister som kom i dag!

(Applåder)

Anf. 34 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tackar interpellanterna och alla andra som har deltagit i dagens viktiga debatt.

Regeringen tror liksom EU på dialog och anser att en god bilateral relation med Israel där vi både kan tala om fördjupat samarbete och kan framföra kritik i svåra frågor är vägen framåt. Bojkott av eller sanktioner mot Israel vore fel väg att gå.

Stefan Olsson frågade om regeringens engagemang för tvåstatslösningen. Gårdagens diskussion i Bryssel vid utrikesministrarnas råd med både Israel och palestinska myndigheten närvarande vid bordet är ett uttryck för EU:s ambition att föra dialog med båda parter. Den behöver dock fördjupas och äga rum tillsammans med både USA och Arabförbundet, även om delar av Arabförbundet, inklusive generalsekreteraren, också var delaktiga vid de olika mötena i Bryssel i går.

Prot. 2023/24:59

23 januari

Svar på
interpellationer

Apropå tvåstatslösningen var jag mycket tydlig i den lördagsintervju som det refererades till här med att det är den enda rimliga lösning regeringen ser framför sig och att ingen företrädare har rätt att avfärda tvåstatslösningen.

Jag vill också understryka att arbetet mot antisemitism är högt prioriterat av regeringen och har blivit ännu mer angeläget sedan Hamas terroristattack den 7 oktober eftersom vi har sett en exponentiell ökning av antisemitiska handlingar och uttalanden liksom förvrängningar och förnekelse av Förintelsen. Regeringen kommer att ta krafttag mot antisemitismen, och här ingår givetvis också det viktiga arbetet med att säkra hågkomsten av Förintelsen och att främja judiskt liv både nationellt och internationellt.

Vi får inte glömma den polarisering som denna konflikt har lett till och som drabbar oskyldiga människor även i vårt land.

Tack för en intressant och viktig debatt!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2023/24:301 om sjukvårdens finansiering

Anf. 35 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Marcus Wennerström har frågat finansministern om hon, inom sitt ansvarsområde, tänker ta några initiativ för att undvika att regionerna tvingas säga upp vårdpersonal. Marcus Wennerström har också frågat finansministern hur hon, inom sitt ansvarsområde, bedömer att regeringens budget kommer att påverka den svenska hälso- och sjukvården.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regeringen och jag själv är medvetna om den nuvarande ekonomiska situationen i kommunsektorn. I budgetpropositionen för 2024 har regeringen aviserat extra tillskott till regionerna de kommande åren för att stärka hälso- och sjukvården. För 2024 tillförs regionerna exempelvis ett sektorsbidrag om 3 miljarder kronor. Medlen kan användas till de områden i vilka regionerna själva bedömer att de största behoven finns. Anslagen inom hälso- och sjukvårdspolitiken för 2024 uppgår sammantaget till cirka 67 miljarder kronor inklusive läkemedelsförmånerna. Dessutom tillkommer regionernas andel av det generella statsbidraget.

Jag har i tidigare debatter konstaterat att det är sjukvårdshuvudmännen, med direktvalda politiker på kommun- och regionnivå med beskattningsrätt, som ansvarar för hälso- och sjukvården och att verksamheten finansieras till stor del av just skatter. Staten kan inte fullt ut kompensera för de kostnadsökningar som kommunsektorn har. Även kommuner och regioner behöver ta ett ansvar och arbeta med prioriteringar. Utöver de förstärkingar av det generella statsbidraget och medel riktade till sjukvården som staten bidrar med behöver politiker på alla nivåer arbeta med att prioritera kärnverksamheter.

Den 20 december 2023 höll jag en pressträff tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner, där vi gav besked till regionerna om vilka tillskott som de kan förvänta sig under 2024. Det ekonomiska regelverket innebär att kommuner och regioner vid behov, exempelvis efter besked om statliga tillskott, kan ta nya beslut gällande budget. Det kan därmed finnas

möjlighet för regionerna att minska behovet av besparingar genom de beskederna.

Många regioner tar, enligt Sveriges Kommuner och Regioners ekonomirapport för oktober 2023, sikte på en rimlig kostnadsnivå 2025 och anser att det är förenligt med god ekonomisk hushållning att inte tillfälligt dra ned på verksamheterna onödigt mycket. Vissa regioner har således gjort bedömningen att detta är möjligt.

Med det vill jag tacka Marcus Wennerström för frågorna, och jag ser fram emot debatten.

Anf. 36 MARCUS WENNERSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Ja, statsrådet har varit här i kammaren tidigare och debatterat denna fråga, men nej, svaren är inte tillräckliga. Det är allvar nu.

När den socialdemokratiskt ledda regeringen för fyra år sedan stod inför osäkerheten och hotet om en pandemi var budskapet tydligt: Kostnaderna skulle inte vara ett hinder för att rädda liv. När SD-regeringen nu i stället står inför ekonomiskt kärva tider med krig i vårt närområde prioriteras skattesänkningar på snus, plastpåsar och lyx-rut. Fyra år senare går det att konstatera att minnet av världens värde tycks ha bleknat. Applåderna övergick aldrig i några pengar.

Fru talman! Sverige har en sjukvård i världsklass. Vi har välutbildade vårdarbetare som varje dag räddar liv, som omhändertar och som lyssnar till oss när vi är som svagast. Eftersom regeringen prioriterar skattesänkningar för dem med högst inkomster och vägrar att beskatta bankerna räcker statens stöd till hälso- och sjukvården helt enkelt inte till för att behålla nuvarande personal och kapacitet.

Med ett prognostiserat underskott på 24 miljarder 2024 står vården inför enorma utmaningar. Då låter regeringen Sveriges regioner vara Svan-
tessons krockkudde. Uppskattningsvis 5 000 tjänster riskerar att försvinna i den svenska vården – människor som dagligen levererar vård, stöd och service till oss som bor i landet.

För att ytterligare belysa de konkreta försämringar som regeringens budget bidrar till har jag bett några av mina partikamrater från hela landet komma hit och ansluta till debatten.

Innan dess vill jag ge en bild av hur det ser ut i Region Uppsala. Där pågår ett intensivt arbete med att hitta besparingar som inte omöjliggör Akademiska sjukhusets fortsatta verksamhet som universitetssjukhus. Inom primärvården anpassas och flyttas verksamheter för att stoppa den ekonomiska artärblödningen. Det innebär att mottagningar som den i Fjärdhundra hotas med nedläggning. Även Gimo vårdcentral riskerar att behöva anpassas, geriatriken i Tierp flyttar till Uppsala och verksamheterna på Enköpings lasarett riskerar att säljas ut. Vård blir alltmer en vara för dem som bor i de större orterna.

Nog kan det locka mig som regionpolitiker att skylla på det styre som vi har i Uppsala i dag, men helt ärligt – vilka förutsättningar har de att lyckas? Det som sker här och nu är en följd av SD-regeringens budget, som kraftigt lamslår regionernas förutsättningar.

Fru talman! De frågor jag skickade till finansministern, och som sjukvårdsministern nu är här för att svara på, kvarstår. Tänker regeringen ta några initiativ för att undvika att regionerna tvingas säga upp personal?

Prot. 2023/24:59

23 januari

Svar på
interpellationer

Prot. 2023/24:59
23 januari

Svar på
interpellationer

Hur bedömer statsrådet att regeringens budget kommer att påverka den svenska hälso- och sjukvården?

När jag blickar ut över landet ser jag inte att det finns något utrymme att balansera de intäktsförluster som regeringens politik nu innebär för regionerna. Konsekvensen blir en sämre vård, sämre arbetsmiljö och en sämre välfärd generellt.

(Applåder)

Anf. 37 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Välfärden står inför den svåraste ekonomiska situationen sedan 90-talet. En prognos från SKR säger att kommuner och regioner väntas gå med 31 miljarder i underskott nästa år. Det är den värsta svenska ekonomiska krisen på 30 år – i stort sett alla regioner har svårt att finansiera sina verksamheter.

Det vi ser är att regeringen och Sverigedemokraterna låter inflationskrisen bli en nationell sjukvårdskris. På kort tid har inflationen grävt ett hål i Region Stockholms budget på 10 miljarder kronor. Det handlar om tillfälliga kostnadsökningar, såsom stora pensionskostnader, men det handlar också om varaktiga kostnadsökningar, såsom löner och läkemedel. Den hjälp regionen får på 700 miljoner för att täcka 10 miljarder är såklart välkommen men långt ifrån tillräcklig. Regionens styre beskriver den som ”ett litet plåster på ett gapande sår”.

Är allt temporära pensionskostnader? Nej, för att täcka pensionskostnaderna tvingas regionen att budgetera med underskott på drygt 4 miljarder. För detta åberopas synnerliga skäl. Trots detta kvarstår ett budgethål på 6 miljarder kronor nästa år. Det motsvarar hela Södersjukhuset med sina nästan 5 000 vårdanställda. Detta är löpande kostnader som regionen inte kan täcka genom engångsfinansiering, såsom synnerliga skäl eller resultatutjämningsreserven.

Fru talman! Detta innebär en mycket stram budget med hårda prioriteringar. För att undvika dramatiska nedskärningar och för att skydda sjukvården har regionen därför också behövt genomföra intäktsförstärkningar i form av skatt och höjda taxor på kollektivtrafiken samt tvingats lägga tuffa men hanterbara sparkrav på 2 miljarder. Regionen gör effektiviseringar och besparingsåtgärder med minskning av administration och hyrpersonal. Det är dock en mycket tuff situation. Men eftersom det är ett styre där Socialdemokraterna ingår prioriteras vård efter behov. En förändringsresa har påbörjats mot en mer jämlik sjukvård där vårdens pengar går till vården.

Regionens politiska ledning beskriver nuvarande situation som en inflationskris där Kristerssons regering har lämnat sjukvården åt sitt öde, vilket innebär att Region Stockholm och andra regioner inte får någon draghjälp utan lämnas helt ensamma i att hantera den här krisen. Dessutom finns det fortfarande en vårdskuld efter pandemin. Detta kommer givetvis att påverka vården i Stockholm.

Effekterna av inflationen för invånare och patienter i Region Stockholm hade kunnat mildras. Det är fortfarande en gåta att regeringen bidrar till att försätta patienter och anhöriga i den här allvarliga situationen.

(Applåder)

Anf. 38 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! I Sörmland fanns det nästan 1 miljard på sparkontot när det socialdemokratiska styret både i regionen och nationellt lämnade över till SD-regeringen respektive det borgerliga styret i Sörmland. Detta kapital brände man dock upp på knappt nio månader. I december fick man låna pengar för att få ihop till löner.

Jag vet att regeringen säger att det inte går att göra något åt detta eftersom inflationen ska bekämpas först. Ja, absolut! Vi ska bekämpa inflationen. Men jag påstår att det inte är bra, varken för inflationen eller för sörmlänningarna, när regionen behöver skuldsätta sig för att ha råd med löner.

En vecka efter att SD-regeringen presenterat budgeten för 2024 insåg det borgerliga styret i Region Sörmland att dess vädjan till regeringen inte hade hörsammats. Resultatet blev massvarsel på 700 medarbetare. Och det kommer inte att stanna där.

Får inflationen och lågkonjunkturen skörda precis vilka offer som helst? Finns det ingen bortre gräns för den här regeringen?

I Sörmland lägger man ned vårdcentraler och distriktssköterskemottagningar. Man kan inte räkna upp vare sig löner eller andra kostnader under detta år. På vilket sätt menar SD-regeringen att man inte lämnar regionerna i sticket? Statsbidragen som regeringen lägger räcker helt uppenbart inte på långa vägar. I Region Sörmland avsäger sig cheferna sitt arbetsmiljöansvar för att situationen är bortom kontroll.

Fru talman! Detta är konsekvenserna av ett inkompetent styre i Sörmland och en regering som är beredd att slakta svensk sjukvård. Vad krävs för att statsrådet ska sluta titta på? Även om inflationen går tillbaka kommer Region Sörmland att stå ensamma kvar på slagfältet och försöka skrapa ihop resterna efter regeringens svek. Skadan sker nu, och den kommer inte att lagas med automatik för att inflationen går tillbaka eller för att räntorna backar.

Sjukvårdsministern och regeringen kan välja att agera i dag, i morgon eller vilken dag de vill genom att lägga fram en extrabudget eller en ändringsbudget. De kan välja att göra någonting åt detta och inte lämna regionerna åt sitt öde.

Frågan kvarstår: Tänker regeringen ta några initiativ för att åtminstone undvika att regionerna behöver säga upp vårdpersonal?
(Applåder)

Anf. 39 LENA JOHANSSON (S):

Fru talman! Tack till ledamoten Marcus Wennerström, som lyfter denna fråga som berör och rör hela Sverige!

Jag kommer från Västmanland. Vår region, Region Västmanland, är en av de 17 regioner som aviserar neddragningar, nedskärningar, uppsägningar och avvecklingar.

När jag pratade med min partikamrat Kenneth Östberg, som är regionråd i opposition, var han mycket bekymrad. Det är en vanligtvis lugn man, men när han uttrycker oro och bekymmer blir jag bekymrad på riktigt.

För mig och för västmanlänningarna är det viktigt att jag för fram till statsrådet den oro som många känner och uttrycker. Jag vill att statsrådet ska förstå den och ha den kunskapen med sig, för nu är det kris.

Hälso- och sjukvården i Västmanland prognostiserar ett underskott för 2023 om 1,1 miljarder. Som det ser ut kommer stadsrådets partikamrater,

som sitter och styr i minoritet tillsammans med Liberalerna och Moderaterna samt med stöd av Sverigedemokraterna, att lösa minusresultatet för 2023 genom att hänskjuta det som ett underskott i budgeten för 2024. Det är bekymmersamt, då man bara skjuter problemet framåt.

Men det är inte bara 2023 års ekonomiska resultat och ingången budget för 2024 som skapar oro och bekymmer. Utöver det aviseras och diskuteras en mängd besparingar och neddragningar. Jag ska nämna några.

Regionens styre har redan beslutat om 100 färre anställda. Det diskuteras också reduktion av vårdplatser. Trots att utredningar talar om behovet av fler vårdplatser diskuteras nedskärningar och neddragningar av de befintliga. Förutom detta har det diskuterats neddragningar på våra mindre sjukhus.

Det värsta av allt är förslaget om stängning av Köpings akutmottagning. Här delar jag inte bara regionrådet Kenneth Östbergs oro utan också Köpingsbornas oro. Massiva protester och namninsamlingar visar den oro och frustration som Köpingsborna och Västmanland känner. Ordet är obra!

Hälso- och sjukvården är viktig. Människor ska kunna känna den trygghet de behöver i det samhällskontrakt vi ber dem skriva på. Det går inte att kräva skatter och lojalitet av Sverige, Västmanland och Köping om man som region eller stat inte finns där när människor kanske befinner sig i den svåraste situationen i livet och behöver stöd, vård och hjälp. Det går inte att bygga ett land eller en hälso- och sjukvård som ska fungera i kris- och ofredstid om vi inte klarar av att bygga dem starka i ett normalläge.

Fru talman! Jag tror att ingen i denna kammare, inte heller statsrådet, är av någon annan uppfattning. Men har man denna kunskap med sig in förpliktar det. Det är regeringens och statsrådets plikt att verka för att bidra till det robusta samhällsbygge som vi alla strävar efter. Jag hoppas att statsrådet ser detta och tar det ansvar ämbetet kräver.

(Applåder)

Anf. 40 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Det är svårt att balansera orden när vi talar om något så basalt och samtidigt livsavgörande som sjukvård.

Vi har en lagstiftning i landet som stipulerar att vårdbehovet ska vara avgörande när det avgörs vilka insatser vi ska få, inte vad vi tjänar eller var vi är bosatta.

Jag kommer från Gotland, som är landets i särklass minsta sjukvårdsregion. Likväl måste vi ha ett akutsjukhus med allt vad det innebär samt en ständig överkapacitet givet utsattheten i vårt geografiska läge.

Jag lever i en del av landet där det redan före pågående sjukvårdskris var exceptionellt tufft att få ekonomin att gå ihop och att leverera det elementära: rätt vård i tid. Men tack vare enastående insatser av sjukvårdens medarbetare levererar Gotland fortfarande cancerbehandlingar, förlösningssvård och insatser mot psykisk ohälsa.

Det är såklart allt annat än gratis. Vi går med hundratals miljoner i underskott, och vi är strukturellt underfinansierade med cirka 300 miljoner kronor per år. Med inflationen och den pågående sjukvårdskrisen hamnar vi på ett underskott om 400 miljoner kronor. Det är helt ohållbart.

Om vi återvänder till det som vi riksdagsledamöter är satta att sköta – lagstiftningen, hälso- och sjukvårdslagen och den hoppningivande formule-

ringen om likvärdig vård – är det ett faktum att den pågående sjukvårds-
krisen förvärrar skadorna avsevärt i en redan svårt sargad region som min.

När gotländsk sjukvård går back med 400 miljoner kronor per år i en
total budgetomslutning om 2,1 miljarder är det givet att det inte är möjligt
att osthvyla sig ur detta. Då blir frågan: Vad ska bort? Vilken vård är det
gotlänningarna inte längre ska få? Givet vårt geografiska läge kan vi sam-
arbeta med andra om vissa typer av vård. Men i vissa fall måste vi ha en
egen kapacitet. Regeringen måste svara på vad som ska bort.

När sjukvården är så katastrofalt underfinansierad som den är nu och
när man inte tar tillräcklig hänsyn till geografi, vårdtyngd, ökande kostnad-
er eller något annat som skulle kunna ge en respit blir signalen till regio-
nerna tydlig: Det ska sparas. Men på vad?

Jag tycker att gotlänningarna och givetvis medborgarna i Sveriges alla
regioner, som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen, förtjänar besked om
vad det är som regionerna ska sluta utföra, vem som ska sägas upp och
vilken vård vi inte längre kan räkna med.

En kristdemokratisk företrädare har i den här kammaren talat om pati-
enter som har väntat olagligt länge. Då undrar man var gränsen går för
svenska regioner. När har de väntat olagligt länge på besked om regeringen
tänker ta några initiativ för att undvika att regionerna ska säga upp ännu
mer vårdpersonal?

(Applåder)

Anf. 41 HELÉNE BJÖRKLUND (S):

Fru talman! Jag ska här i dag ge sjukvårdsministern några exempel
också från mitt hemlän Blekinge. Jag är mamma till barn med flera kro-
niska diagnoser. Jag möter regelbundet fantastisk vårdpersonal på Blek-
ingesjukhuset hemma i Blekinge. De gör enastående insatser, inte bara för
vår familj utan för hela länets lilla befolkning. Men frågan är hur länge de
ska orka.

Det är Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna som tillsammans
styr i Blekinge. De har nu gett ett sparbeting på 600 miljoner kronor. Det
tycks kanske inte mycket, men i mitt lilla län är det ett sparbeting på
14 procent. Det motsvarar en skatteökning med hela 2 kronor. Det är en
helt orimlig budget som kommer att få helt orimliga konsekvenser.

Regionledningen med kristdemokrater och sverigedemokrater i spet-
sen har än så länge inte gett några direktiv om hur detta ska gå till. Men
man har gett ett mycket tydligt direktiv; det är att budgeten ska hållas. Hur
ska detta gå till? Hur ska personalen orka? Hur ska det bara kunna fungera?
Det blir en riktigt djup och svår sjukvårdskris.

Jag vill verkligen vädja till sjukvårdsministern att lyssna till sina parti-
kamrater i Blekinge och runt om i landet och se till att lösa detta, så att det
inte behöver sägas upp så mycket personal som vi befarar.

(Applåder)

Anf. 42 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Fram till september 2022 var jag regionråd och politiskt
ansvarig för hälso- och sjukvården i Örebro län. Nu läser och lyssnar jag
som många andra med stor oro om och till rapporterna om vad som sker
med sjukvården i mitt län, den sjukvård som jag själv är så stolt över.

Det är sagt att det i år ska sparas 414 miljoner på sjukvården i Örebro län. Det innebär anställningsstopp i en tid då vården mer än något annat behöver mer personal. Det innebär att vårdcentraler kommer att hålla stängt. Det innebär nya diskussioner och ny oro hos patienter och personal på länets två mindre sjukhus, Karlskoga lasarett och Lindesbergs lasarett. Det innebär många frågor om hur universitetssjukhuset i Örebro ska hinna med allting. Och hur blir det med utrymmet för det förebyggande arbetet, de hälsofrämjande insatserna? Och vad händer med den viktiga samverkan med kommunerna och med omställningen till god och nära vård?

Det kommer inte att gå ihop. Det kommer inte heller att räcka med 414 miljoner. Det kommer att krävas större besparingar än så.

Än är dock inga varsel lagda i Örebro län. Jag tror att det beror på det organisatoriska minnet. I Örebro län minns vi fortfarande vad som hände 1995 när nästan var fjärde medarbetare på sjukhuset i Örebro varslades. 1 000 anställda fick sluta. 4 500 anställda blev 3 500 anställda. Det blev 6 procent färre läkare, 12 procent färre sjuksköterskor, 43 procent färre undersköterskor och 18 procent färre läkarsekreterare.

Anna Hertting, som är psykolog och doktor i medicinsk vetenskap, har skrivit en avhandling om den svenska sjukvårdskrisen på 90-talet. Hon beskriver det som hände sjukvården i Örebro län med orden kollektiv sorg. Den sorgen sitter fortfarande kvar i organisationen.

De som fick sluta då fattas fortfarande i organisationen, inte bara bildligt utan bokstavligen. Än i dag finns det i vissa verksamheter ett generationsglapp som uppstod när man sa upp så många medarbetare för snart 30 år sedan. De medarbetare som fick sluta då hade behövts nu, som seniora medarbetare med lång erfarenhet, eftersom lång erfarenhet och djup och bred kompetens är nödvändigt för en vård av god kvalitet. Det behövs för forskning och utveckling, men det behövs också för att ta emot och handleda studenter och för att introducera nyanställda.

Fru talman! Den politik som Tidöregeringen nu genomför, där man prioriterar skattesänkningar före välfärden, bidrar till den djupaste kostnadskrisen i den svenska sjukvården på decennier. Jag hoppas innerligt att det inte leder till stora varsel i Region Örebro län, för vi vet vad det kan föra med sig.

Jag vill att sjukvårdsminister Acko Ankarberg Johansson ska veta att de stora varsel som nu läggs fram i sjukvården runt om i Sverige kommer att märkas under lång tid framåt, inte bara det här året, inte bara nästa år. I vissa delar av sjukvården kommer de att märkas under decennier, kanske fram till 2054/55. Det är den erfarenheten vi har från Örebro län.

Jag upprepar den fråga som har ställts av Marcus Wennerström: Tänker sjukvårdsministern ta några initiativ för att undvika att regionerna tvingas säga upp vårdpersonal?

(Applåder)

Anf. 43 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Runt om i landet drabbas sjukvården negativt av SD-regeringens egenskapade sjukvårdskris. Regioner går på knäna, och andra regioner vet vad som väntar runt hörnet.

I mitt hemlän Jönköpings län klarar sig regionen just nu precis från att säga upp och att varsla. Men det är tack vare en stark ekonomi i grunden och att det socialdemokratiskt styrda Region Jönköpings län de senaste

åren har gjort tuffa prioriteringar just för att undvika massvarsel, som många regioner i närheten har tvingats till.

Det finns en oro över hur kommande år ska se ut. För förra året och innevarande år beräknas underskottet uppgå till 1 miljard kronor, och det klarar man endast tack vare stark ekonomi och att man använder kommunallagens synnerliga skäl för att gå med underskott just nu.

Detta innebär att man frångår principen om en budget i balans, och det ska göras försiktigt. Det socialdemokratiskt ledda regionstyret har ansett att det är nödvändigt för att invånarna i Jönköpings län ska få den vård de förtjänar och har rätt till. Men när andra, närliggande regioner varslar kommer det att påverka vården som invånarna i Jönköpings län får. I dagens samverkan mellan regioner när det gäller sjukvård påverkas även invånare i närliggande län av massvarsel. De stora – och riktiga – prioriteringar som den tidigare, socialdemokratiska regeringen gjorde har raderats på endast två budgetar.

Regeringen verkar veta vad de gör på nationell nivå, men de tycks inte förstå konsekvenserna i regioner och kommuner. I sitt svar nämner ju sjukvårdsministern beskattningsrätt, och jag kan inte tolka det på annat sätt än som en uppmaning till landets regioner att höja skatten för att få vården att gå runt. Samtidigt kommer regeringen med förslag efter förslag om skattesänkningar på nationell nivå. Det rimmar ganska illa när det görs massiva skattesänkningar på nationell nivå samtidigt som region efter region och kommun efter kommun kommer att tvingas höja skatten.

Det är tacken till den personal som har slitit hårt de senaste åren med pandemi och en betydande vårdskuld. Det är tacken från Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna för det hårda arbete som sjuksköterskor, undersköterskor och läkare gör varje dag på svenska sjukhus.

Om det är något man kan veta är det att vi socialdemokrater runt om i landet, i riksdagen och i regionerna, kommer att verka för att alla invånare i hela landet – även i Jönköpings län – ska få den sjukvård de har rätt till och förtjänar.
(Applåder)

Anf. 44 TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet. Det är tufft att vara ansvarig för sjukvården i en moderatledd regering som vilar på Sverigedemokraternas välvilja. Jag förstår det, eftersom historien har visat oss att moderata finansministrar inte är beredda att vare sig svara på interpellationer eller skjuta till resurser till sjukvården.

Jag delar alla mina partikamraters uppfattning här att sjukvården är fantastisk. Personalen gör otroligt stora insatser. Det tror jag vi alla har mötts av, oavsett om vi själva varit där eller om det har gällt nära och kära anhöriga. Personalen gör en otrolig insats. Men det är allt tuffare.

Jag kommer från Kronobergs län, som nu är högerstyrt. Där finns mycket stora utmaningar. Det fanns tankar på att – äntligen – bygga ett nytt lasarett. Det skulle behövas för att skapa god arbetsmiljö, bättre vårdkedja och bättre flöden inom sjukvården. Men på grund av krisen har de planerna fått läggas åt sidan. Man har ett underskott på 182 miljoner kronor, och enligt majoriteten kommer det inte att bli balans förrän tidigast

2026 av det enkla skälet att det ekonomiska läget är så dramatiskt, även i det tidigare välskötta Kronoberg.

När vi var i regeringsställning, så sent som 2020, tror jag att regionen hade ett överskott på 400 miljoner kronor. Under pandemin sköt vi till resurser till sjukvården. Vi såg till att alla de som gjorde viktiga insatser fick rätt stöd och möjligheter att klara ansträngningarna.

Hur tänker statsrådet nu? Det fanns en förväntan om att få pusta ut lite efter pandemin, ta sig an nya utmaningar, vidareutbilda sig och lära av erfarenheterna, men i stället möts man av nedläggningar av vårdplatser, besparingsbeting, uppsägningar eller varsel. Det är faktiskt erfarenheten från många regioner.

I Kronobergs län är personalen djupt oroad över patientsäkerheten. Det har varit en tuff personalpolitik som lett till att anställda gått ut i medierna och varnat för att patientsäkerheten är hotad. Det är på förekommen anledning. Vårdförbundet har gjort fler anmälningar än tidigare till Arbetsmiljöverket. Ivo har granskat situationen i Kronoberg och gjort allvarliga anmärkningar, just för att patientsäkerheten är hotad till följd av nedlagda vårdplatser eller vakanser. Ett stort antal chefer har också slutat, för de känner själva att de inte kan stå för en verksamhet som drabbas av snåla anslag och där man inte är beredd att satsa på att utveckla sjukvården.

Särskilt allvarligt tycker jag att det är när satsningar på vidareutbildning av personal dras ned med nästan 50 procent. Det var för många en möjlighet att till exempel vidareutbilda sig från sjuksköterska till specialistsjuksköterska, göra karriär inom yrket och känna att man utvecklas. I stället skärs de medlen bort nu hemma i mitt län. Jag tror att det också är ett av skälen till att en del väljer att sluta.

Signalen från regeringen och styret är att inte satsa på sjukvården och att annat är viktigare. Man ger 13 miljarder kronor i skattesänkningar bara till höginkomsttagare! Det är klart att det handlar om politik. Det handlar om fördelning av våra gemensamma resurser. Det handlar om en regering som hade kunnat lägga mer resurser på sjukvården men som väljer att inte göra det.

Än mer anmärkningsvärda i detta läge tycker jag symbolmarkeringarna är. På Folk och Försvar sades det att man ska förbereda för kristider. Ändå skär man ned resurserna för försörjningsberedskap av läkemedel med 80 procent i vårt län. Det är inte att stärka samhället vid kriser. Det är inte att stärka sjukvården och lita på regionerna. Tänk om och skjut till resurser! Det behövs nu.

(Applåder)

Anf. 45 PETER HEDBERG (S):

Fru talman! Jag börjar med att tacka Marcus Wennerström för interpellationen, för precis som nio tio kamrater före mig har gjort får jag nu lyfta fram mitt hemläns perspektiv på den pågående sjukvårdskrisen. Det handlar om Region Västernorrland.

Min hemregion har en mycket besvärlig ekonomisk situation. Det har framför allt historiskt berott på det ökande beroendet av dyra bemanningsföretag, men det har förvärrats i och med den ekonomiska krisen, inflationen och det som flera har konstaterat i dag, nämligen att regeringen inte tar ansvar för finansieringen av sjukvården.

Det talas i sjukvårdsministrernas svar om att man måste prioritera kärnverksamheter. Jag vet inte att min region prioriterar någonting annat än kärnverksamhet. Karin Sundin var inne på att det finns saker kring utveckling, omställning och kompetensutveckling, som vi pratade om nyss, som är viktigt men som förmodligen kommer att få stå tillbaka. Det är också kärnverksamhet.

I mitt län kommer vi att få se väntetiderna för operationer öka. Köerna kommer att växa, och vi vet vilken frustration det leder till bland medborgarna. I de prioriteringar regionen tvingas till gör man allt för att inte säga upp personalen närmast patienten. Man försöker fokusera på till exempel administration, men som alla vet, och som det pratas mycket om i offentlig sektor, ökar kraven på dokumentation och administration. Var riskerar den bördan att hamna? Jo, på personalen närmast patienten.

Resultatet kan mycket väl bli det vi har befarat och nu kan se, nämligen sämre arbetsmiljö, större risker för patienter i vården och sämre välfärd för vanligt folk. Jag tror att många ställer sig frågan om det var detta Tidöpartierna lovade väljarna i Västernorrland i valet 2022.

Fru talman! Jag var inne på det kort men måste få utveckla det lite, därför att det inte går att nämna sjukvård i dagens Sverige utan att ta upp frågan om stafett och bemanningsföretag. Det har uppstått en absurd situation i det här landet där vissa företag kan dränera sjukvården på stora belopp. De hyr ut personal under kortare perioder. Det är personal som absolut behövs men som kostar väldigt mycket pengar. Kvar finns den ordinarie, fasta personalen som får ta ansvar för introduktion, kontinuitet och ordning.

Nu hör vi till och med rapporter om att det finns ”stafettinfluencers” som i sociala medier rapporterar om hur fantastiskt det är att slippa undan det ansvar som åvilar den fasta personalen. Jag tror inte att jag ska kommentera det närmare, för sådant språkbruk tillåts nog inte i den här kamraren.

Stafettproblematiken har i kombination med inflationen och underfinansieringen av sjukvården gjort att krisen blivit akut i Västernorrlands län. Bara sedan sjukvårdsministern besökte Västernorrland i början av oktober förra året har kostnaderna för stafettpersonal ökat med ytterligare 25 miljoner kronor. Totalt blev kostnaden 2023 över 800 miljoner kronor för stafettpersonal i Västernorrlands län. Resultatet för hela Region Västernorrland blev minus 730 miljoner kronor. För att återställa det kommer man att behöva använda resultatutjämningsreserven, men den motsvarar 250 miljoner kronor. Varje människa förstår att det är en ohållbar situation.

Jag skulle vilja avrunda det här inlägget med att nämna att sjukvårdsministrernas partiledare under förra mandatperioden visade väldigt stort intresse för vården i Västernorrland och också hade synpunkter på var vissa verksamheter skulle finnas. Det vore önskvärt att Kristdemokraterna och övriga Tidöpartier tog ansvar och visade lika stort intresse den här mandatperioden för den sjukvårdskris som råder i Västernorrland. Det är helt enkelt så att mer pengar behöver skjutas till för att vi ska få likvärdig sjukvård i hela landet. Kommer några sådana initiativ?

(Applåder)

Anf. 46 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! Precis som i resten av Sverige råder det kris i den skånska sjukvården. Operationsköerna är längre nu än någonsin tidigare. Tillgängligheten i den skånska sjukvården är lägre på tre av fyra områden som mäts enligt den nationella vårdgarantin. Tillgängligheten i den skånska cancervården fortsätter att försämrans, och Skåne är nu sämst i hela landet på att ge cancerpatienter vård i rätt tid. Skånsk vårdpersonal flyr vården. Den gör allt den kan och springer så fort den bara kan. Den går på knäna och orkar inte längre. Det är faktiskt en helt oacceptabel situation, och den har förvärrats under de gångna åren.

Fru talman! Trots att skånsk sjukvård befinner sig i en pågående kris är sparbetinget 2024 nästan 2 miljarder svenska kronor. Jag ska nämna några av de försämringar som hittills skett i Skåne och vill understryka att det bara är exempel. Det handlar om nedläggning av vårdcentralen i Degeberga, distriktsmottagningen och BVC-filialen i Hästveda, BVC-filialen i Köpingsbro och barnmottagningen i Trelleborg, stängning av psykakuten i Kristianstad på kvällar och nätter, sparkrav på 186 miljoner inom psykiatrin, habiliteringen och hjälpmedelsverksamheten, stängning av den palliativa avdelningen i Trelleborg och nedläggning av specialenheten Dumle, en oerhört viktig verksamhet som sedan 1985 hjälpt svårt funktionsnedsatta barn och vuxna att leka på sina villkor och hitta rätt bland enklare hjälpmedel. Skånes universitetssjukhus, som har det största underskottet i regionen, förväntas spara hela 815 miljoner kronor 2024. På fem år har var nionde vårdplats försvunnit i den skånska sjukvården.

Fru talman! De ständiga sparkraven i den skånska sjukvården leder till en ohållbar arbetsmiljö, försämrad patientsäkerhet och en än mer otillgänglig vård. Det är en oroande utveckling.

Fru talman! Detta måste regeringens kompisar som styr Region Skåne faktiskt ta ansvar för. Men även regeringen och ansvarig minister måste ta ansvar. Den budget som regeringen lade fram förra året och som gäller innevarande år har bäddat för en sjukvård i kris också i Skåne. Den täcker inte ens upp för en tredjedel av de behov som finns för att bibehålla dagens nivå. Den har bäddat för de nedskärningar som vi nu ser, inte minst i Skåne, där samma partier styr som här i riket. Det är nu dags, fru talman, att Tidöpartierna och SD-regeringen tar ansvar i sjukvårdskrisen. (Applåder)

Anf. 47 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Jag tackar interpellanten för att han tog upp den här viktiga frågan och tackar naturligtvis också sjukvårdsministern för hennes första svar. Jag vill med mitt inlägg redovisa hur läget ser ut i mitt hemlän, Värmland.

Sjukvårdskrisen är här och nu. Det har varslats om att 750 tjänster ska bort i Region Värmland. Det är ett historiskt stort och omfattande förslag för att kunna möta de ekonomiska förutsättningar vi har, säger Peter Bäckstrand, regiondirektör i Värmland. Trots att man varslar om att 750 tjänster ska bort motsvarar det enbart hälften av besparingsbetinget, som för fjolåret uppgår till 1 miljard i Värmland. Då har jag inte, fru talman, räknat med årets budgeterade underskott.

Ursäkta mitt språkbruk, fru talman, men det pågår en slakt av svensk hälso- och sjukvård – i Värmland och i resten av Sverige. Läget är extremt

allvarligt och svårt. Sjukvården har knappt återhämtat sig efter pandemin och behöver egentligen mer resurser för att kunna betala den vårdskuld som uppstått. Dessutom har vi en alltmer åldrande befolkning som kräver större resurser. Men i stället har vi allt mindre resurser – mindre än vi någonsin haft. Under pandemin stod alla vi partier, även de nuvarande regeringspartierna och SD, på barrikaderna och hyllade välfärdens hjältar. Nu behöver vi mer resurser och fler lagändringar. Men var finns regeringen och Sverigedemokraterna? Inte ett ljud hörs.

Jag kan rabbla flera exempel på vilka åtgärder som eventuellt kommer att vidtas i Värmland. Bland annat kan jag ta ett exempel från Arvika sjukhus, där man föreslår nedläggning av jourlinjen. Man föreslår också att labb och röntgen endast ska finnas dagtid. Det är bara ett litet axplock.

I likhet med vad många tidigare har redovisat kommer det här naturligtvis att leda till sämre patientsäkerhet, längre köer och framför allt sämre tillgänglighet för våra värmlänningar. Och vad händer med den personal som är kvar när arbetsmiljön blir sämre? Egentligen behöver vi ha bättre arbetsmiljö, fru talman, för att attrahera fler till sjukvården.

Missnöjet gror hos allmänheten. I fredags samlades tusentals Arvika-bor för att visa sitt missnöje. Budskapet var klart och tydligt: Vi vill ha vårt sjukhus kvar! Värmland är ett stort län till ytan, och nivåstrukturering har redan gjorts. Vi har tre sjukhus kvar på denna stora yta. Detta är bara början, tror jag, på ett stort folkligt missnöje. De besparingar som hittills har presenterats för Arvika sjukhus motsvarar endast 22,9 miljoner, men redan nu gror missnöjet.

Fru talman! Vi socialdemokrater ville redan i förra årets budget ge mer pengar till sjukvården, och så är det även i årets budget. Båda dessa budgetförslag har dock röstats ned av regeringspartierna och SD. Politik handlar om att prioritera. Politik handlar om att vilja.

Min fråga till sjukvårdsministern har ställts tidigare: Vad gör Acko Ankarberg Johansson konkret här och nu för att se till att sjukvårdskrisen hävs?

(Applåder)

Anf. 48 BJÖRN WIECHEL (S):

Fru talman! Det finns två stora problem här, skulle jag säga. Det ena är den verklighet som sjukvården möter. Det andra är att vi har en regering som inte ser och erkänner den verkligheten.

Det gäller inte bara statsrådet Ankarberg Johansson. Också finansministern har fått frågan om krisen i sjukvården. Men att det skulle finnas några särskilda problem som är värda regeringens uppmärksamhet eller ekonomiska insatser kunde finansministern inte kännas vid. Även civilministern fick samma fråga, men han spelade ned hela saken.

Inte heller de som styr regeringen, Sverigedemokraterna, ser att det finns något problem. Svaret blir i stället att vi måste prioritera och att regionerna ska prioritera, vilket är djupt provocerande. För själv har SD-regeringen nämligen valt att prioritera att sänka skatten för landets höginkomsttagare, i stället för att satsa på hälso- och sjukvård för medborgarna.

I Västerbotten, som är mitt hemlän, kan vi se att det får stora konsekvenser. Man är väldigt van att hantera att ta ekonomiskt ansvar. Man gör det strukturerat och kontinuerligt för att det finns ständiga kostnadsökning-

ar till följd av ny medicinsk teknik som man vill införa och som vanliga människor ska få del av och på grund av en åldrande befolkning.

Men det vi nu ser, eller som i varje fall människor utanför SD-regeringen ser, är något utöver det vanliga. Den första konsekvensen för läget i sjukvården i Västerbotten är att investeringar behöver läggas på is. Det handlar om underhåll och renoveringar av fastigheter och lokaler för att de ska vara ändamålsenliga och säkra. Att stoppa de investeringarna påverkar givetvis vårdkvaliteten, arbetsmiljön och patientsäkerheten negativt.

I Västerbotten pågår även en omfattande nyindustriell tillväxt som ställer krav på att regionen ska vara en aktiv part för att samhället och välfärden ska vara trygga och stabila. Men det undergrävs nu.

För att Norrlands universitetssjukhus ska klara sitt ansvar för specialiserad vård för hela norra Sverige förutsätter det investeringar i fastigheter och i medicinsk teknik. Nu tvingas regionen i stället minska investeringarna med 10 procent. Fastighetsunderhåll, renoveringar och investeringar går ned när vi snarare hade behövt öka dem.

Trots att det redan är stor brist på personal – det är största orsaken till att vårdplatser läggs ned – kan man inte utesluta varsel på grund av att regeringen inte tar sitt ekonomiska ansvar.

För att lösa personalbristen hade det inte bara behövts pengar. Det hade också behövts en arbetsmarknadspolitik, en utbildningspolitik och en bostadspolitik från nationellt håll. Men även här är regeringen helt passiv.

Man ska komma ihåg att under pandemin gav den socialdemokratiska regeringen täckning med råge flera gånger om till regionerna för de ökade kostnaderna som uppstod i sjukvården. Men SD-regeringen gör annorlunda.

Vanligtvis skyller man på inflationen, men det är fel. Alla bedömare vet att satsningar på välfärd inte driver inflationen. Det handlar helt enkelt om att man har prioriterat att sänka skatten för de högavlönade i stället för att ge sjukvård åt vanligt folk.

Man kan också fundera på kraven på beredskaps- och försvarsförmåga och regionernas behov av robusthet. Det kräver en god bemanning. Regeringen bör fråga sig om den vill att regionerna ska vara redo om kriget eller krisen kommer.

För att rå på det här problemet måste man ha en regering som förstår det, erkänner det och sedan också tar sitt ansvar.

(Applåder)

Anf. 49 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! Sjukvården i Sverige befinner sig i en djup kris. I Region Gävleborg räknar man med underskott på uppemot 700 miljoner för 2023, och händer inget drastiskt kan det handla om miljardunderskott för 2024.

Fru talman! Det handlar om underskott på uppemot 700 miljoner med risk för miljardunderskott. Tyvärr väljer regeringen skattesänkningar framför att stötta sjukvården. Det innebär att regioner runt om i landet, som vi har hört här, har blivit tvingade att genomföra stora och smärtsamma åtgärder för att rädda sjukvården.

I Region Gävleborg väljer de styrande partierna Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna att inte göra något utan att vänta och se, trots att de vet att det inte kommer tillräckligt med ekonomiskt stöd

från regeringen. Den passiviteten och oförmågan att agera är i sig ett hot mot sjukvården i mitt hemlän.

Fru talman! SD-regeringen tvingar ned sjukvården på knä i Gävleborg. Sveket är uppenbart. Konsekvenserna får bäras av vårdpersonalen och av patienterna.

Vid jul 2023 utsattes patienter vid akutmottagningen på Gävle sjukhus för en helt oacceptabel situation. Patienter och anhöriga tvingades stå länge i kö utomhus i snöstorm och oplogade vägar för att vänta på bedömning.

Lokalmedierna har rapporterat om hur patienter och anhöriga fick finna sig i en situation utan bedömning av medicinsk allvarlighetsgrad. De lämnades utan tillsyn och utan möjlighet att kontakta personal eller larma. För besökarna var det länge osäkert om deras närvaro ens var noterad.

Det är uppenbart att Tidöpartierna i Gävleborg har misslyckats och att de saknar såväl kompetens som ekonomisk handlingskraft från regeringen.

Fru talman! Politik är som viktigast i svåra tider. Här har regeringens passivitet och oförmåga till prioriteringar varit uppenbara. Runt om i landet hörs vittnesmål om långa väntetider, allvarliga missar och en frustration över bristande kontinuitet.

Fru talman! Men mycket fungerar också riktigt bra, än så länge. Svensk sjukvård är högkvalitativ, världsledande faktiskt, när det gäller till exempel förlossningsvård och barnhälsovård. Hudiksvall är ett lysande exempel där medarbetarna är bäst i landet på att undvika förlossningsskador.

Sjukvårdens medarbetare är några av samhällets allra mest lojala. Det är de som bär vår välfärd. Det är de som finns där för oss när vi behöver dem som mest. Men bakom draperierna syns inte värkande kroppar och stark samvetsstress över att inte räcka till. Lönen är ibland så låg att man inte får den att räcka till det mest grundläggande.

Men snart kommer inte den här regeringen att kunna blunda längre. Det är när tillräckligt många medarbetare söker sig från vår sjukvård för att de helt enkelt inte orkar längre, eller när kompetensbristen blir tillräckligt uppenbar för gemene man. Men då, fru talman, är det för sent.

När jag träffar medarbetare i Gävleborg beskriver de en mycket svår situation med för få kollegor och för lite tid med sina patienter. Men de hänger i och biter ihop för att stötta varandra och för att kunna ta hand om sina patienter. Regeringens och Sverigedemokraternas skattesänkarpolitik från den här kammaren gör det inte enklare i Gävleborg, bara svårare.
(Applåder)

Anf. 50 DZENAN CISIJA (S):

Fru talman! Jag heter Dzenan Cisijsa, och jag vill redovisa den ekonomiska situationen i min hemregion Västra Götalandsregionen, VGR.

Regeringens generella statsbidrag till regioner på 6,7 miljarder kronor för året 2024 är ovärdigt att kallas en satsning på den svenska sjukvården. Inte heller kan de riktade statsbidragen hjälpa mycket, eftersom de nästan har halverats. Det har skett eftersom Sveriges regioner har fått kraftigt ökade kostnader som SKR uppskattar till drygt 20 miljarder kronor. För VGR:s del uppskattas kostnadsökningen vara 3,8 miljarder. Även för den stora Västra Götalandsregionen innebär det en sjukvårdskris.

Fru talman! Rödgrön ledning, som styr VGR i minoritet, tar sin del av ansvaret genom att effektivisera i verksamheten men också genom att bud-

getera med underskott. På det sättet försöker de värna den mest nödvändiga sjukvården. För 2024 budgeterar VGR ett underskott på 1,5 miljarder kronor. Det innebär att satsningar som borde göras för att i en osäker tid bygga upp sjukvården skjuts på framtiden.

Nedskärningarna kommer i ett läge när vi vet att sjukvårdens stora utmaning kommer att vara kompetensförsörjningen. Med den åldrande befolkningen behöver vi vara fler som jobbar inom vården och inte färre.

VGR tvingas tyvärr införa anställningsstopp inom vissa yrkeskategorier, och de flesta sjukhus tvingas till personalneddragningar. De försöker undvika uppsägningar av sjukvårdspersonal genom att se till att det sker genom naturliga avgångar.

Sjukhusen i VGR rapporterar utmaningar om 3,3 miljarder att hantera under 2024. NU-sjukvården i Trollhättan och Uddevalla budgeterar underskott på 109 miljoner men har en total utmaning på 450 miljoner kronor. Skaraborgs Sjukhus i Skövde, Falköping, Lidköping och Mariestad budgeterar underskott på 230 miljoner. Södra Älvsborgs Sjukhus i Borås och Skene planerar personalminskningar motsvarande 150 miljoner. Sjukhusen i väster, i Angered, Frölunda, Högsbo, Kungälv och Alingsås, behöver hantera en halv miljard i åtgärder.

Slutligen står Sveriges största sjukhus, Sahlgrenska i Göteborg, inför en helt orimlig utmaning att spara 1,7 miljarder, en summa som lätt hade räckt till 2 000 anställda.

(Applåder)

Anf. 51 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! I Norrbotten, där våra medborgare redan möter unika utmaningar med långa avstånd och en redan begränsad tillgänglighet till vård, är en sjukvårdskris det sista vi behöver. Jag har bestämt mig för att ansluta mig till denna debatt, som Marcus Wennerström har begärt, för att belysa den allvarliga situation som vårt land befinner sig i. Regeringens passivitet har utlöst en akut sjukvårdskris som nu drabbar varje region. Jag ser det som min uppgift och skyldighet att ta upp hur detta drabbar mitt eget hemlän Norrbotten.

Region efter region har i mer än ett års tid ropat på hjälp, men regeringen har slagit dövörat till. Denna debatt är ett försök att förmedla sjukvårdens rop på hjälp. Regeringen måste lyssna och agera.

En kraschad sjukvård är vad Sverige minst av allt behöver i detta läge – inte personalen, inte patienterna, inte folkhälsan och inte vår beredskap. Vi behöver en regering som ser allvaret i krisen och tar sitt ansvar.

Mina kollegor har på ett föredömligt sätt lyft fram olika konkreta exempel på hur sjukvårdskrisen slår. Bland alla miljarder i underskott och tusentals anställda som sägs upp och varslas, där hälsocentraler och olika sjukvårdsinrättningar läggs ned, får vi aldrig glömma att det i grunden handlar om människors liv och hälsa.

Regeringens tystnad och ovilja att agera har skapat en sjukvårdskris som Sverige inte behöver, som leder till neddragningar och nedskärningar och i grunden är en nedbrytning av vår sjukvård. Fantastisk personal, som skulle behöva få fler kollegor, får i stället färre kollegor och förväntas springa snabbare. Väntetider och vårdtider kommer att öka, och bristen på nödvändig vård kommer att slå hårt mot många.

Det här är Kristerssons och Åkessons sjukvårdskris. Det är helt klart att våra medborgare förtjänar något annat. Norrbotten är inte på något sätt skyddat mot detta, utan när regeringen pratar om effektiviseringar och prioriteringar uppfattas det många gånger som ett hån.

Verkligheten i Norrbotten är att arbetet med den goda och nära vården – ett viktigt reformarbete som nu har pågått i några år – nu stannar upp. När man plockar bort de 35 miljoner som gjorde skillnad i kompetensutvecklingen och i arbetet med att skapa attraktivitet i yrket stannar en viktig del upp.

Vaccinationerna behöver fortsätta. I ett län som Norrbotten handlar det om 26 miljoner för att organisera och fortsätta vaccinera. Det är bördor som läggs på en redan ansträngd budget.

Det är två små delar på 35 respektive 26 miljoner. Man kan många gånger tänka att en region kan lösa sådant, men i Norrbottens fall handlar det om att man på kort tid har fått förändrade förutsättningar och går mot en halv miljard i underskott. Det slår direkt mot sådant som är kärnverksamhet och mot möjligheterna att behålla personal och att rekrytera ny.
(Applåder)

Anf. 52 EVA LINDH (S):

Fru talman! Vi har nu fått vittnesbörd från många olika håll i Sverige om att vi har en vårdkris. Sjukvården är på många håll hotad.

Östgötsk sjukvård är bland de hårdast drabbade i landet. Regionen har gått mot ett minusresultat på hisnande 1,6 miljarder förra året. Här ska personalkostnaden minskas med motsvarande 600 personer – minst.

Detta är på allvar. Det innebär risker för patienter och också för personalens arbetsmiljö. Redan nu, så här kort in på året, ser vi hur köerna växer. Tillgängligheten till akutsjukvården minskar. Detta kommer verkligen att märkas för östgötarna och i den östgötska sjukvården.

Välfärden har inte haft det så här tufft sedan 1990-talskrisen. På samma sätt som inflationen har gröpt ur våra plånböcker har den naturligtvis också påverkat våra kommuner och regioner. Det har också försvårat läget.

Det som den SD-styrda regeringen borde ha gjort i detta läge är att på riktigt skjuta till pengar, så att dessa besparingar inte hade behövts. De riktade statsbidrag och generella statsbidrag som regeringen kallar för satsningar räcker inte. De räcker inte för att rädda sjukvården.

Det som är allvarligt är också att den SD-styrda regeringen faktiskt skjuter från sig ansvaret för läget. Det upprör på allvar både mig och dem som jag har mött i sjukvården.

De flesta förstår ändå att regionerna inte är ensamma om sjukvården. De är också beroende av att få resurser och medel från oss, från det statliga hållet, och då krävs en regering som på allvar prioriterar sjukvården. Det skulle vi socialdemokrater ha gjort.

I Östergötland är det samma partier som leder regionen som också styr landet. Det är också därför det hela är lite märkligt. Det är ju inte bara socialdemokratiskt ledda regioner i landet, och jag tycker att regeringen borde lyssna på sina partikamrater och se hur det är.

I Östergötland styr alltså M, KD och L i samverkan med Sverigedemokraterna. Det som den regionen nu svarar med är att införa fler vårdval. Även på lokal nivå spelar politik roll.

Vårdvalen införs alltså trots att vi vet att de kostar mer pengar och att de analyser som har gjorts inför införandet också pekar på att det splittrar vården och riskerar patientsäkerheten liksom att det riskerar att leda till kompetensbrist inom vården.

I det här läget måste varje skattekrona i välfärden användas till att höja kvaliteten och behålla personalen. Marknadiseringen har inte inneburit något bra för vården och kommer heller inte att göra det. Jag vädjar nu till sjukvårdsministern: Se till att regionerna, det vill säga sjukvården, får de pengar och resurser som behövs för att rädda sjukvården i Sverige!
(Applåder)

I detta anförande instämde Björn Wiechel (S).
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.00 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 6 (forts.) Svar på interpellation 2023/24:301 om sjukvårdens finansiering

Anf. 53 LENA BÄCKELIN (S):

Fru talman! ”Robusta hälsocentraler’ ska stötta Östersunds sjukhus vid kris eller krig” var en rubrik man kunde läsa i tidningen hemma i min region Jämtland Härjedalen i början av året. Med bara ett sjukhus i hela regionen blir det sårbart, och i dagens omvärldsläge med behov av stärkt beredskap för kris och krig krokar det pågående arbetet in just i arbetet med robusta hälsocentraler.

Detta är viktigare än någonsin i dag för att kunna stötta sjukhuset både i fredstid, i en region där inte är ovanligt för medborgaren med ett avstånd till specialiserad vård på 15–25 mil, och i kris- och krigssituationer, då vården måste fungera väl i alla delar av regionen. Men då krävs tillräckliga resurser, vilket inte har funnits i SD-regeringens budget på sjukvårdssidan.

Men med en förhållandevis liten befolkning på cirka 130 000 invånare, utspridda över ett stort geografiskt område som utgör cirka 12 procent av vårt lands totala yta, innebär detta rejäla utmaningar för Region Jämtland Härjedalen. Till exempel ligger ambulansens svarstider i dag betydligt över rikets snitttider på många håll i regionen. För att klara denna utmaning och för att vården ska vara jämlik behövs mer resurser.

Fru talman! I dag drabbar kostnadskrisen Region Jämtland Härjedalen mycket hårt på grund av bland annat fortsatt inflation och att det fortfarande pågår covidinsatser. Vi har till exempel öppnat en ny avdelning just

för covidpatienter. Vi har också, som någon av våra ledamöter nämnde förut, fortfarande ett stort vaccinationsprogram, och läkemedelskostnaderna har ökat, för att inte tala om bemanningsföretagen som dränerar vår ekonomi.

I ett läge där vi måste göra en omvälvande strukturförändring, vilket robusta hälsocentraler handlar om, och för att klara av de extra påfrestningar som kan uppstå vid kris och krig behövs stora tillskott redan i dag för att klara av att behålla kvaliteten i sjukvården i vår region ens på dagens nivå och för att klara tillgängligheten för våra medborgare i både krig, kris och fredstid.

Vi har också redan nu enorma behov av personalrekryteringar, vilket i dag löses genom dyra bemanningsföretag. På en avdelning på sjukhuset kommer upp till 80 procent av personalen från bemanningsföretag. Konsekvensen blir en stor press på ordinarie personal och deras arbetsmiljö, och pengarna rinner iväg ur regionens budget rakt ned i bemanningsföretagens fickor.

Alla förstår att det behövs mer resurser och att effektiviseringar, som regeringen pekar på, absolut inte kan vara den enda lösningen.

(Applåder)

Anf. 54 LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Marcus Wennerström, för interpellationen och initiativet! Tack, statsrådet, för svaret och för att du sitter här och lyssnar på alla de vittnesmål som vi nu bär med oss! Tack till vårdens personal som jobbar och sliter under allt tuffare förutsättningar!

Sverige befinner sig, menar vi, i en sjukvårdskris. Vi har redan så här långt i debatten hört hur alla delar av landet plågas av nedskärningar, stängda vårdcentraler, avdelningar som flyttas och personalstyrkor som minskas ned. Vi vet att vården behöver en större kostym, inte en mindre, att vården behöver fler kollegor, inte färre och att vården behöver bli attraktivare, inte skrämja bort sina medarbetare.

Med detta sagt: Jag bor i Kalmar och tänkte också avge ett vittnesmål. Det är ett faktum att även om en region är välskött och har sparat i ladorna går krisen inte obemärkt förbi, tvärtom. Kalmar är den region som enligt patienterna har Sveriges bästa vård, men det återstår att se hur det blir med den saken. Om man har sparat i ladorna under lång tid och sedan använder pengarna i ett svep, hur rustad står man då inför framtiden? Det är detta som nu händer. Man tvingas tömma i princip tio års besparingar för att klara ekonomin.

Man tvingas också höja patientavgifterna. Det är avgifter för vårdbesök, avgifter för uteblivet besök, högkostnadsskydd och en ny avgift som införs för ambulansutryckningar där behandling sker på plats. Den avgift som betalas vid vård på sjukhus höjs. Den subventionerade slutenvårdsavgiften för personer som har sjuk- eller aktivitetsersättning och inte har fyllt 40 år tas bort. Besöksavgiften för vaccinationer höjs, och dessutom har man inte längre någon subventionering av avgiften för vaccination mot säsongsinfluensa. Den tidsbaserade taxan för intyg höjs också. Detta är något som den enskilde kommer att märka. Den som söker vård kanske funderar på om den verkligen ska göra det.

Det dras också ned på utbildningsinsatser. Jag ska inte säga att de försvinner helt, men de minskas radikalt. Det utvecklingsarbete som be-

hövs i vården måste nu bromsas. I stället för att utveckla verksamheten och fortsätta det viktiga arbetet för exempelvis en god och nära vård står man och stampar och tar kanske steg bakåt. Detta har vården inte råd med.

Det handlar också om sparåtgärder långsiktigt på ungefär 200 miljoner kronor. Detta kan översättas till sex vårdcentraler, bara så att vi förstår hur mycket det faktiskt är. Detta kommer inte att gå obemärkt förbi. Som med många andra delar av välfärden är det så att när man väl har gjort en neddragning och försämrat verksamheten, vilket kan gå ganska fort – det krävs ett beslut och sedan visserligen tid för uppsägning och så vidare – tar det mycket längre tid att bygga tillbaka kvaliteten i välfärden och locka tillbaka den där medarbetaren som slutat och hittat ett nytt jobb någon annanstans.

Detta är alltså på riktigt, och det är väldigt allvarligt. Vi menar att regeringen måste ta ansvar och ge vården de resurser som krävs. Flera av oss har vittnat om möjligheten att prioritera annorlunda, att avstå skattesänkningar för dem som har råd att betala skatt och se till att vården i stället får de resurser som är helt nödvändiga. Det går om man bara vill.

(Applåder)

Anf. 55 JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Vittnesmålen om den allvarliga och akuta situationen i sjukvården är många. Vården i Halland har under 2023 påverkats påtagligt av vakanser, hög personalomsättning, sjukfrånvaro och brist på vikarier. Detta har medfört reducerad kapacitet på operationsavdelningar och slutenvårdsavdelningar. I genomsnitt har vårdplatser motsvarande något mer än en större vårdavdelning inte varit i drift sedan början av 2023.

Svårigheterna att rekrytera och behålla personal är givetvis inte ett problem som man löser enbart med mer pengar. Det krävs också ett strategiskt, långsiktigt och målmedvetet arbete med att förbättra arbetsmiljö och villkor i stort.

Men det borde vara uppenbart för alla, också för SD-regeringen, att minskade resurser, sparbetning och nedskärningar spär på och förvärrar en redan ansträngd och allvarlig situation.

Det är därför djupt bekymmersamt att Region Hallands budget för 2024 är underbalanserad med nästan 620 miljoner kronor med hänvisning till synnerliga skäl. Till detta ska läggas att samtliga halländska hälso- och sjukvårdsnämnder börjar 2024 med ett underskott som de bär med sig från 2023 på totalt 236 miljoner kronor. Också dessa underskott ska hanteras under året för att man ska få en budget i balans. Resultatet är att det blir sämre tillgänglighet med växande värdköer, inställda operationer, en personal som fortsatt går på knäna tills de stupar, ytterligare försämrad arbetsmiljö och ännu svårare att rekrytera och behålla personal, och det blir en hopplös och ohållbar spiral.

Ytterst innebär detta en sämre sjukvård. Det är en oacceptabel utveckling, och jag förväntar mig att ansvarigt statsråd och SD-regeringen nu visar att man har både vilja och förmåga att hantera den kris som sjukvården befinner sig i.

(Applåder)

Anf. 56 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka interpellanten Marcus Wennerström och statsrådet för denna debatt.

I mitt hemlän Dalarna var det för någon vecka sedan den årliga konferensen Folk och Försvar. Den handlade mycket om vikten av ett starkt totalförsvaret och det starka samhälle som vi behöver, inte minst i ljuset av ett krigshot. Men detta kostar pengar, och det kräver en politisk styrning bortom juridifiering och stuprör. Och för detta måste SD-regeringen ta ett ansvar, inte minst för välfärden. Regioner och kommuner går på knäna, och nu kommer det att krävas ytterligare besparingar.

Hur ska vår välfärd kunna bidra till trygghet och säkerhet när varslen duggar tätt för lärare och sjuksköterskor? En stark och gemensamt finansierad välfärd är grunden för att människor i Sverige ska klara utmaningarna.

Jag ställde frågan till regionstyrelsens ordförande i Dalarna, Elin Norén, om vilka besparingar de står inför och hur hon ser på statsrådets svar om att det handlar om att prioritera.

Hon svarade: ”Vi prioriterar för fullt. Vi försöker prioritera att inte göra nedskärningar på vårdcentralerna. Vi försöker prioritera att barn och unga med psykisk ohälsa får vård i tid. Men om vi prioriterar det måste vi prioritera bort annat. Nu växer våra köer till operation, efter lång tid av minskning. Patienterna och vårdpersonalen får betala priset när regeringen tvingar oss till den typen av prioriteringar.

När ministern säger att vi måste prioritera vill jag hälsa detta: Vi tar vårt ansvar. När kommer regeringen att ta sitt?”

Region Dalarna ska spara cirka 500 miljoner kronor, varav den största biten är på hälso- och sjukvården. Det innebär bland annat en besparing på 20–30 miljoner på vårdnära service med konsekvensen att vårdpersonalen får mindre tid till att vårda.

Det blir hopslagningar av verksamheter med konsekvensen att patientsäkerheten kan drabbas. Och personalen upplever en sämre arbetsmiljö.

Det blir indragen kollektivtrafik. Konsekvensen blir en ökad splittring mellan stad och land, en större miljöpåverkan och att färre kan pendla.

Det blir höjda patientavgifter, och konsekvensen blir att personer upplever en misstro till skattesystemet och att de får svårt att betala sina sjukhusbesök.

Det blir nedläggning av hjälpmedelsbutiker, och människor får svårare att få stöd och service.

Det blir minskade stipendieutdelningar, vilket får konsekvenser främst för kulturutövare som inte får möjlighet att utvecklas.

Det blir bromsningar av nödvändiga om- och nybyggnationer, och konsekvensen blir kapitalförstörelse och sämre arbetsmiljö.

Man drar också ned på personal på administrativ nivå, och konsekvensen blir att vårdpersonal får syssla mer med administrativa sysslor.

Det är näst intill provocerande att få beskedet från statsrådet att det handlar om att prioritera. Vad ska man prioritera och hur? Ska man inte genomföra livsviktiga operationer? Ska man prioritera bort personal? Ska man prioritera bort en ambulans i norra Dalarna för att man ska ha råd att behandla MS-sjuka i Falun?

Fru talman! Min fråga till statsrådet är: Tänker regeringen ta initiativ för att undvika att regioner tvingas säga upp vårdpersonal, eller kommer

regeringen att lämna walkover och låta kommun- och regionpolitiker stå inför orimliga val och prioriteringar?
(Applåder)

Anf. 57 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Låt mig börja med att ge det socialdemokratiska partiet beröm. Socialdemokraterna är skickliga på politisk kommunikation. Men Socialdemokraterna är också helt skamlösa när de skyller allas problem på den sittande regeringen. Nu mobiliserar man sin partiorganisation att skylla vårdens alla problem och utmaningar på regeringen. I denna debatt mobiliserar man sin riksdagsgrupp att försöka flytta ansvaret från Sveriges 21 självstyrande regioner till regeringen. Den ena socialdemokratiska riksdagsledamoten efter den andra har nu gjort gällande att krisen inom svensk hälso- och sjukvård uppstod när Socialdemokraterna förlorade valet och förlorade makten.

Men, fru talman, så enkelt är det inte. Krisen inom svensk hälso- och sjukvård uppstod inte i september 2022. Utmaningarna inom svensk hälso- och sjukvård har vuxit och blivit allt djupare och alltmer allvarliga under många år, inte minst under det socialdemokratiska regeringsinnehavet.

Inför valet 2014 lovade Socialdemokraterna, med Stefan Löfven och Lena Hallengren i spetsen, att alla med en cancerdiagnos skulle få vård inom fyra veckor. Men S svek sitt löfte. Med Hallengren som socialminister fick färre än hälften av alla kvinnor med bröstcancer vård i tid och inte ens var tredje man med prostatacancer.

Fru talman! När jag och andra lyfte fram detta löftessvek och detta allvarliga problem under förra mandatperioden slog den dåvarande ministern ifrån sig allt ansvar. Det är ju regionerna som är ansvariga för vården, var budskapet från S.

Nu när Socialdemokraterna är i opposition är det helt andra tongångar. Nu skyller de allt på regeringen.

För mig, Moderaterna och regeringen är det glasklart att hälso- och sjukvårdens utmaningar kräver ledarskap och ansvarstagande på alla nivåer. Krisen handlar i grund och botten om att många medarbetare i vården har tröttnat på svåra förutsättningar, dåliga arbetsvillkor, för låga löner, stor arbetsbelastning, röriga arbetsscheman och krångliga it-system.

Vårdens kris kan inte lösas med mindre än att alla som har ansvar för vården blir bättre arbetsgivare och ser till att vårdens personal har goda arbetsvillkor och löner som speglar deras engagemang och viktiga arbetsinsatser.

Fru talman! För mig, Moderaterna och regeringen är det glasklart att staten behöver ta ett större ansvar för svensk hälso- och sjukvård, inte minst för att minska de regionala skillnaderna. Vilken vård man ges ska styras av behov och inte avgöras i ett postkodlotteri.

Därför är jag stolt över att regeringen med sjukvårdsminister Acko Ankarberg Johansson i spetsen har tagit itu med viktiga reformer i svensk hälso- och sjukvård, tar initiativ till en nationell kompetensförsörjningsplan och ser till att ta ett nationellt ansvar för att röja upp i djungeln av krångliga it-system och skapa en nationell plattform.

För mig och Moderaterna är det också glasklart att regionerna har en tuff ekonomisk situation. Inflationen slår hårt mot välfärden. Och i detta läge är det viktigt att föra en ansvarsfull ekonomisk politik som pressar

ned inflationen, återupprättar arbetslinjen och stöttar kommuner och regioner. Och, fru talman, det är precis vad denna regering gör.

Prot. 2023/24:59
23 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 58 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar Marcus Wennerström för interpellationen och alla andra som har deltagit i debatten.

Hur är situationen för svensk hälso- och sjukvård? Man når en massa goda resultat varje dag då människor söker vård och får en fantastisk vård, ett gott omhändertagande och samordnad vård – och hälso- och sjukvården blir precis så där personcentrerad som vi vill att den ska vara. Det gäller också i svåra situationer då människor får hjälp med en svår sjukdom eller kronisk och livslång sjukdom. Det är en massa saker som fungerar väl.

Samtidigt är det väldigt långa köer, vilka som sagt inte alls uppstod häromdagen utan har pågått under väldigt lång tid. Det handlar om människor som behöver en operation eller en insats men ändå inte får del av den.

Det är alltså dubbla bilder av situationen i svensk hälso- och sjukvård, som bedrivs av både kommuner och regioner. De har ju ett delat ansvar. Och en av de saker som hänger ihop med situationen är just bristande arbetsmiljö. Det är så många medarbetare som upplever att de inte har den bästa arbetssituationen. De har en arbetssituation som gör att de inte stannar kvar. De lämnar yrket och jobbar inte ens med vård i någon form utan går till en helt annan sektor.

Det finns verkligen saker att göra, både sådant som regeringen har tagit initiativ till och sådant som många andra gör – inte minst regionerna själva, förstås, liksom kommunerna. Några saker har man försökt göra, och de slår igenom på bred front i år. Det är bra, men det är riktigt tufft just nu.

Till exempel försöker man minska den stora hyrbemanningen. Detta lyftes föredömligt av någon av ledamöterna; var det möjligtvis Peter Hedberg som lyfte det? Tack för det! Att vara konstant beroende av hyrpersonal är inte bra. Hyrpersonal är till för toppar och dalar – för att läggas till när den behövs – men vi har hört om många avdelningar som är helt beroende av hyrpersonal eller där det är så vanligt förekommande att man tappar kontinuiteten. Då påverkar det både kvalitet och ekonomi.

Regionerna har försökt på många olika sätt, vill jag säga, men de har nu samlat ihop sig i ett gemensamt ramavtal och gör under det här året en rejäl satsning på att minska hyrbemanningen. Jag stöder det, men jag ser just nu konsekvenserna när man samtidigt beslutar om anställningsstopp. Plockar man bort bemanningsföretag och inför anställningsstopp blir det ganska tufft.

Detta är en utmaning som regionerna arbetar med. Man arbetar med att hitta en god balans så att man faktiskt fortfarande kan bedriva den vård som varje patient har rätt till, men det finns saker som krånglar till det. Det gäller inte minst arbetstidsdirektivet, som ju är en skyddslagstiftning men som innebär utmaningar för stora delar av sektorn. Där arbetar man med att hitta rimliga ventiler och sådant som gör att man ändå kan få verksamheten att fungera.

Till detta ska vi lägga inflationens effekter. Det är alltså många saker samtidigt som gör det riktigt svårt för varje medarbetare. Vi ser att konsekvenserna drabbar patienterna men förstås även regionpolitikerna, som kanske är vårt starka fokus här i dag.

Är då inflationen en stor sak? Ja, Sveriges Kommuner och Regioner bedömer ändå att den är det; i deras ekonomiska rapport från i oktober konstateras i de sammanfattande slutsatserna: ”När och hur mycket inflationen dämpas är avgörande för den ekonomiska utvecklingen och möjligheten att nå balans igen framöver. SKR bedömer att resultaten börjar återhämta sig efter 2024, men för regionerna beräknas ett sammantaget underskott även 2025.”

SKR pekar alltså rakt av på att regeringens hållning när det gäller inflationen måste behållas, det vill säga att ha en återhållsam budget som säkerställer att inflationen går ned. Det är ju konsekvenserna av inflationen som plågar regionerna under hela 2024, och jag kommer att återkomma i nästa inlägg med vad regeringen har gjort. Riksdagen fattade nämligen beslut om åtgärder i december, och dem vill jag gärna återkomma till.

Anf. 59 MARCUS WENNERSTRÖM (S):

Fru talman! Först och främst vill jag tacka alla mina kamrater som har varit uppe i talarstolen och fört regionernas talan.

Låt mig sedan påminna om det jag började mitt förra inlägg med. När den socialdemokratiskt ledda regeringen för fyra år sedan stod inför osäkerheten med och hotet från en pandemi var budskapet tydligt: Kostnaderna skulle inte stå i vägen för att rädda liv. Vi tog ansvar.

Fru talman! Under eftermiddagen har 21 socialdemokrater kommit med berättelser från verkligheten i våra regioner. Det är ett axplock ur den sjukvårdskris vi nu står inför. Det är också en verklighet som är här och nu. Det är berättelser om hur regionernas politiker tar ett enormt ansvar för att hantera en omöjlig situation. Det handlar om vårdpersonal som trots hot om uppsägning gör allt i sin makt för att patienterna ska få den vård de behöver.

Fru talman! I den situationen är det inte tillräckligt att regeringen skjuter över allt ansvar på någon annan. Ja, situationen är komplex, men det räcker inte att gång på gång häva ur sig påståenden om att det går att spara på någon odefinierad icke-kärnverksamhet. Bollen ligger nu hos regeringen att agera. Nu är det tid för handling. Det är nämligen nu som det finns möjlighet att rädda vården innan det är för sent – eller kanske fanns den möjligheten till och med i förrgår.

Därför är det så oerhört ledsamt att se regeringens passivitet inför allvaret. Det går inte att ducka för detta. Det återges hur vårdmottagningar läggs ned och att tusentals vårdanställda riskerar att sägas upp, vilket kommer att få konsekvenser för tillgänglighet och patientsäkerhet. Vi hör om höjda patientavgifter och att vården flyttas mer och mer från de mindre orterna in till städerna, vilket går på tvärs med inriktningen om en god och nära vård. Trots allt detta slår regeringen dövörat till.

Fru talman! Jag har än så länge inte hört någonting i det statsrådet säger som pekar mot fler insatser för den regionala sjukvården i Sverige. Situationen är extraordinär, och jag ser fram emot att förhoppningsvis höra något om detta i statsrådets nästa inlägg.

(Applåder)

Anf. 60 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Det vi ser är att regeringen har låtit inflationskrisen bli en nationell sjukvårdskris. Det går inte att avsäga sig ansvaret för detta. Annat

än vården har prioriterats; så är det. Till exempel har man prioriterat snus, plastpåsar och höjd rut och rot, som enligt Riksrevisionen inte används effektivt eller når sina mål.

Region Stockholm har för avsikt att inte varsla personal. Man vill i stället freda vården så långt som möjligt. Det är bra, för det riskerar att bli mycket negativt för den långsiktiga kompetensförsörjningen att varsla vårdpersonalen. Den här krisen ska ridas ut, men det måste göras med mer stöd från den nationella nivån. Dessutom väcks nu många röster om att sjukvården i dag har för små marginaler för den civila beredskapen. Det vi ser i vården just nu är en neddragning i stället för en upprustning.

En annan aspekt av beredskap som jag vill nämna är att marknadsiseringen av vården åtminstone i Stockholm har lett till bristande rådighet över resurserna, vilket kunde ses i pandemin när sjukhusen kämpade för patienternas överlevnad under mycket ansträngda förhållanden samtidigt som privata vårdmottagningar i lugn och ro opererade enklare åkommor med resurser som hade behövts på annat håll. Även i kris behöver principen om vård efter behov prioriteras.

Det ser ut som att Region Stockholm och andra regioner använder vartenda verktyg i lådan för att klara denna kris men att regeringen inte gör sin del. Det görs nämligen inte tillräckligt. Konsekvenserna drabbar patienter och närstående.

(Applåder)

Anf. 61 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Regeringen gick ut hårt: Man började med att i sin första budget inte ens vara i närheten av de statsbidrag som SKR, det vill säga kommuner och regioner, skickat skarpa och tydliga signaler om att de var i behov av. Region Sörmland brände hela sitt sparkonto, och regeringens partikamrater i Region Sörmlands styre – moderater och kristdemokrater – vädjade, bönade och bad om mer pengar. De behövde hjälp att överleva. Regeringen och statsrådet vägrade lyssna till de rop på hjälp som kom från så många håll.

Regeringen väljer åter, i budgeten för år 2024, att inte ge regionerna ens i närheten av det som sjukvården är i behov av. De beskrivningar och vittnesmål som vi i dag är budbärare för är verkligheten. Det är en verklighet som de borgerliga styrena är oförmögna att hantera.

Konsekvenserna kommer inte att stanna vid det vi beskriver i dag. När varslen genomförs under året kommer varenda sörmlänning att drabbas på något sätt.

Fru talman! Bankerna gör övervinster på uppskattningsvis 90 miljarder. Den här regeringen tycker att detta är rimligt – man vill inte göra något åt det utan låter det passera. Region Sörmlands underskott är 1 200 miljoner kronor, vilket motsvarar 4 000 kronor per sörmlänning. Det är svårt att försvara bankernas övervinster inför sörmlänningarna.

Vad tänker regeringen göra? Tänker man lämna regionerna ensamma?
(Applåder)

Anf. 62 LENA JOHANSSON (S):

Fru talman! Många är vi nu som har förmedlat hur det ser ut i Sveriges regioner i dag. Statsrådet har säkerligen fått en bra bild av hur hälso- och

sjukvården i Sverige mår. Nu behöver man bara ställa rätt diagnos, och det bör vara lätt för statsrådet att göra det.

Har man väl en diagnos är det ju också ganska lätt att medicinera. Här är vi alla legitimerade av svenska folket att ställa diagnos och medicinera. Min förhoppning är att regeringen tar sig tid att ställa rätt diagnos och förskriver tillräckligt med medicin. Denna fråga får inte lämnas att vänta i väntrummet utan måste lösas snabbt. Det är en akut fråga inte bara för Köpingsborna och västmanlänningarna utan för hela Sverige och alla dess invånare.

Statsrådet säger att man behöver ha en återhållsam budget. Så är det absolut, och man behöver göra prioriteringar. Men den här regeringen har ju prioriterat skattesänkningar och lyx-rot. Avser statsrådet att även fortsättningsvis ställa fel diagnos, eller avser hon att ställa rätt diagnos och felmedicinera?

(Applåder)

Anf. 63 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Föga förvånande kommer jag att fortsätta prata om gotländsk sjukvård.

Utöver det som jag har beskrivit tidigare – att den jämlika vården allvarligt äventyras när sjukvården är så gravt underfinansierad – tillkommer för min valkrets liksom för många andra ytterligare en utmaning, nämligen det civila försvaret.

Det svenska civilförsvaret ska rustas upp; därom är vi överens. Vi är däremot inte överens om vem som ska stå för notan. Gotland har ett uttalat strategiskt läge i försvaret av Sverige; detta vittnar inte minst Försvarmaktens pågående upprustning på Gotland om. Det kommer dock an på regionerna att rusta upp den civila sjukvårdskapaciteten.

Sug på den för ett ögonblick. I ett läge då gotländsk sjukvård går back med 400 miljoner kronor förväntas Region Gotland alltså även leverera sjukvårdskapacitet i händelse av kris eller krig. Denna börda fördelas på 61 000 gotlänningar. Det är häpnadsväckande.

Regeringen har anslagit kaffepengar för regionerna att dela på för att klara det civila försvaret i ett läge då regionerna blöder, då civilministern ojar sig över att civilförsvarsuppbyggnaden går för långsamt och då Gotland förväntas bygga upp kapacitet för kris eller krig.

Jag är odelat positiv till gemensam beredskap och till ett starkare civilt försvar, men jag kan inte för mitt liv begripa hur regionerna utöver sina nuvarande utmaningar ska kunna leverera kapacitet i händelse av kris eller krig. Jag vill därför understryka min fråga till statsrådet om hennes bedömning av kommunernas och regionernas kapacitet för svensk hälso- och sjukvård.

(Applåder)

Anf. 64 HELÉNE BJÖRKLUND (S):

Fru talman! Jag fortsätter att beskriva hur vi har det i Blekinge.

Till sjukvårdsministern vill jag säga att denna debatt är ett rop på hjälp. Vi har fortfarande en förhoppning om att regeringen ska hjälpa alla Sveriges regioner. Anledningen till att vi är så många i den här debatten är ju att vi vill visa hur angeläget detta är.

I mitt förra inlägg nämnde jag att det för lilla Blekinges del är 600 miljoner som ska bantas. Det motsvarar 14 procent eller 2 kronors skattehöjning. Det är systemhotande om denna bantning ska genomföras; det är faktiskt riktigt allvarligt.

Jag håller med om det som har sagts här om krisberedskap och hur viktig hela sjukvården är, men det jag ser framför mig är att små barn och deras familjer far illa. Vi har hört flera vittnesmål om bup-verksamheter som är hotade och långa köer till barn- och ungdomspsykiatrin. Alla här inne vet vad som händer när barn inte får hjälp i tid. Det handlar inte bara om mänskligt lidande, utan stora tragedier kan vänta om man inte sätter in hjälp i tid. Av allt det elände som jag och många kollegor har beskrivit här är det ändå dessa barn och deras familjer som jag ser framför mig.

Jag ställer frågan till sjukvårdsministern än en gång: Hur bedömer sjukvårdsministern att regeringens budget kommer att påverka hälso- och sjukvården? Följdfrågan är: Kommer ministern att hjälpa oss med detta? (Applåder)

Anf. 65 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Sjukvårdsministern talar vackert om vikten av en god arbetsmiljö, men den är inte alltid så god. Personalen sliter hårt men räcker inte till. Låt därför även mig upprepa Marcus Wennerströms fråga om hur regeringens budget kommer att påverka hälso- och sjukvården och personalens arbetsmiljö.

Jag nämnde tidigare den avhandling som Anna Hertting skrivit om sjukvårdskrisen på 1990-talet. Jag pratade om Region Örebro läns organisatoriska minne efter det stora varslet, men varslets effekter var också mätbara rent fysiologiskt. Vi vet att arbetslöshet kan påverka människors hälsa både fysiskt och psykiskt, men varslet i Örebro påverkade också dem som inte blev uppsagda. De blodprovundersökningar som genomfördes på den personal som blev kvar på regionsjukhuset visade på en tydligt ökad stressnivå i deras kroppar. Sedan ökade också långtidssjukskrivningarna – mellan 1996 och 2001 ökade de från 3 till 6 procent.

Fru talman! Jag undrar hur sjukvårdsminister Acko Ankarberg Johansson menar att regeringens budget påverkar arbetsmiljön, stressen och arbetssituationen för medarbetarna i sjukvården. Hur tänker hon när det gäller risken för fler sjukskrivningar?

Det skulle inte behöva vara så här. Låt mig påminna om att Socialdemokraterna inom samma budgetutrymme som regeringen har föreslagit 10 miljarder mer till välfärden. Inte heller detta skulle räcka, men om man inte sänkte skatten för höginkomsttagarna skulle det kunna innebära 300 miljoner mer till regionen och till kommunerna i Örebro län. Detta vore bra mycket bättre än den situation som vi har i dag. (Applåder)

Anf. 66 PETER HEDBERG (S):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet och för att det kom lite moderat sällskap i debatten; vi var ju så få innan.

Jag blev lite fascinerad av det nästan drömlika tillstånd Moderaterna målade upp, där regionerna tydligen i lugn och ro kan fokusera på att förbättra arbetsvillkoren för personalen. Moderaterna ignorerar helt och hållet det vi har sagt under hela debatten: Regionerna blöder! Lars Isacson

vittnade om att man i norra Dalarna får välja mellan att ha ambulansverksamhet och att hålla primärvården öppen vissa tider. Att stå inför det valet är inget normaltillstånd.

Detta innebär dock inte att vi säger att det inte har funnits problem inom sjukvården under en lång tid. Men nu är problemen akuta med under-skott på flera hundra miljoner kronor; i vissa regioner har man till och med sprängt miljardvallen. Att då prata om ett tillstånd där fack och arbetsgi-vare i lugn och ro kan diskutera hur man bäst kompetensutvecklar är ab-surt. Det är klart att regionerna försöker satsa på kompetensutveckling, men det är också många gånger ett desperat försök att behålla personalen eftersom man vet vilken strid det är om rätt kompetens.

Det är bra att sjukvårdsministern stöttar regionernas initiativ gällande bemanningssituationen, men jag upprepar frågan vi har ställt: Kommer det några initiativ från regeringen med extra resurser till sjukvården så att man slipper säga upp personal? Om Kristdemokraterna ska förstatta sjukvården är det ju väldigt bra om det finns något kvar när staten väl tar över, för som vi precis hörde är det som nu händer systemhotande.

(Applåder)

Anf. 67 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! Låt mig börja med att bemöta moderaten Johan Hultbergs inlägg. Snacka om oförskämt! I den förra krisen Sverige gick igenom, för-visso inte likadan som denna men också en kris som slog hårt mot hälso-och sjukvården, satt Socialdemokraterna i regering. Då fanns vi där, ställde upp och gav de resurser som krävdes till regionerna flera gånger om. I denna kris sitter inte vi vid makten, utan det gör Moderaterna tillsammans med bland andra Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. Denna gång finns regeringen inte där för Sveriges regioner, och i denna sjukvårdskris ställer regeringen inte upp.

Fru talman! Låt mig återgå till Region Skåne. Regionen skuldsätts i detta nu som aldrig tidigare. På tre år vill Tidöpartierna i Skåne, alltså mi-nisterns kompisar, öka nettoskulden med 56 procent. Det har aldrig tidi-gare skett. Investeringar kan absolut lånefinansieras till viss del, men prin-cipen bör alltid vara att driften och lönerna täcks av löpande intäkter.

Fru talman! Sjukvårdsministern styr inte över Region Skåne. Men re-geringen är ansvarig för den kris vi ser i Skåne. Regeringen hade nämligen kunnat välja att i de två senaste statsbudgetarna satsa på sjukvården i stället för på sänkt skatt för oss höginkomsttagare. Jag väddar till ministern att göra det.

(Applåder)

Anf. 68 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Jag tackar sjukvårdsministern för hennes inlägg.

På 00-talet var jag kommunstyrelsens ordförande i Hagfors kommun, en liten kommun mitt i Värmland. Då hade vi en finanskris, och Sverige styrdes av alliansregeringen. Receptet då var ingen kompensation till vare sig kommuner eller regioner. I min kommun fick vi skära ned med cirka 25 procent; ni förstår själva. Då handlade det inte om att prioritera kärn-verksamhet utan om slakt på kärnverksamhet.

Varför tar jag upp detta? Jo, för nu befinner vi oss i precis samma situa-tion, en extraordinär händelse. Jag skyller inte på Acko Ankarberg Johans-

son och regeringen för att vi befinner oss i denna ekonomiska kris, för det finns fler faktorer. Men jag anser att ministern och regeringen är skyldiga till att krisen kan bli bestående genom att man inte ser att det behövs mer resurser.

Under pandemin tillsköt den S-ledda regeringen mer än vad som egentligen behövdes för att ingen skulle drabbas av de negativa effekterna. Då var vi ganska överens i socialutskottet om åtgärderna men fick ändå under många debatter höra att det var regeringens ansvar. Nu blir jag förvånad över att ledamoten Johan Hultberg helt plötsligt bytt sida. Under hela förra mandatperioden skällde han på regeringen för sjukvårdskrisen men sa inte ett ljud om regionerna, men nu är det plötsligt regionernas ansvar. Nja, rannsaka dig lite, Johan Hultberg!
(Applåder)

Anf. 69 BJÖRN WIECHEL (S):

Fru talman! Vi fick höra att det handlar om ekonomiskt ansvarstagande, och då finns det några saker som är viktiga att konstatera. En är att inflationsminskningen inte i huvudsak är en följd av att regeringen har tagit ansvar utan att löntagarna har tagit ansvar i lönerörelsen och därmed blivit av med tio års reallöneökningar.

Regeringen hade kunnat ta ansvar genom att stötta hushållen ekonomiskt, men där har man gjort minimalt. En tredjedel av alla vuxna har svårt att betala löpande utgifter; så ser verkligheten ut i dag. Det regeringen däremot har gjort är att sänka skatten för dem med de högsta inkomsterna. De höga lönadens konsumtion har prioriterats och inflationssäkrats, inte vanliga hushålls och välfärdens.

Regeringen hade kunnat stötta välfärden i denna situation, specifikt regionerna och sjukvården. Inflationen är ett problem, men att ge regionerna de medel de behöver för att kunna ha en välfärdskonsumtion är inte inflationsdrivande. Det har ekonom efter ekonom konstaterat.

Situationen är exceptionell. Det är ingen vanlig situation som har rullat på under många år eller som uppstod efter valet som någon valtaktik. Det här är en reell ekonomisk situation. Att regeringen inte ser problemet och inte tar det på allvar visar att vi har två problem. Det första problemet är att det är oerhört kärt och slitsamt i regionerna, att man vänder på varje krona och att det är nedskärningar. Det andra problemet är att regeringen varken ser detta, erkänner det eller tar det på allvar.

(Applåder)

Anf. 70 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! Jag nämnde tidigare exempel på sjukvårdskrisen i Gävleborg. Långa utomhusköer i snöstorm till akutmottagning är varken värdigt den svenska sjukvården, patienterna eller vårdpersonalen. Jag ser två alternativa förklaringar till det som sker i sjukvården i Sverige. Antingen har regeringen misslyckats på grund av inkompetens; man har inte förstått hur svårt läget i regionerna är. Eller så har regeringen lyckats med exakt sin politik: att prioritera skattesänkningar före välfärd. Jag vet inte vad som är värst, men i vilket fall kan ett sammanbrott av svensk sjukvård inte uteslutas. Nödvändig vårdverksamhet, som hälsocentraler, försvinner, tillgängligheten försämras och personalens arbetsmiljö skadas. Detta kommer att få konsekvenser för lång tid framöver.

Prot. 2023/24:59

23 januari

Svar på
interpellationer

I min region, Gävleborg, blir situationen extra allvarlig: en kombination av en passiv regering med alltför stor tilltro till marknaden, en kapitalisering av svensk sjukvård och en regionledning med Sverigedemokraterna i täten som är mer bekymrad över vem som får vara lucia eller vilken konst som ska hänga på läns museet än att säkra en högkvalitativ, trygg och jämlik vård för länsborna.

Hälsocentralen i Ljusne är ett tydligt exempel – den som man lägger ned för att den inte är lönsam. Som vanligt är det människor i bruksort – eller i förort – som drabbas hårdast av borgerlig politik. Det är de och välfärdens kvinnor, som redan i dag går på knäna i en region som går med 700 miljoner i underskott.

Jag instämmer i tidigare frågor och vädjanden om att se regionerna och att skjuta till mer medel.
(Applåder)

Anf. 71 DZENAN CISIJA (S):

Fru talman! Jag kommer att fortsätta att tala om utmaningen som Västra Götalandsregionen, som min hemort Göteborg tillhör, har på grund av kostnadsökningar om 3,4 miljarder kronor.

I ett läge där vi behöver bygga upp vårt civila försvar tvingas Västra Götalandsregionen diskutera neddragningar inom ambulansverksamheten. Regionen höjer patientavgifterna. Vårdmottagningar slås samman, med risk för att tillgängligheten på landsbygden försämras. Viktiga investeringar i kompetenshöjande satsningar på personalen skjuts på framtiden. Arbetet med att korta de vårdköer som byggdes upp under pandemin bromsas upp på grund av att pengarna är slut. Effekten blir att vårdköerna växer.

Fru talman! Det är svårt att säkerställa en hållbar och effektiv sjukvård om resurserna inte matchar de verkliga behoven. Regeringens blygsamma tillskott i generella och riktade statsbidrag räcker inte långt i verksamheten. I reala termer blir det en minskning av resurser, som kommer att leda till försämrad vårdkapacitet, längre väntetider och personalnedskärningar.

(Applåder)

Anf. 72 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Om det bara hade handlat om Norrbotten och någon annan region eller bara om S-styrda regioner runt om i landet eller om att regionpolitiker inte tar sitt ansvar och inte prioriterar kärnverksamheten hade det kanske varit enkelt att som SD-regering tänka och argumentera att detta inte är något att bry sig om. Men nu ropar ju alla regioner i hela landet, oavsett styre, på hjälp.

Jag kan förstå om sjukvårdsministern, finansministern och statsministern inte vill lyssna på mig eller mina socialdemokratiska kollegor här i kammaren. Men om ni inte vill ta emot våra vittnesmål från de regioner vi företräder runt om i landet, så lyssna för guds skull på era egna partikamrater runt om i hela landet!

Det är oacceptabelt att regeringen låter detta fortgå utan att vidta kraftfulla åtgärder. Det är oförklarligt att man bara står bredvid och tittar på och skakar fram någon gammal talepunkt om effektivisering eller prioritering när vi ser denna sjukvårdskris slå över hela landet.

På kort tid har förutsättningarna hemma i min region försämrats med över 400 miljoner. Det motsvarar 30 procent av hela primärvårdsbudgeten, i en region som är en fjärdedel av ytan i detta land. Det kommer att få enorma effekter, och det behöver regeringen ta ansvar för.
(Applåder)

Anf. 73 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag vill rikta ett tack och en hälsning till vårdpersonalen i Östergötland. Jag vet hur tufft de slet under pandemin, och nu sliter de verkligen i motvind.

Jag har träffat några av dem. De känner verkligen stor oro. Man pratar om naturlig avgång, men nu slutar människor på deras avdelningar utan att någon ny blir anställd. Man ser hur detta påverkar, och oron för hur detta kommer att sluta är verkligen stor. De är oroliga för de patienter som de är anställda att ta hand om.

I Östergötland handlar det om ett underskott på 1,6 miljarder. Det är nästan hela primärvården. Det förstår ju alla att det påverkar.

Debatten i dag har ibland handlat om ifall det är kommuners och regioners ansvar eller statens, men vi har ju förstås ett delat ansvar: Staten sätter förutsättningarna för sjukvården som regionen driver. Kan vi inte bara enas om det?

Jag har också besökt hemtjänsten. De börjar också märka hur detta påverkar. Alla de äldre som finns ute i kommunerna blir tillbakatryckta. Detta kommer alltså att påverka personalen, kommunerna och alla oss som är patienter och behöver vård i Östergötland.

Jag vill också bara konstatera att inflationen förvisso har påverkat kommuner och regioner men att satsningar på välfärden inte driver inflation. Man kan satsa på välfärden. Det har vi socialdemokrater visat i vårt budgetalternativ. Jag väddar till den SD-styrda regeringen att satsa på sjukvården. Den är viktig.

(Applåder)

Anf. 74 LENA BÄCKELIN (S):

Fru talman! Jag vet att mina kollegor hemma i Region Jämtland Härjedalen har jobbat och jobbar stenhårt för att kapa köerna. Arbetet med att säkra tillgängligheten till vården genom att korta köerna riskerar att stanna upp i vår region när det viktiga arbetet nu hotas för att regeringen inte svarar upp med de statsbidrag vi har behov av.

Fru talman! Regeringen är oförlåtligt passiv. Det syns tydligt genom att regeringen inte skyddar den mest utsatta befolkningen från kostnads-krisen, och här ser vi också hur regeringen inte heller ser sjukvårdskrisen. Det är ofattbart. Det är helt enkelt långt ifrån den verklighet som så många i dag kämpar med i vårt avlånga land. Folk kämpar både med sin egen hushållsbudget och som patienter när köerna blir längre i denna sjukvårdskris.

Vi i Region Jämtland Härjedalen budgeterar med ett underskott på 300 miljoner kronor 2024. Det är ett val vi har gjort. Vi kan inte stänga dörren på grund av för lite statsbidrag. Folk har rätt till vård.

Detta är ett val mellan att skjuta betalningen på framtiden för att kunna bedriva vård här och nu till dem som har behov av den och att säga upp

personal och då låta kvarvarande personal gå på knäna efter en pandemi och en vårdskuld. Det är inte vägen att gå.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag fråga: Ser inte ministern sjukvårdskrisen i Region Jämtland Härjedalen?
(Applåder)

Anf. 75 LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tycker att det har framkommit med all önskvärd tydlighet under hela den här eftermiddagen att det pågår en sjukvårdskris i Sverige. Ingen säger att krisen i grund och botten är den moderatledda SD-regeringens fel, men när man ser konsekvenserna av den ekonomiska krisen och inte gör något åt den bli man ju delansvarig.

Hälso- och sjukvård är komplicerat. Vi skulle kunna ha många olika debatter här om primärvård, forskning, läkemedel, beredskap, kompetensförsörjning, demografi, trygghet, likvärdighet, SVF och så vidare, men nu talar vi om det faktum att pengarna inte räcker till. Regionerna gör sitt allra yttersta, men det resulterar i nedskärningar, besparingar, höjda avgifter, skattehöjningar och en sämre vård.

Vad gör då regeringen? Jo, man tycker sig ha råd med skattesänkningar. Det var precis nyligen som finansministern, som för övrigt frågan egentligen ställdes till men som lämnade över den till sjukvårdsministern, sa att nu blir det nog läge för lite skattesänkningar. Det är ändå viktigt för en moderatledd regering. Jag ska inte addera många nya frågor här, men jag är lite nyfiken på om sjukvårdsministern verkligen delar den prioriteringen.

Det gäller att skrapa fram ett reformutrymme, vilket vi socialdemokrater i två oppositionsbudgetar har visat att man kan göra. Man kan avstå från skattesänkningar till dem med höga inkomster. Man kan avstå från lyx-rut. Man skulle till och med kunna tänka sig att ha kvar plastpåskatten, men jag tycker att den är ganska liten i sammanhanget. Man kan ha en bankskatt.

Det finns sätt att öka reformutrymmet. Men om man använder det reformutrymme man redan har till skattesänkningar bådär det inte gott för välfärden och sjukvården.

Jag lägger till den frågan: Delar sjukvårdsministern finansministerns uppfattning att det nu är skattesänkningar som gäller framöver? Det gör mig riktigt bekymrad.

(Applåder)

Anf. 76 JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att konstatera, med anledning av Johan Hultbergs inlägg i debatten, att ansvarsutkrävande av regeringen inte är någonting skamlöst utan en oppositions ansvar. Om man dessutom som regering inte är beredd att ta ansvar borde man kanske inte aspirera på att bilda regering.

Med det sagt kan jag ge Johan Hultberg rätt i att den nuvarande sjukvårdskrisen kräver ledarskap och ansvar på alla nivåer. Det är därför vi står här allihop i dag, 21 representanter för 21 regioner, och säger att också SD-regeringen måste visa ledarskap och ansvar.

Jag uppskattar att statsrådet Acko Ankarberg Johansson ändå adresserar utmaningen med att rekrytera kompetent personal. Hon visar att hon

ser hur det ser ut där ute och vad det betyder för både personalen och vården. Men frågan som då kvarstår blir ju: Om man ser detta och kan uttrycka det så pass väl, tror man att regionerna kan hantera denna utmaning samtidigt som de ska spara, skära ned, varsla och säga upp?

Vilket ansvar och vilken prioritering anser statsrådet att den SD-ledda regeringen nu ska ta och göra? Ser man detta? Tänker man göra någonting? Tänker man inte göra någonting? Tänker man sänka skatten? (Applåder)

Anf. 77 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Timmen är sen, och jag har respekt för att koncentrationsförmågan hos en och annan ledamot kanske sviktar. Jag blev missförstådd på rätt många punkter.

Ett av mina huvudbudskap var att den kris som hälso- och sjukvården befinner sig i måste lösas just genom ett gemensamt ansvarstagande. Min bestämda uppfattning är att regeringen i den kris vi nu befinner oss i tar ett väldigt stort ansvar. Trots att reformutrymmet är knappt läggs stora resurser på att stödja regionerna och kommunerna i detta svåra läge. Regeringen lyckas med den kanske viktigaste uppgiften, nämligen att bekämpa den inflation som är grundorsaken till att regionerna har det så otroligt tufft just nu. Det är det långsiktigt kanske viktigaste för att skapa bättre förutsättningar för regionerna ekonomiskt.

Fru talman! Vad som också är otroligt viktigt för att ge regionerna bättre förutsättningar att ge en god hälso- och sjukvård är att säkra den långsiktiga finansieringen av hälso- och sjukvården. Det görs genom att återupprätta arbetslinjen och se till att vi får fler arbetade timmar och att fler människor kommer i arbete. Därför är det viktigt att vi i regeringens budget också gör det mer lönsamt att arbeta.

Hade Sverige haft samma utveckling som EU-genomsnittet när det gäller arbetslösheten under S åtta år hade vi nu haft 40 miljarder mer till välfärden – 40 miljarder, fru talman! Det ska jämföras med de 6 miljarder som Socialdemokraterna säger sig vilja tillföra regionerna i generella och riktade statsbidrag – 40 miljarder genom en stärkt arbetslinje eller 6 miljarder.

De 6 miljarder som Socialdemokraterna vill tillföra bygger också på ett luftslott, en finansieringsmodell med införande av en bankskatt bara så där. Det är inte trovärdigt, fru talman. Jag tycker att det är viktigt att det står klart för väljarna.

En stark arbetslinje är grunden för en stark välfärd, och det är vad den här regeringen ser till att leverera.

Anf. 78 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamöter, för era inlägg!

Den som tog bort den värnskatt som de allra rikaste betalade var den förra regeringen. Den tidigare socialministern satt i regeringen vid det tillfället. Mitt parti röstade emot.

I dag har alla partier lite olika inriktningar. Jag noterade i *Agenda* att vi tog olika ställning när det gällde hur vi ska hantera överskottsmål eller att möjliggöra att låna till investeringar för att få fart på landet. Vi har lite olika ingångar. I regeringen möts vi och kommer överens om en politik.

Att den här regeringen har gjort det har lett till att vi har prioriterat välfärden i den budget som lades i höstas och som riksdagen fattade beslut om strax före jul. 40 procent av reformutrymmet gick till hushållen för att kompensera för och klara konsekvenserna av inflationen. 40 procent gick till välfärden.

Nu har Niklas Sigvardsson lämnat kammaren, men jag noterade att han karakteriserade skattesänkningar som ett massivt stöd. Eftersom 40 procent gick till hushållen med en hel del skattesänkningar måste också 40 procent till välfärden vara ett massivt stöd. Någon annan logik finns inte. Det är ett massivt stöd utifrån den återhållsamma budget som antogs.

Men visst finns det stora behov i verksamheten. Därför följer regeringen utvecklingen. Dock kommer vi inte att kunna fatta beslut om att regioner och kommuner inte får säga upp personal. Enligt lag ligger det ansvaret hos regioner och kommuner, och det vore ett stort ingripande i självstyret om vi skulle fatta sådana beslut.

Däremot har, precis som ledamöterna lyfter, regeringen även ett uppdrag att stödja regionerna. Därför kom också ett beslut om särskilt sektorsstöd med adresslappen att klara ekonomin just nu. Vi krävde ingen prestation för det, utan det var för att klara de pensionskostnader vi står mitt uppe i – pengar rakt ut till regionerna för att klara situationen.

Gör regeringen tillräckligt? frågar i praktiken Marcus Wennerström. Det gör vi inte, i den meningen att vi kompenserar för allt som är underskott. 24 miljarder prognostiserar man som underskott. Jag undrar om ni socialdemokrater själva tycker att de 6 miljarder ni ger mer än regeringen på långt när täcker det underskottet. Jag noterar att flera ledamöter själva konstaterar att de inte gör det.

Om man gör gällande att de 6 miljarder som ni ger mer är skillnaden mellan att inte alls säga upp och att säga upp, vilket har föreslagits på en del håll i dag, stämmer det inte. 6 miljarder räcker inte alls långt med det stora underskott som finns, vilket pekar på att det finns väldigt mycket att göra för såväl regering som regioner och kommuner för att vi ska klara välfärden långsiktigt.

Vi måste klara den tillfälliga påfrestning som inflationen innebär. Regionernas bedömning är att den är tillfällig, och det stöder jag till fullo eftersom vi arbetar för att den ska vara tillfällig. Men det finns också strukturella problem i sektorn som behöver hanteras.

Flera ledamöter har varit inne på detta: Det handlar både om en tillfällig belastning på budgeten som leder till oönskade besparingar och om strukturella problem i budgetarna. Det visar att vi har ett arbete att göra gemensamt: Hur får vi en ekonomi i balans som klarar välfärden långsiktigt och som gör att personalen känner framtidstro och vet att här vill jag arbeta?

Jag var så glad över att Peter Hedberg – nu har jag nämnt honom två gånger, så han får extra plus, men det blir kanske minus i partiet – också nämnde att det är kärnverksamhet att satsa på fortbildning. Det är helt rätt. Fortbildning är verkligen kärnverksamhet. När man känner sig tvingad att minska på den har det gått väldigt långt.

Jag tror att vi behöver göra reformarbetet för hela hälso- och sjukvården gemensamt, för att klara både den tillfälliga inflationskrisen och det som är strukturellt och som funnits väldigt länge.

Anf. 79 MARCUS WENNERSTRÖM (S):

Fru talman! Vi börjar närma oss slutet på en ganska lång debatt. Jag konstaterar att det är lätt att säga rätt men svårare att leverera. För även om ministern för civilt försvar står i Sälen och säger att det är allvar och även om statsministern säger sig ha beredskap för att inte svika välfärden har det i dag blivit tydligt att regeringen inte planerar för några riktiga åtgärder. Det gör mig orolig.

I stället kommer löften om skattesänkningar. I stället kommer uppmaningar om effektiviseringar. Och i stället kommer tips om att regionerna kan låna pengar, allt för att hantera att staten inte levererar sin del. Då går det inte att försöka hävda att man rustar. Det går inte ihop. Det är att svika ett ansvar. Det är sant att regionerna ska göra sitt. Men staten måste också göra sitt.

Även om sjukvårdens huvuduppgift inte är att försvara landet i kris eller krig kommer det nämligen inte att gå utan sjukvården. Då framstår ansvarsförskjutningen ut på regioner och kommuner som ett pr-trick för att man ska låta finansministern prata om skattesänkning.

Där regeringen inte tar ansvar tvingas regionerna kompensera. Konsekvenserna av den förda politiken blir som sagt sämre patientsäkerhet. Det blir varsel. Och det blir en sämre välfärd.

Jag vill avsluta debatten med att påpeka att vi nu har sett till att statsrådet har fått en bild av det som sker i Sverige här och nu. Vad regeringen väljer att göra med den bilden är upp till regeringen.

Jag vill tacka för debatten. Snälla, hör vårdens rop på hjälp!
(Applåder)

Anf. 80 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack återigen, ledamoten, för din fråga och för den debatt som ledamoten och alla andra ledamöter här har varit med i!

Regeringen följer på riktigt utvecklingen. Det är ingenting vi säger. Det är inget pr-trick. Det är så på riktigt. Vi har nära kontakter med patienter och med professionens företrädare och kan se vikten av att göra långsiktiga förändringar. En sådan sak, som förbättrar för patienterna och för ekonomin, är att satsa på primärvården. Om man inte gör det kommer man framöver att få mycket högre kostnader och sämre vård för patienter.

Jämtland Härjedalen är ett exempel där man faktiskt har vågat sticka ut hakan och göra det på ett bra sätt. Hoppas att de orkar hålla i! Vi finns också med i ledningen där.

Det är nödvändigt att göra rätt saker när man står inför stora utmaningar. Men att statens stöd måste finnas där är det ingen tvekan om. Det var därför vi kom med ett särskilt stöd i höstas.

Jag har noterat påståendet om att de riktade statsbidragen har halverats. Ja, om man räknar in alla särskilda tillfälliga statsbidrag under pandemin är det absolut så. Men att inte fortsätta med särskilda riktade statsbidrag kopplade till pandemin när pandemin inte finns är självklart. Dessutom har det åren efter stått noll, både när Socialdemokraterna styrde och när vi tog över. De pengarna fortsatte inte att komma in. En del, återhämtningsbonusen, behöll vi ett tag, eftersom vi bedömde att det var nödvändigt.

Man låtsas som att statsbidrag i allmänhet har halverats. Det är inte sant. Det var särskilda riktade statsbidrag, som vi alla stod bakom gemensamt men som inte användes av regionerna i särskilt stor omfattning därför

Prot. 2023/24:59
23 januari

Svar på
interpellationer

att de var just tillfälliga. Men de har haft glädje av dem – det är jag glad över – för att kunna jämna ut konjunkturen.

År 2024 är ett tufft år. Därför kommer regeringen att göra sitt yttersta för att stödja regionerna och kommunerna i arbetet. Vi kommer att återkomma när det är läge. Men jag tror inte att de 6 miljarder som Socialdemokraterna har räcker långt när det gäller regionernas kris. Vi behöver fundera bättre än så gemensamt.

Tack för debatten och för ert engagemang!
(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellationerna 2023/24:305, 306 och 308 om sjukvårdspersonalens anmälningsplikt

Anf. 81 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Yasmine Bladelius har frågat mig hur jag avser att agera för att landets vårdpersonal ska kunna fullgöra sitt uppdrag att enligt hälso- och sjukvårdslagen ge hela befolkningen en god hälsa och en vård på lika villkor. Yasmine Bladelius har också frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att utesluta anställda inom sjukvården i utredningen om anmälningsplikt avseende papperslösa.

Vidare har Karin Sundin frågat mig hur jag avser att agera för att Sverige ska kunna leva upp till FN:s konvention om barnets rättigheter och svensk lagstiftning om att alla barn har rätt till bästa möjliga hälsa och sjukvård. Karin Sundin har också frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att utesluta anställda inom sjukvården i utredningen om anmälningsplikt av papperslösa.

Dessutom har Dzenan Cisija frågat mig om jag ser någon risk för att sjukvårdspersonalens anmälningsplikt kommer att orsaka ökad dödlighet bland akutsjuka papperslösa vuxna och barn och om jag avser att vidta åtgärder utifrån min bedömning. Dzenan Cisija har också frågat mig hur jag, inom mitt ansvarsområde, ska komma till rätta med minskad samhällsammanhållning och minskat förtroende för myndigheter samt ökade problem med stigmatisering och etniskt baserad och hudfärgsbaserad profilering, som anmälningsplikten kan komma att orsaka.

Inledningsvis vill jag understryka att jag vid flera tillfällen har framfört att regeringen anser att patientsäkerheten är en grundbult. Detta gäller både för barn och för vuxna. Skyddet för barns rättigheter är en viktig fråga för regeringen.

Regeringen beslutade den 30 augusti 2023 om ett tilläggsdirektiv (dir. 2023:126) till Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet (Ju 2022:12), som den dåvarande regeringen tillsatte. Tilläggsdirektiven innebär bland annat att utredaren ska lämna förslag på en reglering som innebär ett utökat informationsutbyte mellan myndigheter i syfte att stärka arbetet med verkställighet av avlägsnandebeslut och försvåra möjligheterna att leva i landet utan tillstånd.

För att regleringen ska vara rättssäker och inte leda till orimliga effekter för enskilda kan vissa situationer behöva undantas från informationsplikten. Det framgår av tilläggsdirektiven att det kan vara fråga om situa-

tioner där informationsplikten skulle strida mot ömmande värden, exempelvis inom sjukvården. Det ingår i utredarens uppdrag att bedöma hur regleringen ska utformas och vilka situationer som ska undantas.

Det ingår även i utredarens uppdrag att lämna nödvändiga författningsförslag. Förslagen ska vara i enlighet med de internationella regler och konventioner som Sverige har åtagit sig att följa, bland annat Europakonventionen och barnkonventionen som båda gäller som lag.

Utredaren ska också analysera konsekvenserna av att införa ett utökat informationsutbyte och beskriva fördelar och nackdelar för berörda verksamheter.

Jag kan inte föregå utredningens arbete utan inväntar nu utredningens förslag och slutsatser.

Anf. 82 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! De senaste månaderna har oron bland sjukvårdspersonalen i Sverige bara ökat. Förutom att vi har en sjukvård som är i kris och förutom att vårdpersonalen går på knäna när de inte hinner ge patienter vård i rätt tid och ser sina kollegor lämna yrket, för att de inte orkar med den tuffa och ohållbara arbetssituationen, oroar de sig också för en annan fråga.

Det handlar om en mycket stor oro för att behöva anmäla vårdsökande till Polismyndigheten och Migrationsverket i de fall de vårdsökande saknar uppehållstillstånd. Det handlar om en mycket stor oro för att man direkt efter att man utfört sitt viktiga arbete, exempelvis med att förlösa en kvinna och hjälpa ett barn att komma till världen, ska behöva lyfta telefonen och anmäla en nyförlöst kvinna till polisen.

Fru talman! Det handlar inte om oförståelse för att de som inte har laglig rätt att vara i Sverige inte ska vara här utan om så mycket annat. Det handlar om själva bakgrunden och anledningen till att man valde att bli läkare, sjuksköterska eller undersköterska. Det handlar i grunden om ren och skär medmänsklighet.

Fru talman! Reaktionerna har varit tydliga från samtliga stora fackförbund. Även SKR och många av Sveriges regioner har riktat skarp kritik mot förslaget. Vissa regioner har till och med sagt att de inte tänker följa lagen om den blir verklighet. De ser nämligen en klar konflikt mellan etablerad vårdetik och en angiverilag. De menar också att angivande av papperslösa kan skada förtroendet för vården. Människor i behov av vård förväntar sig att personalen har tystnadsplikt.

Regionerna menar vidare att förslaget kommer att försämra villkoren ytterligare för vårdpersonalen, som ju redan har fullt upp i sina viktiga arbeten. De ser stor risk för att personer i behov av vård avstår från att söka sig till vården på grund av risken att bli angivna och därmed utvisade.

Sjukvårdsministern har tidigare, och också i det här svaret, talat om en angiverilag inom hälso- och sjukvården och sagt att undantag för vårdpersonal ska utredas. Men i tilläggsdirektiven har den frågan både lagts till och tagits bort – och nu säger ministern att den finns där igen. Därför blir det naturligtvis väldigt svårt för landets vårdpersonal att förstå vad som komma skall. Oron bara ökar, i synnerhet i takt med att ministerns regeringskollegor och regeringsamarbetskompisar är tydliga med att all offentlig personal ska omfattas av en angiverilag.

Med anledning av att statsrådet samarbetar med Sverigedemokraterna, som tycker att all offentlig personal ska omfattas av lagförslaget, vill jag

återigen fråga hur statsrådet avser att landets vårdpersonal ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt hälso- och sjukvårdslagen och ge god vård på lika villkor till hela befolkningen.

(Applåder)

Anf. 83 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Jag vill tacka sjukvårdsministern för svaret. Det är bra att hon understryker att regeringen anser att patientsäkerheten och skyddet av barnens rättigheter är viktiga frågor. Det är också den erfarenhet jag har med mig från mina år som sjukvårdspolitiker i Örebro län, där Socialdemokraterna bildar majoritet tillsammans med Kristdemokraterna och Centerpartiet. Som regionråd var jag aldrig orolig för att någon i samarbetet skulle lägga ett förslag på bordet som hotade den grundläggande respekten för mänskliga rättigheter eller som ifrågasatte vikten av ett tydligt barnperspektiv.

Jag kunde uppriktigt sagt inte föreställa mig då att jag ett par år senare skulle stå inför en kristdemokratisk sjukvårdsminister som bekänner sig till ett Tidöavtal som väldigt tydligt säger att angiveri ska vara huvudregeln i den svenska rättsstaten och i välfärden. Medarbetare i kommuner och regioner och på myndigheter som har till yrke att hjälpa människor ska enligt Tidöavtalet vara skyldiga att anmäla till Migrationsverket och polisen när de kommer i kontakt med personer de misstänker inte har tillstånd att vistas i Sverige.

Visst, det finns en brasklapp, som sjukvårdsministern gärna framhåller, om att låta utreda att kanske, eventuellt, möjligen göra undantag för särskilt ömmande värden. Men Kristdemokraternas samarbetspartner på nationell nivå, det parti som regeringssamarbetet utgår från, ser inga ömmande värden. Sverigedemokraterna är tydliga med att angiveriplikten ska gälla alla offentliganställda och i alla sammanhang, också i sjukvården och när det handlar om barn.

Fru talman! Dagens svenska lagstiftning och de etiska regler som styr sjukvården står i helt motsatt ställning till angiverilagen som nu förbereds i Regeringskansliet. Läkaren ska enligt läkaretiken alltid ha patientens hälsa som främsta mål. Läkaren ska om möjligt bota, ofta lindra och alltid trösta. Läkaren ska aldrig frångå principen om människors lika värde och aldrig utsätta patienten för diskriminerande behandling eller bemötande. Läkaren ska iaktta tystlåtenhet om all information rörande enskild patient såvida det inte äventyrar patientens väl.

Det Sverigedemokraterna och Tidöavtalet banar väg för är en radikal omsvängning av hur offentliga verksamheter ska bemöta människor i Sverige. Det innebär något som vi förut kritiserade auktoritära stater för.

Med en angiverilag ska framtidens laglydiga läkare säga: "Låt barnen komma till mig, så ska jag bota, lindra, trösta och ange. Låt barnen komma till mig, så ska jag förvisa dem. Låt barnen komma till mig, så ska jag se till att barnen och deras familjer blir utkörda ur Sverige." Jag undrar, fru talman, om sjukvårdsministern tror att det kommer att påverka alla barns rätt till vård efter behov.

(Applåder)

Anf. 84 DZENAN CISIJA (S):

Fru talman! I Sverige, där offentligt anställd sjukvårdspersonal i dag inte rapporterar papperslösa patienter till myndigheterna, står vi inför en oroande förändring. Tidöavtalet föreslår en anmälningsplikt för bland annat sjukvårdspersonal vid kontakt med papperslösa, vilket kan få ödesdigra konsekvenser.

Akut sjukvård är en rättighet för vuxna papperslösa, och papperslösa barn under 18 år har rätt till samma vård som andra barn i Sverige. Så är det i dag. Denna humanitära princip hotas nu.

Min farhåga är att anmälningsplikten kommer att leda till en ökad dödlighet bland papperslösa, särskilt i akutsituationer. Risken är stor att de avstår från att söka vård, vilket kan leda till att allvarliga sjukdomar förvärras eller att papperslösa söker hjälp från obehöriga, med potentiellt livshotande följder.

Min största oro gäller papperslösa kvinnor och barn. Kvinnor kan välja att avstå från livsviktig vård, som förlossningsvård och abort, av rädsla för att rapporteras. Det innebär en direkt livsfara för både mor och barn. Nyfödda riskerar att missa grundläggande hälsovård och vaccinationer. För papperslösa barn, speciellt de med funktionsnedsättningar, är situationen ännu dyrare.

Statsrådet Acko Ankarberg Johanssons svar i denna fråga ger ingen klarhet i vad regeringen vill. Även om det talas om patientsäkerhet och undantag från informationsplikten finns inga garantier för att denna policy inte kommer att skada de mest utsatta.

Fru talman! Jag uppmanar regeringen att ompröva denna anmälningsplikt. Vi måste säkerställa att ingen människa, oavsett status, avstår från nödvändig vård av rädsla för att rapporteras till myndigheterna. Vår humanitära skyldighet är att skydda dessa individers hälsa och välbefinnande. (Applåder)

Anf. 85 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Fru talman! Jag tackar för de angelägna interpellationerna, som lyfter ett väldigt viktigt ämne, och tackar givetvis också ministern för svaret.

Med full respekt för vissa människors helt ärliga frågor kring vad den utökade informationsplikten skulle kunna innebära för exempelvis yrkesintegriteten eller rätten till vård måste jag ändå säga att det är lite tröttsamt att den rödgröna sidan, i det här fallet Socialdemokraterna, ständigt verkar söka ursäkter för en ansvarslös hållning i migrationsrelaterade frågor. Jag väntar mig att vi inom några år kommer att få stå här och höra Socialdemokraterna säga: Vi har alltid varit för informationsplikt – det är Reinheldts fel att samhället har tappat kontrollen! Det sistnämnda kan jag i och för sig hålla med om till viss del. Detta hypotetiska scenario är inte så otänkbart, inte minst med tanke på att informationsplikt i någon form har varit gällande även under socialdemokratiska regeringar.

Detta är inget nytt påhitt från regeringen eller Sverigedemokraterna utan något som råder i ganska hög grad redan i dag enligt vad som framgår i 7 kap. utlänningsförordningen under rubriken "Underrättelseskyldighet", och det har som sagt även rätt under röda regeringar. Nuvarande regler gäller Arbetsförmedlingen och Skatteverket, men fram till 2015 gällde underrättelseskyldigheten dessutom skola och socialtjänst.

Man talar om att det här skulle leda till det man kallar för hudfärgsba-
serad profilering. Det är såklart inte sant. Huruvida man vistas illegalt i
landet eller inte har givetvis ingenting med ens hudfärg att göra. Det är
därför vi har legitimation, pass och så vidare. Men, fru talman, om vi läg-
ger ironin åt sidan en liten stund verkar ledamotens främsta invändning
och oro vara att det grundläggande förtroendet för samhällsbärande yrkes-
grupper skulle försämrats samt att det skulle leda till viss splittring i sam-
hället på olika sätt.

Här är det viktigt att erkänna några saker. För det första finns det per-
soner som inte ska vistas i Sverige. Så enkelt är det. Det kan röra sig om
personer som har begått grova brott, våldtagit, förnedrat, ljugit för att ta
del av svensk välfärd eller – vilket är det mest relevanta i det här fallet –
helt enkelt blivit nekade att vara här men valt att inte acceptera Sveriges
beslut. Det här är något som samhället måste fånga upp, men det är något
som man har misslyckats med hittills.

För det andra är det inte så att myndigheterna har sitt främsta ansvar
gentemot andra länders medborgare, framför allt inte när dessa vistas här
illegalt. Med det sagt kan man fortfarande fullfölja sitt uppdrag som myn-
dighet. Man kan till exempel behandla en patient även om man är transpa-
rent med att personen i fråga inte ska stanna kvar i landet efteråt.

För det tredje kan man inte bygga sammanhållning parallellt med ett
skuggsamhälle. Ska man återbygga sammanhållningen i Sverige är det helt
avgörande med brottsbekämpning tillsammans med en seriös migrations-
politik som är i ordning.

Socialdemokraterna lyfter fram att det här skulle skapa misstro bland
invandrargrupper. Men det är inte fråga om homogena grupper. De som
vistas här som invandrare lagligen berörs inte av detta förslag på något vis,
utan det är en åtgärd för att minska det illegala.

För att sammanfatta, fru talman: Varken sjukvården eller skolväsendet
ska genomföra något slags utvisning. Det här ändrar inte deras uppdrag.
Vård som inte kan anstå ska finnas tillgänglig i samhället, och det är inget
som en utökad informationsplikt på något vis kommer att ändra på.

Med det sagt och med all respekt: Samhället har ett väldigt stort pro-
blem med människor som befinner sig illegalt i landet. För att lösa detta
problem måste det finnas ett samarbete, och rätt myndigheter måste få kän-
nedom om personer som exempelvis stannar i Sverige efter utvisningsbe-
slut. Menar man allvar med att åtgärda de problem som Socialdemokra-
terna och den före detta sjuklövern har skapat på migrationsområdet behö-
ver man få till en utökad informationsplikt.

I detta anförande instämde Jonas Andersson (SD).

Anf. 86 MONA OLIN (SD):

Fru talman! Alla människor har rätt till akutvård, det vill säga vård som
inte kan anstå. Så är det, och så måste det alltid vara. Men det betyder inte
att vi ska erbjuda allt åt alla. Rätten till vård är inte gränslös, och rättighet-
erna är inte utan krav. Detta är inget kontroversiellt, utan det är väletablerat
i internationell rätt.

I Tidöavtalet står det att det ska göras en breddad översyn av regelver-
ket kring inre utlänningskontroller för ett mer effektivt arbete för att upp-
täckta personer som uppehåller sig illegalt i Sverige. I direktivet står det

tydligt att förslagen ska vara i enlighet med de internationella bestämmelser som Sverige har åtagit sig att följa, bland annat Europakonventionen och barnkonventionen. Alltså är det alldeles självklart att det som framgår i barnkonventionen om barns rättigheter ska beaktas. Något annat är det inte fråga om. Karin Sundin från Socialdemokraterna hävdar annat, men det stämmer inte alls.

Det står i Tidöavtalet att det kan uppstå situationer inom exempelvis sjukvården som kan undantas för att de berör ömmande värden, men det betyder inte att hela sjukvården skulle undantas. Inga verksamheter ska uteslutas på förhand från informationsplikten, och utredaren ska själv göra en bedömning av vilka situationer som bör undantas. Detta står alla Tidöpartier bakom. Hur lagstiftningen sedan kommer att se ut – om något ska undantas och i så fall vad – kommer man att invänta utredarens slutsatser om. Det går inte att säga någonting om det i dag.

I ett av Socialdemokraternas anföranden handlade det om en nyförlöst kvinna. Det finns redan i dag råd från Socialstyrelsen i det som kallas vägledning för socialtjänsten. Där finns skriftliga råd angående situationer där ett barn föds av en kvinna som inte har tillstånd att uppehålla sig i Sverige. Först och främst ska det säkerställas att vårdbehovet är tillgodosett. I nästa steg ska hälso- och sjukvård och socialtjänst samarbeta för att lösa frågan om resa till hemlandet.

Den som lever i Sverige illegalt blir oundvikligen beroende av kriminalitet för att överleva och riskerar därför att bli till stöd för just den gängbrottslighet som plågar vårt land och som vi försöker motarbeta. Samhället måste samarbeta för att få bukt med skuggsamhället. Det är orimligt att en myndighet jobbar för att utvisa och en annan i stället hjälper illegala att stanna här. Anmälningssplikten är viktig för att säkerställa att människor som befinner sig i Sverige också har rätt att vara här. Annars kan vi aldrig uppnå trygghet och tillit i Sverige.

I detta anförande instämde Leonid Yurkovskiy (SD).

Anf. 87 CARITA BOULWÉN (SD):

Fru talman! Bakgrunden till alla interpellationerna från Socialdemokraternas ledamöter är tilläggsdirektivet till den pågående utredningen om förstärkt återvändandeverksamhet. Den föregående regeringen gav i juni 2022 i uppdrag åt en utredare att undersöka olika åtgärder relaterade till återvändandet, inklusive ökat informationsutbyte mellan myndigheter, dock med undantag för skola och sjukvård. I det aktuella tilläggsuppdraget har Sverigedemokraterna och regeringen ändrat förutsättningarna, så att ingen verksamhet automatiskt ska undantas från informationsplikten. Utredaren ska nu själv bedöma vilka situationer som eventuellt behöver undantas.

Fru talman! För att komma till rätta med det växande skuggsamhället och den kraftigt ökande brottsligheten i landet måste samhället samarbeta. Vi kan inte tillåta att myndigheter motarbetar varandra. Tidöavtalets förslag om informationsplikt innebär att kommuner och myndigheter inom ramen för sin verksamhet informerar Migrationsverket eller Polismyndigheten om de kommer i kontakt med personer som vistas illegalt i landet.

Att leva illegalt innebär inte bara en fara för den enskilde utan utgör också en grogrund för brottslighet och andra samhällsproblem. De som lever illegalt riskerar oundvikligen att bli beroende av kriminalitet för att överleva och riskerar därmed att stödja den gängbrottslighet som plågar vårt land. Tidigare regeringars slapphänthet vad gäller synen på människor som befinner sig illegalt i Sverige har möjliggjort det enorma skuggsamhälle som fått breda ut sig, vilket gett konsekvenser som en allt grövre kriminalitet, korruption och otrygghet i vårt land.

Därför är det nödvändigt att vi nu gör om och gör rätt så att myndigheter genom ömsesidig informationsspridning och samverkan kan identifiera och agera mot dem som befinner sig olagligt i landet.

Fru talman! Det är viktigt att slå fast att förslaget rör dem som har fått avslag på sin asylansökan och som har bedömts inte ha skäl att få stanna i landet. Har man fått ett nej ska det vara ett nej, och då ska man lämna landet.

Informationsplikt är heller inget nytt inom svensk rätt. Det gäller exempelvis vid misstanke om att barn far illa eller att brott begåtts. Att gömma sig undan ett utvisningsbeslut utgör också ett brott.

Fru talman! Alla människor har rätt till vård som inte kan anstå. Det är ingenting som kommer att tas bort. Men att möjliggöra för dem som befinner sig olagligt i landet att fortsätta att fullt ut ta del av vår välfärd, skola, vård och omsorg är kontraproduktivt om vi ska kunna ha en reglerad invandring.

En reglerad invandring kräver att personer som har fått sin ansökan prövad också lämnar landet när de har fått beslut om utvisning. Vi kan inte gå emot vår egen lagstiftning. Det är inget kontroversiellt utan borde vara en självklarhet.

I detta anförande instämde Mona Olin och Leonid Yurkovskiy (båda SD).

Anf. 88 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamöter för era inlägg, både interpellanterna och övriga som har deltagit!

Någon nämnde att vi i praktiken hade en absolut sekretess. Det har vi inte för hälso- och sjukvårdspersonal. Det finns flera sekretessbrytande bestämmelser. Jag nämner dem gärna om någon vill ha dem i detalj, även om det inte handlar om det i dag.

Jag säger precis som ledamoten Mona Olin sa nyss. Det är helt omöjligt att i dag säga vad en utredning kommer att komma fram till. Det är omöjligt att säga vad remissinstanser kommer att tycka om ett förslag som ännu inte finns. Därför kan vi inte heller tala om vilka bedömningar regeringen gör.

Regeringen och samarbetspartiet Sverigedemokraterna är överens om det som står i Tidöavtalet och de tilläggsdirektiv som vi har lämnat fram. Nu är det en utredare som på sedvanligt sätt arbetar, går igenom materialet, följer direktivet och gör sin självständiga bedömning. Sedan har vi en bra ordning där vi också skickar utredningens förslag på remiss för att få höra många människors åsikter. Först därefter väger regeringen av.

Jag tycker att det är en god ordning. Man ger också sedvanlig tid för en utredning och remisshantering. Det finns en del frågor där man ibland tycker att det behöver gå fort. Jag har respekt för det. Men det här är en typisk fråga där man behöver gå igenom allt riktigt ordentligt så att man vet vad man gör.

Det får säkert ställas många interpellationer i frågan kommande år. Men det är först om ungefär ett år som vi vet vad utredningen har föreslagit och vad remissinstanser har tyckt, och därefter kommer regeringen att väga av.

Anf. 89 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! Sverigedemokraternas ena representant sa för en stund sedan i den ena talarstolen att det är en tröttsam debatt. Men den här debatten, fru talman, bygger inte på något politiskt spel. Debatten bygger på en genuin oro från oss interpellanter, från välfärdens medarbetare och från samtliga av de stora fackförbunden. Ärligt talat, fru talman, ministern får rätta mig om jag har fel, tror jag också att ministern har en stark oro i den här frågan.

Fru talman! Även om jag vet att ministern har ett starkt engagemang för välfärdens och sjukvårdens medarbetare inte minst i den här frågan är problemet att ministern inte styr regeringen ensam. Regeringen bygger på ett underlag av stöd från Sverigedemokraterna och Jimmie Åkesson. Regeringen och ministern behöver göra som Sverigedemokraterna vill. Annars finns inget stöd, och annars kan de fälla regeringen.

Fru talman! Detta är just en sådan fråga där Jimmie Åkesson varit väldigt tydlig. Samtliga offentligt anställda ska omfattas av en angiverilag. Följer man inte lagen ska man straffas. Min fråga till sjukvårdsministern blir ändock: Hur ska det gå till att eventuellt få ett undantag för sjukvårdspersonal när det kommer till en angiverilag?

Det går jättebra att stå här i kammaren eller att gå till medier, oroliga fackförbund och vårdpersonal och säga: Vi ska utreda ett undantag för ömmande värden. Men kommer ministern och regeringen att gå emot stödpartiets partiledare? Det är det parti som hela regeringsunderlaget vilar på.

Kommer man att gå emot dem om utredningen skulle visa att sjukvårdspersonal utgör just det ömmande undantaget? Kommer man då att undanta sjukvårdspersonalen trots att Jimmie Åkesson och stödpartiet varit otroligt tydliga i frågan om att all offentlig personal ska omfattas av en angiverilag och att de som inte följer laget ska straffas? Det är en ärlig fråga, som bygger på genuin oro, som jag ställer till ministern.

(Applåder)

Anf. 90 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Det framstår som att sjukvårdsministern gömmer sig, och just nu i den här debatten också Sverigedemokraterna, bakom den till intet förpliktande brasklappen om undantag för särskilt ömmande värden. Jag undrar vad särskilt ömmande värden egentligen betyder i skolan och i sjukvården, som vi debatterar just nu.

Det låter som att det handlar om enskilda, väl avgränsade och ömmande fall. Betyder det all sjukvård och alla patienter? Nej, det gör det inte. Betyder det alla barn? Nej. Betyder det kanske barn från vissa länder och av vissa religioner men inte andra?

Vad betyder ömmande värden för en kristdemokrat, och vad betyder ömmande värden för en sverigedemokrat, som är de som styr regeringen? Kanske spelar det inte så stor roll. Det budskap som Tidöpartierna vill sända om att Sverige ska vara ett land för bara svenskar och att alla andra, barn som vuxna, ska passa sig går fram ändå.

Jag tror att en lagstiftning som har som huvudregel att sjukvårdspersonal ska ange personer som vänder sig till dem för stöd, hjälp och sjukvård kommer att försvåra förutsättningarna för personalen att göra sitt jobb. Jag tror att det kommer att förstöra många barns framtid.

I Sverige har alla barn lika rätt till sjukvård. Sverige har skrivit under FN:s konvention om barnens rättigheter och gjort den till svensk lag. I den stadgas att barn har rätt till bästa möjliga hälsa och sjukvård. I patientlagen och i hälso- och sjukvårdslagen finns det likalydande formuleringar som slår fast att när hälso- och sjukvård ges till barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

Men rätten till sjukvård kommer att undergrävas om läkaren, sjuksköterskan och undersköterskan ska ange patienterna. Det kommer att påverka hur och när föräldrar söker vård för sina sjuka barn. Som Kommunals ordförande Malin Ragnegård formulerade det vid en demonstration i Fatbursparken i Stockholm i höstas kommer skräcken för att åka till akuten vara större än rädslan för att blindtarmen ska brista. Barn kommer att hinna dö i magen innan föräldrarna vågar söka vård, för de är rädda att bli utkörda.

Angiveri kan därför omöjligt vara barnets bästa. Det är barnets bästa som jag tycker att vi behöver ha i fokus i den här frågan. Barnen kommer att få bära bördan och straffet för att deras föräldrar har fattat ett beslut att vistas illegalt i Sverige.

Ur ett barnperspektiv innebär en angiverilagstiftning mot papperslösa en institutionaliserad arvsynd.

Fru talman! Jag undrar hur statsrådet tänker att en angiverilagstiftning ska gå att förena med FN:s barnkonventions stadgar om att alla barn har rätt till bästa möjliga hälsa och sjukvård.

(Applåder)

Anf. 91 DZENAN CISIJA (S):

Fru talman! I ljuset av Tidöpartiernas förslag om anmälningsskyldighet för offentligt anställda har jag ställt en fråga till statsrådet om det finns möjlighet att säkerställa att vårdpersonal undantas från denna plikt. Det är avgörande att patienters förtroende för sjukvården bibehålls och att internationella konventioner och konstruktiva svenska lagar efterlevs.

Jag har även ifrågasatt hur statsrådet avser att hantera de bredare samhällskonsekvenserna av anmälningsskyldigheten, såsom minskad sammanhållning i samhället, förtroendekris för myndigheter och risken för ökad stigmatisering och etnisk profilering. Anmälningsskyldigheten kan potentiellt underminera samhällssammanhållningen, förvärra folkhälsan, öka brottsligheten och skapa social oro. Den riskerar att minska medborgarnas tillit till varandra och till viktiga samhällsinstitutioner, som sjukvården.

Anmälningsskyldigheten kan också förstärka och befästa stigmatiseringen i redan utsatta områden, där papperslösa ofta vistas. Tidöavtalet innebär att myndighetspersonal kan komma att kräva identitetshandlingar och kanske beslut om uppehållstillstånd, i syfte att undvika att rapportera misstänkta personer till polisen. Denna praxis riskerar att leda till etnisk och hudfärgs-

baserad profilering, vilket kan förvärra den redan existerande segregationen och öka klyftorna i samhället.

Fru talman! Med dessa farhågor och konsekvenser för ögonen uppmanar jag starkt regeringen att ompröva anmälningsplikten för sjukvårdspersonal. Det är viktigt att vi i våra lagar fortsätter att spegla de humanitära och etiska värderingar som vårt samhälle länge har stått för. Vi måste agera för att skydda de mest sårbara i samhället och upprätthålla en sammanhållen, rättvis och inkluderande nation.

Anf. 92 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Fru talman! Tack, mina meddebattörer, för inspelen! Debatten är såklart inte tröttsam – då hade jag inte gått upp här. Det som är tröttsamt är att Socialdemokraterna försöker underlätta illegal migration. Socialdemokraterna är oroliga över det sociala experimentet, som så tydligt har misslyckats.

Jag tänkte bemöta några av de invändningar som har kommit nu under andra rundan. Det första är detta med angiverisamhälle. Med angiveri brukar man mena att människor i sitt privatliv på individnivå förväntas anmäla grannar, bekanta eller andra medmänniskor. Just nu pratar vi om myndigheter eller åtminstone offentligt anställda, som redan i dag behöver anmäla i vissa fall.

Samhället måste samarbeta. Vi måste jobba tillsammans för att få bukt med skuggsamhället, och då är det orimligt att den ena myndigheten jobbar för att utvisa en person som inte ska vara här medan den andra myndigheten underlättar situationen i motsatt riktning. Så kan vi inte ha det.

Med detta sagt vill jag starkt hävda att ordet angiverisamhälle är kategoriskt fel. I så fall skulle Tyskland, som kanske är det primära exemplet, vara ett angiverisamhälle, och så tror inte jag att någon ser på saken.

Sedan har vi problemet med illegala överlag. Ett ökänt exempel kunde vara terroristen Rakhmat Akilov, som i stället för att lämna landet när han fick avslag valde att gå under jorden. Trots Säpos varningar var det först när polisen fick i uppdrag att verkställa utvisningen som det framkom att han inte bodde på den adress där han skrivit sig, och utvisningen verkställdes inte. Därför kunde oskyldiga skadas och dö.

”Det handlar om barn” är ett annat argument som jag har hört. Barn ska givetvis inte ses som skyldiga till sina föräldrars agerande, men just med hänsyn till barnperspektivet kan vi inte tolerera att de tvingas växa upp i ett illegalt skuggsamhälle i Sverige. Det måste hanteras så att barnet får vistas antingen lagligt här eller lagligt i ett annat land.

I detta anförande instämde Jonas Andersson och Mona Olin (båda SD).

Anf. 93 MONA OLIN (SD):

Fru talman! En invandringsrestriktiv politik måste innebära att de som uppehåller sig illegalt i vårt land hittas och avvisas. En brottsbekämpande politik måste innebära att de illegala som uppehåller sig i vårt land hittas och avvisas, detta på grund av att den som lever illegalt i Sverige oundvikligen blir beroende av kriminalitet.

Prot. 2023/24:59
23 januari

Svar på
interpellationer

Alla myndigheter måste arbeta tillsammans för att hitta dem som olagligt uppehåller sig i Sverige. Detta är inte en enskild åtgärd inom migrationsområdet utan en av många åtgärder för att komma till rätta med de stora samhällsproblem som vi brottas med i dag, till exempel kriminalitet, gängbrottslighet, utanförskapsområden med mera. Om vi ska återfå den trygghet och tillit i Sverige som många upplever har minskat och i vissa fall försvunnit måste det säkerställas att de människor som befinner sig i Sverige också har rätt att vara här.

I detta anförande instämde Jonas Andersson (SD).

Anf. 94 CARITA BOULWÉN (SD):

Fru talman! Fram till 2013 fanns en skyldighet för socialtjänst och skolor att meddela polis om det fanns personer utan uppehållstillstånd bland dem som skrevs in eller beviljades insatser. Det är totalt missvisande när oppositionen benämner denna anmälningsplikt som angiverilag och menar att vi får ett angiverisamhälle. Jag vänder mig starkt emot denna verklighetsbeskrivning.

Jag undrar: Upprätthöll Socialdemokraterna alltså tidigare ett angiverisamhälle? Hade vi verkligen ett sådant samhälle före 2013?

Fru talman! Att leva i ett skuggsamhälle är horribelt för en vuxen. För ett barn måste det vara ännu värre. Det gör mig allvarligt oroad om barn ska leva i skuggsamhällen.

Om Socialdemokraterna på riktigt var bekymrade för de barn de pratar om borde de inte vilja underlätta för barn att leva så. Och att säga att det skulle handla om hudfärg, religion eller viss etnicitet är rent befängt och smaklöst uttalat, skulle jag vilja säga. Det handlar om personer som har fått avslag på sin asylansökan. De har befunnits inte ha rätt att vistas i landet. De har fått ett utvisningsbeslut, och det ska fullföljas.

När det gäller huruvida personer eventuellt väljer att inte söka vård på grund av detta ska man minnas att det har gjorts en rättssäker prövning av deras situation. Det vill säga att de ska skickas till en plats som bedöms vara säker. De har en skyldighet att respektera besluten.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jonas Andersson och Mona Olin (båda SD).

Anf. 95 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag är glad över engagemanget. Det är nödvändigt att vi engagerar oss för en god hälso- och sjukvård och för att den fungerar. Det är också därför som regeringen tillsammans med sitt samarbetsparti har varit noggrann med att skriva direktiv som håller ihop politiken. Det är därför det uttryckligen står – vilket också finns med i mitt svar – att utredarens förslag ska vara i enlighet med de internationella regler och konventioner som Sverige har åtagit sig att följa, alltså barnkonventionen och Europakonventionen. Det framgår ju redan. Då behöver man inte ifrågasätta om de kommer att göra det, utan det är ju precis de direktiv som finns.

Oavsett vilken utredning ledamöterna kommer att ställa frågor till mig om – denna, vårdansvarsutredningen eller någon annan – kommer jag inte att spekulera om hur det blir eller vilka konsekvenser det får om man gör det ena eller det andra. Detta ska, eller till och med får, statsråd inte göra.

Vi har tillsatt en utredning, vi är överens om direktiven och vi inväntar utredarens svar.

Dock vill jag skicka med till ledamöterna att det kanske hamnar lite snett i debatten om man frågar om det kommer att gälla all sjukvård. Nej, det kommer det inte, för personer som är det vi kallar för papperslösa har inte rätt till all sjukvård. De har, vilket jag uppfattar att alla partier är överens om, rätt till vård som inte kan anstå: akut vård, abortvård och en del annat. De har inte rätt till all vård, utan det gäller vård som inte kan anstå.

Den vård som är precis nödvändig har man rätt till när man befinner sig här, även om man inte har rätt att göra det. Det är detta frågan gäller, inte all sjukvård.

Någon ledamot resonerade över vad som är ömmande skäl. Det är självfallet en juridisk fråga, där det alltid tydliggörs vad som är synnerligen, särskilda eller ömmande skäl och så vidare. Men kan ledamöterna tänka sig något mer ömmande än vård som inte kan anstå? Jag kan inte det, utan det är bottenplattan på något vis. Vård som inte kan anstå är väl det som är ömmande.

Detta är vad utredaren har att titta på. Man tittar alltid på hur saker och ting brukar regleras, man tittar på gällande lagar, där jag lyfter fram att patientsäkerheten är en grundbult, och sedan gör man sin bedömning. När utredaren kommer med sitt förslag till hösten går det ut på remiss, och därefter fattar regeringen beslut om hur vi ska väga samman alla synpunkter. Då återkommer vi förstås gärna i debatter och samtal med ledamöterna om förslaget, innan riksdagen fattar sitt beslut.

Anf. 96 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! Jag hade egentligen tänkt avstå mitt avslutande anförande, men jag kände att jag måste gå upp och kommentera och konstatera ett par saker.

Först och främst vill jag bemöta argumentet från Sverigedemokraternas ledamöter att en angiverilag skulle motverka skuggsamhället. Jag hävdar tvärtom, med bestämdhet. Det är naturligtvis inte så att den som lever i ett skuggsamhälle söker sig enklare eller hellre till sjukvården eller annan myndighet därför att det finns en angiverilag, tvärtom.

Om det finns en angiverilag och jag lever som papperslös i ett land som har en angiverilag söker jag mig inte till sjukvården. Jag kanske till och med låter blindtarmen brista hellre än att söka mig till sjukvården, därför att jag har ett barn med mig i ett tryggt land som Sverige. När jag lever i ett skuggsamhälle kanske jag till och med hellre får en allvarlig komplikation i min graviditet än att söka mig till vården, om vi har en angiverilag. Argumentet att skuggsamhället skulle motverkas av en angiverilag vänder jag mig alltså starkt emot, fru talman.

Jag vill också, under de korta sekunder jag har kvar, uppmärksamma det faktum att vi nyss hade en väldigt lång debatt om sjukvårdskrisen i Sverige där ingen sverigedemokrat valde att anmäla sig till debatten. Men i denna debatt, när det handlar om en angiverilag, anmäler sig samtliga tre sverigedemokrater i socialutskottet till debatten. Det säger en del, fru talman.

(Applåder)

Prot. 2023/24:59
23 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 97 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Jag blir bekymrad när jag hör sjukvårdsministern slingra sig i denna fråga. Det är samma minister som till medierna tydligt har sagt att det, för att hon skulle ta ministeruppdraget, var avgörande för henne att det stod i Tidöavtalet att man skulle utreda ett undantag för ömmande omständigheter. Ändå ska hon inte föregripa något i utredningens arbete, utan hon väntar på förslag och slutsatser.

Jag påminner om det som Yasmine Bladelius sa tidigare om de rättydliga uttalanden som Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson har gjort om att angiverilagstiftning ska införas för alla offentliganställda i alla verksamheter.

Jag menar att sjukvårdsministern spelar ett högt spel när hon försöker skjuta alla sina problem på framtiden, för utredningarna med tilläggsdirektiv kommer ju att landa på bordet så småningom. Vad är det hon ska göra då? Vilka åtgärder kommer hon att kunna vidta för att säkerställa barns bästa när regeringens hela existens bygger på att Sverigedemokraterna och Jimmie Åkesson får som de vill i principiellt viktiga frågor?

Hur högt pris är Kristdemokraterna beredda att betala för att hålla ihop Tidösamarbetet och sitta kvar i regeringsställning? Jag är rädd att priset kommer att mätas i barns liv och hälsa, jag är rädd för att barn kommer att hinna dö i mammas mage och jag är rädd för att barn helt kommer att försvinna in i skuggorna med det här förslaget.

(Applåder)

Anf. 98 DZENAN CISIJA (S):

Fru talman! Jag är djupt oroad över konsekvenserna av en obligatorisk anmälningsplikt för sjukvårdspersonal. Det står i direkt konflikt med både tystnadsplikten och de etiska och moraliska principer som vården vilar på. Att tvinga sjukvårdspersonal att agera som polisens informanter skulle innebära en farlig omvandling av deras roll och skada det grundläggande förtroende som patienter har för sjukvården.

En sådan destruktiv lag skulle leda till ett samhälle präglad av angiveri, där både rättssäkerheten och den personliga integriteten hotas. Det skulle öka misstänksamheten och splittringen i vårt samhälle och sprida rädsla och osäkerhet, särskilt bland invandrare. Därför står jag fast vid att särskilt sjukvårdspersonal bör undantas från denna anmälningsplikt.

Vi måste skydda grundläggande värderingar i vårt samhälle och värna om ett tryggt och tillitsfullt förhållande mellan sjukvårdspersonal och de patienter som de är satta att hjälpa. Jag hoppas verkligen att regeringen tar dessa farhågor på allvar och agerar därefter.

(Applåder)

Anf. 99 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, interpellanterna, för att ni har lyft upp denna fråga!

Det här är svåra frågor – när man ska utreda något och det dröjer innan man får svar. Vi har dessutom en ordning för hur man ska uppträda när man är statsråd, det vill säga att man inte föregriper en statlig utredning, för då kommer KU och talar om att man har gjort fel. Det blir så fånigt att låtsas som att någon slingrar sig när det regelverk och de former vi har följs. Jag tycker att detta är viktigt.

Jag skulle gärna vilja föregripa hela utredningen om vårdansvar. Jag har ju kämpat med denna fråga jättelänge. Men jag gör inte det därför att jag vet att vi i det här fallet har överlämnat den till en parlamentarisk utredning. Jag kan inte påverka något av vad de gör, för jag ska inte kunna göra det som statsråd.

Detsamma gäller den särskilda utredare som tillsatts av Socialdemokraterna och som nu har fått tilläggsdirektiv. Man ska inte kunna påverkas av regeringen när man har fått direktiv, utan man ska arbeta i enlighet med dem. Sedan kommer regeringens uppdrag. När remisserna har kommit in ska de avvägas. Då ska vi diskutera vad som är det rätta och vilka förslag regeringen har. Jag återkommer gärna i denna fråga, fru talman, när vi vet detta.

Stort tack för debatten och samtalet i kväll!
(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:313 om en förbättrad klimakterievård

Anf. 100 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Louise Thunström har frågat mig vilka initiativ jag och regeringen har tagit för att förbättra klimakterievården i Sverige.

Det är angeläget att hälso- och sjukvård för tillstånd och sjukdomar som främst drabbar flickor och kvinnor förbättras för att säkerställa en jämlik vård. Det ska finnas tydliga vårdkedjor och remissvägar för olika prioriterade tillstånd och sjukdomar. Hälso- och sjukvårdspersonalens kunskaper om diagnostisering, vård och behandling av dessa tillstånd och sjukdomar ska öka. Kunskap och forskning om kvinnors sjukdomar och tillstånd ska utvecklas och stärkas.

Under 2023 har regeringen avsatt 1,8 miljarder kronor för området förlossningsvård och kvinnors hälsa, och för 2024 avsätter regeringen 1,6 miljarder kronor för ändamålet.

Regeringen gav i mars 2023 Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra insatser för en jämlik hälso- och sjukvård med fokus på sjukdomar som främst drabbar kvinnor och flickor. Socialstyrelsen bör följa upp och utvärdera hälso- och sjukvården ur ett jämställdhetsperspektiv och ta fram relevanta kunskapsstöd och informationsinsatser till hälso- och sjukvården i nära samarbete med berörda professionsorganisationer. I detta ingår att överväga behovet av att utarbeta nationella riktlinjer för fler sjukdomar och tillstånd som främst drabbar kvinnor och flickor. Det gäller bland annat vanligt förekommande sjukdomar och tillstånd som till exempel klimakteriebesvär.

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering har fått ett uppdrag att ta fram kunskapsunderlag inom området kvinnohälsa. Uppdraget ska delredovisas senast den 30 april 2024 och slutredovisas senast den 1 december 2025.

Vidare har Folkhälsomyndigheten fått ett uppdrag att ta fram fördjupade kunskapsunderlag inom ramen för satsningen på förlossningsvård och kvinnors hälsa. Arbetet ska bland annat fokusera på klimakteriets påverkan på kvinnors fysiska, psykiska och sexuella hälsa och utgå från en vetenskaplig grund. Uppdraget ska delredovisas senast den 1 juni 2024 respektive den 1 juni 2025 och slutredovisas senast den 1 juni 2026.

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd har fått ett uppdrag att i samarbete med Vetenskapsrådet göra en analys av forskningsbehovet inom området kvinnors hälsa och sjukdomar. Uppdraget slutredovisades den 1 november förra året, och jag hoppas att det kommer att kunna utgöra ett viktigt underlag för det fortsatta arbetet med forskning på området.

Med det vill jag tacka Louise Thunström för interpellationen och ser fram emot debatten.

Anf. 101 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar för statsrådets svar. Jag är glad över att vi ska ha denna debatt i dag. Klimakteriet är faktiskt någonting som hälften av jordens befolkning går igenom. Nästan alla kvinnor upplever någon form av besvär i samband med klimakteriet, och sex av tio kvinnor uppger att de har måttliga till svåra besvär.

Jag vill inleda denna debatt med att berätta om mina personliga erfarenheter. Det är kanske ett annorlunda grepp när man tar sig an en debatt här i riksdagen, och det finns säkert de som kommer att tycka att jag är alltför privat. När jag står här nu känner jag att jag blir lite berörd eftersom detta har varit en jobbig tid för mig. Men det är också få förunnat att ha denna arena för att tala, och jag tänker använda mig av den. Jag väljer att tala om mitt klimakterium för att jag inte är unik. Jag delar dessa erfarenheter med tusentals andra kvinnor i Sverige.

För flera år sedan började jag få värk i höften, en värk som kom och gick. Jag gick till vårdcentralen och till en fysioterapeut flera gånger. Jag genomgick undersökningar, men man hittade ingenting. Därför fick jag övningar som jag gjorde hemma. Men smärtan gick inte över, utan den började i stället flytta runt. Jag fick ont i knäna, i anklarna och under fötterna. Det blev nya besök på vårdcentralen. Jag började också märka att jag inte hängde med som förut. Energin förändrades, och det var något slags filter i hjärnan som hindrade mig från att ta in och minnas fakta.

Tanken på klimakteriet började nu komma hos mig. Jag hade nämligen på egen hand börjat söka svar. Men jag fick inget gehör från vården. Tyvärr kände jag mig i stället ofta ifrågasatt. Jag visste helt enkelt inte vart jag skulle vända mig för att få hjälp.

När jag kom in som ledamot i riksdagen efter valet 2022 blev symptomen plötsligt värre. Jag kunde inte sova, blev glömsk, tappade ord, var okoncentrerad och klarade inte av att läsa längre. Att ta mig igenom handlingar inför sammanträden var som att bestiga Kebnekaise. Jag som tidigare var van att prestera och har haft hög arbetskapacitet kände att jag likom förtvinade i både kropp och huvud. Det låter dramatiskt, men det var faktiskt så det kändes.

För att göra en lång historia lite kortare fick jag till slut hjälp. Nu befann jag mig nämligen i Stockholm, och här ligger vårdinrättningarna tätt. Jag påbörjade en hormonbehandling. Efter fyra dagar var mina vallningar borta. Efter två veckor kunde jag läsa en bok och förstå vad jag läste. All

värk försvann. Och nu känner jag mig starkare och piggare än vad jag har gjort på flera år. Alla mina symtom berodde på klimakteriet.

Den förra regeringen gav 2019 i uppdrag till Socialstyrelsen att kartlägga vård och behandling av klimakteriebesvär ur perspektivet jämlik vård. Efter det följde ytterligare ett uppdrag att beskriva vilka insatser som ges både i primärvården och i den gynekologiska specialistvården samt att bedöma åtgärder för att förbättra råd, stöd och behandling.

Vi vet hur det ser ut. Vi vet att kvinnors kunskap om klimakteriet brister. Vi vet att vården inte har tillräcklig kunskap. Och vi vet att vården är ojämlig beroende på var i landet man bor.

När statsministern i sin regeringsförklaring lovade att en satsning på klimakteriet skulle ske blev jag väldigt glad. Jag undrar därför om statsrådet utifrån den kunskap som finns lite tydligare kan ge exempel på vilka satsningar som regeringen ämnar göra.

(Applåder)

Anf. 102 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det är många kvinnor som önskar mer information från vården om klimakteriebesvär. Den förra regeringen uppmärksammade denna fråga och gav i mars 2020 Socialstyrelsen i uppdrag att beskriva vilka insatser som ges vid klimakteriebesvär i primärvården och i den gynekologiska specialistvården ur ett verksamhets-, professions- och patientperspektiv. Uppdraget innefattade också att bedöma behovet av åtgärder för att förbättra råd, stöd och behandling.

Resultatet visade på behov av förbättrad information och vägledning till kvinnor om klimakteriebesvär samt på stora regionala variationer när det gäller råd, stöd och behandling. Det visade sig att en majoritet av kvinnorna önskar riktad information från hälso- och sjukvården om klimakteriebesvär och om vad de själva kan göra för att lindra besvären. Både kvinnor och vårdpersonal vittnade om att kvinnor hänvisas mellan olika verksamheter och upplever att det är svårt att få en adekvat insats.

I rapporten föreslogs att ett nationellt kunskapsstöd om råd, stöd och behandling borde tas fram utifrån en helhetssyn på klimakteriebesvär. Och det är angeläget att ett sådant nationellt kunskapsstöd tas fram och att användningen följs upp.

Information, rådgivning och utbildning efter den reproduktiva tiden är ett område som inte har varit tillräckligt utvecklat, och många kvinnor har inte vetat vart de ska vända sig. Men det finns flera goda exempel runt om i landet på hur klimakterievård har utvecklats även i primärvården på senare år. Att dessa verksamheter också får många besökare visar att det finns ett behov. Men det finns stora lokala och regionala variationer.

Det är också viktigt att klimakterievården bygger på bästa möjliga kunskap. Det finns goda exempel på forskning som bedrivits i lokal verksamhet – även i primärvården – och vars resultat tillämpas lokalt, men det behövs i hela landet.

Därför tycker vi socialdemokrater att ett nationellt kunskapsstöd för klimakterievård enligt Socialstyrelsens rekommendationer bör tas fram för att säkerställa en enhetlig klimakterievård av hög kvalitet i hela landet. Statsrådet nämner att Socialstyrelsen har ett uppdrag, men det är oklart om

det konkret innefattar att ta fram ett nationellt kunskapsstöd eller inte. Det vore mycket intressant att få höra sjukvårdsministrernas kommentar om det. (Applåder)

Anf. 103 EVA LINDH (S):

Fru talman! I Sverige finns en hälso- och sjukvårdslag som fastslår att vården ska vara jämställd.

Vi vet att det i dag finns en osaklig och icke medicinskt grundad skillnad mellan kvinnor och män vad gäller tillgång till vård. Forskning visar också att kvinnor får vänta längre på akutsjukvård och får kortare sjukskrivningar än män för liknande sjukdomstillstånd. Forskning på sjukdomar som främst drabbar kvinnor har ofta låg status och lider brist på medel. Vi måste se till att kvinnor och män får likvärdig vård oavsett sjukdom. Kvinnor får också oftare råd om egenvård och uppmanas att vänta och se.

Ett annat välkänt faktum är att kvinnosjukdomar är lågprioriterade, och det påverkar ju det vi talar om i dag: klimakterievård. Jag vet många som precis som Louise kan berätta om egna exempel på hur det har påverkat dem i deras vardag. Detta är någonting som vi måste ta på allvar, och därför blev många glada över att det även i denna regerings regeringsförklaring fanns ett avsnitt om klimakterievård. Man känner att man har höga förhoppningar gällande det.

Efter eftermiddagens debatt om sjukvårdskris och minskade resurser till sjukvården är det klart att flera av oss undrar vad det kommer att innebära. Även om man gör satsningar och säger att man ska prioritera detta kommer nämligen en hel del av det att prioriteras bort i grundläget. Vad kommer alltså detta att mynna ut i? Kommer det verkligen att bli en satsning på klimakterievård?

Åtta år – så länge kan klimakteriet pågå. Det är 20 procent av ett yrkesliv. Därför är det viktigt att detta blir en fråga inte bara för vården utan också i ett större perspektiv. I Storbritannien har man en strategi där varje arbetsplats ska ha en klimakteriepolicy. Några företag – och en kommun – i Sverige har faktiskt gjort detta frivilligt, och det har inneburit ganska stora skillnader för många av de kvinnor som jobbar på de företagen och i den kommunen.

Detta är någonting jag vill skicka med, för det är så otroligt viktigt att man får det bemötandet och den hjälpen så att man inte behöver gå med den där värken i åtta år, om det faktiskt är det som det handlar om, utan får den hjälp man behöver. Men det är också viktigt att vi kan se till att yrkeslivet blir drägligt och bra även under de åtta år som klimakteriet pågår.

Det frågan handlar om är alltså hur vi ska nå upp till de mål och den lagstiftning vi har om att vården ska vara jämställd. Därför sällar jag mig till Anna och Louise och ställer frågan: Hur kommer regeringen, och då framför allt sjukvårdsministern, att arbeta för en förbättrad klimakterievård i Sverige?

(Applåder)

Anf. 104 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack för inläggen, ledamöterna! De speglar situationen väl.

Detta berör klimakteriebesvär och behovet av klimakterievård, men i regeringens uppdrag till Socialstyrelsen har vi ett vidare perspektiv. Vi

nämner både lipödem och migrän och många andra sjukdomar som speciellt drabbar kvinnor och där man inte får den vård man behöver. Detta visar att det finns en jämställdhetsaspekt; det är därför vi har med det i det hela. Det går inte att säga att det bara är en enskild sjukdom som vi saknar kunskap eller forskning om, utan det finns en jämställdhetsaspekt i detta – en inställning att ”lite får man ta om man är kvinna”.

Statsministern har också ett stort intresse för dessa frågor, och tillsammans besökte vi Akademiska sjukhuset i Uppsala där man jobbar väldigt bra med både endometriosis och kvinnor som drabbas av bristningar i samband med förlossning.

Jag har mött så många kvinnor som inte har berättat om konsekvenserna av sin förlossning i form av bristningar utan tänkt ”det får jag ta för att jag har fött barn”. Men det finns vård att få! Det finns behandling, och det finns hjälp att få. Jag har mött kvinnor som har levt med stora besvär i 30–40 år. Det går liksom inte att förklara att så många människor går omkring i livet med så stora besvär och inte har fått den vård de har rätt till – och den vård som *finns*.

Det är helt nödvändigt att vi jobbar med att bygga upp kunskap, och det var därför Forte fick det uppdrag de fick. De har redovisat detta, vilket är ett underlag för oss inför forskningspropositionen. Det är också nödvändigt att sprida information och att skapa det kunskapsunderlag som vi har bett Socialstyrelsen att ta fram. Vi skriver dock ”relevanta kunskapsstöd”, och jag vet inte om det är ett eller flera områden. Professionen får så att säga titta på hur detta ska utformas, men det är nödvändigt med kunskapsstöd så att vi också kan följa upp frågan.

Vi vet att Riksrevisionen inte har sett resultat när de har granskat satsningar på kvinnors hälsa från tidigare regeringar, och risken är ju att det fortsätter. När vi nu får fram underlag måste vi därför hitta bättre sätt att säkerställa att det når ut – hur följer vi upp detta? Vi har en bra överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner i ämnet, vill jag säga. Den är nyligen antagen. Men det ankommer ju på regeringen att se till att vi har en uppföljning – att vi har rätt överenskommelse och att vi följer upp det på rätt sätt så att pengarna kommer ut i verksamheten och får effekt.

En bidragande orsak till att jag ändå tror att det kan bli bättre nu är att vi har tillsatt en chefsbarnmorska. Vi har tidigare haft en chefssjuksköterska i Sverige, liksom en chefstandläkare och en chefläkare, och sedan förra året – augusti, tror jag – har vi också en chefsbarnmorska. Jag tror att det är viktigt att den kompetensen finns till regeringens och myndigheters hjälp. På det viset har vi alltså lagt ett fokus på detta, för barnmorskor är en del i arbetet med kvinnors hälsa. På det viset förstärker vi både patient-säkerhet och kunskap, och jag tror att det är väsentligt att vi har gjort det.

Låt mig dock återkomma specifikt till den fråga om klimakteriet som Louise Thunström lyfte, fru talman. Låt mig där säga att jag tror att vi är många kvinnor som känner igen oss. Jag har inte haft så svåra klimakteriebesvär som dem interpellanten beskriver, och jag är glad att jag har sluppit dem. Men de jag hade, och som kanske är mer vanliga, innebar ju ändå att jag inte kunde sova förrän jag fick det läkemedel som gjorde att jag faktiskt fick ned klimakteriebesvären och kunde leva ett mer drägligt liv.

När det gäller att förklara för omgivningen att detta är någonting man upplever just för att man är kvinna finns det någonting där som ger ett stigma, vilket gör att man faktiskt inte berättar. Det är ju märkligt att vi inte vågar vara öppna med besvär som drabbar kvinnor. Det visar att vi behöver såväl lyfta frågorna, som interpellanten gör, som säkerställa information så att människor får ett jämlikt bemötande och se till att det finns vårdinsatser för alla. Det finns inget skäl att undanhålla detta, utan man ska kunna berätta om detta och få det bästa bemötandet och även den bästa vården.

Varmt tack för frågorna! Vi kommer att göra vårt allra bästa, men jag har ingen plan i dag eftersom kunskapsstödet är på väg fram från Socialstyrelsen. Det är först när vi har det i vår hand som vi kan jobba vidare med att följa upp det.

Anf. 105 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Fru talman! Vilken intressant och spännande debatt vi har här i kväll!

För att få hjälp med sina klimakteriebesvär behöver man antingen ha tur eller se till att vara väldigt påläst, bo i en storstad och ha pengar. Hur man drabbas av klimakteriet och vilken hjälp man får är i allra högsta grad en klassfråga. Det finns forskning som visar att kvinnor från socioekonomiskt svagare grupper tre gånger oftare drabbas av ett för tidigt inträde i klimakteriet, så kallad prematur menopaus. Ojämligheten i hälsa visar sig verkligen när det kommer till just klimakteriet.

Regeringen säger sig ju vilja satsa på klimakterievården, men vad den här regeringen egentligen gör är att prioritera höginkomsttagare som bor i storstäder och dem som har råd att betala 3 000 kronor för ett läkarbesök. I övrigt kastas Sveriges kvinnor ut i en sjukvårdskris – 17 av 21 regioner uppger att nedskärningar väntar. Det handlar om uppsägningar och nedstängningar. Sjukvården i Gävleborg sparar 700 miljoner. Östergötland minskar med 600 tjänster. Över 5 000 läkare, sjuksköterskor och undersköterskor kommer att sägas upp i år.

Detta påverkar kvinnor särskilt hårt. När regioner tvingas till besparingar är det ju inte kvinnors klimakterium som kommer att prioriteras. Kvinnor riskerar i stället att drabbas dubbelt, både som patienter och som anställda inom vården. Majoriteten av vårdpersonalen är kvinnor, och nedskärningarna hotar inte bara deras arbetsmiljö utan även kvaliteten på den vård de kan tillhandahålla. Den här regeringens politik leder ju till en försämrad situation för kvinnors hälsa, både för dem som arbetar inom vården och för dem som är beroende av dess tjänster.

Fru talman! Man behöver bland annat se till att klimakteriekunskap ingår i läkares och sjuksköterskors grundutbildningar och ta fram ett nationellt kunskapsstöd med en helhetssyn på klimakteriet. Man behöver se till att kvinnors egen kunskap ökas och att det inte spelar någon roll för den hjälp en person får var i landet den bor eller hur mycket pengar den har. Man behöver se till att barnmorskor ges rätt att förskriva hormonpreparat och att hormonläkemedel faktiskt finns tillgängliga för dem som behöver och vill ha sådana. Man behöver också säkra kompetensförsörjningen när det gäller vårdpersonal, bland annat gynekologer och barnmorskor, och motverka ojämlikheten i hälsa överlag.

Satsningar på klimakterievård värd namnet kommer att kosta pengar. Är den här regeringen villig att avsätta de resurser som krävs? (Applåder)

Anf. 106 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag vill också tacka Louise Thunström för interpellationen och för att hon tar upp den här viktiga frågan och är så öppen med hur hon själv har upplevt detta.

Det är bra att Folkhälsomyndigheten har fått ett uppdrag om detta, men det riktar sig ju inte direkt till vården. Överenskommelsen med Sveriges Kommuner och Regioner är också bra, men den innehåller ingen tydlig riktning framåt när det gäller hur klimakterievården ska bli mer jämlik över landet och få högre kvalitet.

Nu finns det oaser av utvecklad primärvård för kvinnor i klimakteriet runt om i regionerna, men jag uppfattar inte att det kan vara tillräckligt heller för regeringen att det ser så olika ut. Det är ju viktigt att vården blir mer jämlik och kunskapsbaserad på det här området.

Socialstyrelsen ansåg att hälso- och sjukvården behöver ha likartade rutiner och att primärvården bör kunna spela en mycket mer central roll. Man såg därför att det som behövdes var det nationella kunskapsstödet med en helhetssyn på klimakteriebesvär som togs fram utifrån bästa möjliga kunskap om olika insatsers effektivitet. Detta skulle leda till att kvinnor i hela landet kan få mer likvärdiga vårdinsatser. Det framgick också att det var vårdcentraler och barnmorskemottagningar i primärvården som i högre grad tyckte att dessa riktlinjer behövs. Jag tycker att det borde vara väldigt viktigt att tillgodose detta.

Kort sagt tycker vi från Socialdemokraterna att detta, som Socialstyrelsen skrev i sin rapport, visar på ett behov av ett nationellt kunskapsstöd som riktas till berörda vårdverksamheter och som kan användas till kunskapsutbyggnad i hela vårdkedjan.

Ministern sa att Socialstyrelsen ska – eller bör – ta fram relevanta kunskapsstöd, och det tycker vi är väldigt bra. Det låter som att man har fått ett uppdrag. Vi undrar förstås när detta kommer, för det kan inte utläsas ur handlingarna.

(Applåder)

Anf. 107 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag tackar sjukvårdsministern, Louise Thunström och Anna Vikström för debatten!

Jag tycker verkligen att det är bra att vi lyfter upp den här frågan, som är viktig för så många människor. Nästan alla kvinnor har någon typ av klimakteriebesvär; det ska man inte glömma bort. 60 procent har måttliga besvär, och var tredje kvinna söker eller behöver någon form av behandling. Det är många.

Vi har konstaterat att Sverige inte har en likvärdig vård. Den är inte jämställd. Kvinnor och män ska få en likvärdig vård i Sverige – det är viktigt att vi slår fast detta.

Jag tolkar det inte som något annat än att sjukvårdsministern är engagerad i frågan och verkligen har viljan, och jag uppskattar verkligen det. Men min oro finns kvar, eftersom vi nu ser hur det ser ut i sjukvården runt

om i landet. Kommer klimakterievården inte att bli bättre utan faktiskt försämras under de kommande åren? Detta är en allvarlig oro, och därför är det viktigt att ta upp den här frågan och att vi kan få svar från sjukvårdsministern. Vad kan statsrådet göra för att garantera att klimakterievården blir bättre för alla de kvinnor som drabbas lite eller mycket?
(Applåder)

Anf. 108 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag kan inte säga när kunskapsstödet kommer. Socialstyrelsen ska vara färdig med uppdraget om ungefär ett år. Om de är färdiga med någonting tidigare kan de börja skicka ut det och jobba med det, för de har myndigheten att göra det. De kan dock också vänta till sista dagen med att presentera det. Min förhoppning är att detta kommer snarast möjligt, men jag inser också att det behöver vara gediget. Det ska förstås byggas på evidens, och man behöver fånga helheten. Ibland vet jag att min otålighet inte är bra och att det är bättre att invänta att det kommer.

Mitt arbete tar framför allt vid när detta har kommit, för med det i hand behöver vi se över hur vi kan se till att det kommer ut. Hur säkerställer vi att medarbetare i primärvården får kunskap om detta?

Ett skäl till att vi tillsatte utredningen var behovet av fortbildning. Det är mycket som kommer från olika regeringar och från olika myndigheter som aldrig når ut till vårdpersonalen. De får inte tid att se vad den nya lagen, det nya kunskapsstödet eller de nya rönen innebär, utan de tvingas bara arbeta på hela tiden. I bästa fall kan man, om man har tid över, läsa in sig på det på sin fritid.

Om det har kommit nya riktlinjer för, i det här fallet, klimakterievård måste det ju vara en uppgift för arbetsgivaren att se till att man tittar på dem i sin primärvård eller på sin vårdcentral eller hälsocentral. Man måste fråga sig hur man arbetar med detta. Behöver man förändra någonting? Hur behöver man jobba?

Det är naturligt att arbetsgivaren ger utrymme för medarbetarna att göra detta när det kommer nytt kunskapsstöd, nya riktlinjer eller kanske en ny lag, men det fungerar inte så i hela Sverige. Det är också ganska få regioner som har avsatt pengar i primärvårdspengen till fortbildning. Därför tror jag att det finns skäl för oss att ha den utredning som vi har tillsatt, med Harriet Wallberg som särskild utredare, för att titta på olika specialbehörigheter och på utbildningsbehovet.

Det räcker inte att staten kommer med pengar. Tidigare regeringar har också haft detta. Det rör sig om ungefär 1 ½ miljard; den här regeringen ökade på lite grann. Men vi får inte effekt av det – det är ju det Riksdagen har sagt till oss, och det är så riksdagen har bedömt det hela. Vi har väl alla bekänt oss till att vi måste få bättre verkan för pengarna när vi gör det.

Därför är det viktigt för mig att vi inte bara samlar ihop pengar som ska komma regionerna till del, så att de kan använda dem, utan att vi också får verkan på det vi gör. Detta får väl bli ett lackmustest på om det fungerar – om vi hittar bättre metoder att nå ut med nya kunskapsstöd så att de får verkan och så att kvinnor i slutändan kan berätta att det har blivit skillnad och att de får hjälp på ett bättre sätt, att de får adekvat hjälp och att de får

kunskap och behandling som bygger på den senaste kända evidensen. Det är ju viktigt att man hänger med i de delarna.

Jag tror att regeringens forskningsproposition kommer att vara viktig för att ge stöd till forskning om kvinnors hälsa och sjukdomar i ett brett perspektiv – vi ska ju inte styra forskningen på det där sättet.

Låt oss ta det som ett gemensamt projekt att fortsätta lyfta fram frågorna. Mitt uppdrag i regeringen är att se till att få verkan för det som pengar ger i överenskommelser och i de kommande nationella kunskapsstöd som Socialstyrelsen arbetar fram samt i de informationsinsatser som de kommer att göra.

Jag är glad över att interpellanten tog upp frågan, för det sätter press på mig. Det är precis så man ska göra. Låt oss gemensamt fortsätta ta upp frågan eftersom det finns ett litet stigma omkring detta och man kanske inte vågar berätta. Därför var jag glad över att statsministern var så engagerad i frågan och att vi gemensamt tog upp den under ett studiebesök. Det syntes i medierna och gav en diskussion om kvinnors hälsa. Låt oss hålla i detta, för vi gör alla människor en tjänst om kvinnors hälsa prioriteras bättre.

Anf. 109 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Fru talman! Klimakteriet inträffar under en tid i livet då kvinnor kan leva sina liv fullt ut, men många begränsas av en mängd mer eller mindre svåra symtom. Dessa symtom skulle gå att lindra eller bota om vården vore tillgänglig och kunskapen större. Det är till exempel stora skillnader i landet när det gäller utskrivning av hormonpreparat, och det finns anledning att tro att många fler kvinnor skulle bli hjälpta av just hormonbehandling. Klimakteriet har också symtom som i många fall påminner om utmattning, och kvinnor i medelåldern sjukskrivs oftare för just utmattning. Det finns därför stora samhällsekonomiska vinster i att förbättra vården för kvinnor i klimakteriet.

Steget mot förändring startar alltid bland gräsrotterna, och kvinnor i min generation och kommande generationer kommer inte längre att gå med på att hårda ut. Jag vill att kvinnor ska kunna välja hormonbehandling eller det stöd eller den behandling de önskar – för det är inte alla som kan eller vill ta hormoner, som ju inte heller är någon quickfix. Men valmöjligheten måste finnas för varje kvinna, oavsett plats, pengar eller hur påläst hon är, att få den hjälp hon behöver. I dag finns inte den möjligheten.

Jag lovar att följa upp denna debatt noga och kanske om ett år ställa en ny interpellation till statsrådet. Det gör jag för mig och alla andra kvinnor.

Tack för en trevlig och givande debatt!

(Applåder)

Anf. 110 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar interpellanten och övriga deltagare.

Louise Thunström tar upp en viktig fråga för en stor del av befolkningen, och som jag nämnde är det bra för alla om vi kan ge kvinnor en god vård vid kvinnosjukdomar. Vi har därför gett Socialstyrelsen ett uppdrag om de sjukdomar som bara drabbar kvinnor eftersom det är ett eftersatt område. Vi gör alla en tjänst genom att lyfta upp detta, och därför är det klokt att också sätta press på regeringen med en interpellation och att

återkomma för att se att vi verkligen gjort något. Ett varmt tack till ledamoten för interpellationen, och jag lovar att göra mitt allra bästa!

Man ska kunna få den hjälp man behöver i primärvården. Det är en del av en god vård på lika villkor för hela befolkningen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:334 om kommunernas planeringsförutsättningar avseende förskoleplatser

Anf. 111 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Zinaida Kajevic har frågat mig hur jag avser att agera för att förbättra kommunernas planeringsförutsättningar vad gäller förskoleplatser. Zinaida Kajevic har även frågat mig hur jag avser att minska kostnaderna för den överkapacitet många kommuner måste planera för.

Det är hemkommunen som ansvarar för att utbildning i förskola kommer till stånd för alla barn i kommunen som ska erbjudas förskola. Hemkommunen kan erbjuda plats i en av sina egna förskolor eller motsvarande utbildning i en fristående förskola. När vårdnadshavare har anmält önskemål om plats i förskola ska kommunen erbjuda barnet förskola inom fyra månader. Det finns därmed viss tid för kommunerna att planera för förskoleplatser.

Förskola och skola är en del av den samhällsservice som kommunen ansvarar för. För att kommunen ska kunna uppfylla skollagens krav och erbjuda alla barn plats i förskola krävs en långsiktig och noggrann planering med fleråriga lokalförsörjningsplaner. Dessa planer behöver förhålla sig till planer för bostadsbyggande och prognoser för antalet barn i kommunen.

Det är en komplex uppgift för kommunerna att planera antalet förskoleplatser. Bland annat finns det utmaningar med lokalförsörjningen och osäkerhet när det gäller antaganden om befolkningsprognoser. Statistiska centralbyrån ska därför, enligt sin instruktion, göra långsiktiga prognoser inom befolknings- och utbildningsområdet. Vidare kompenserar kostnadsutjämningsmodellen för ökning respektive minskning av ett- till femåringar i kommunen.

En parlamentariskt sammansatt kommitté har för närvarande i uppdrag att göra en översyn av den kommunalekonomiska utjämnningen (dir. 2022:36). Kommittén ska bland annat analysera i vilken utsträckning kostnadsutjämnningen för kommuner och regioner fångar upp skillnader i strukturella faktorer och vid behov föreslå ändringar i systemet. Hur många barn det finns i kommunen är ett exempel på en strukturell faktor, och kommitténs förslag kan därmed påverka kommunernas planeringsförutsättningar.

I förskolan läggs grunden för barnens framtid. Det är därför viktigt att kommunerna fortsätter sitt arbete med att erbjuda alla barn en plats i en förskola nära hemmet och att de får så goda förutsättningar som möjligt för detta.

Anf. 112 ZINAIDA KAJEVIC (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det är ett lagkrav att kommunerna ordnar förskoleplats nära hemmet till alla barn vars familjer ansökt om plats. Eftersom lokalplaneringen in- nefattar många olika bedömningar för en kommun är det viktigt att så många faktorer som möjligt är kända så tidigt som möjligt.

Givetvis handlar det om antalet barn man tror ska finnas i kommunen i framtiden. Om barnkullarna bedöms minska kan vissa slitna lokaler med sämre lärmiljöer avvecklas, men om barnkullarna bedöms öka måste fler förskolor byggas eller andra lämpliga lokaler ordnas. Att avveckla gamla lokaler, hyra nya lämpliga förskolelokaler och bygga nytt tar tid.

Kommunen behöver också bedöma hur många platser som faktiskt kommer att efterfrågas eftersom förskolan inte är obligatorisk utan frivillig. Alla föräldrar kommer därför inte att ansöka om plats. Detta gäller även inom fristående verksamhet, och de fristående förskolorna utgör en okänd faktor i kommunens lokalplanering. Kommunen kan inte neka fristående förskolor att starta verksamhet om de uppfyller de grundläggande kraven. Kommunen kan inte heller tvinga en fristående förskola att fortsätta sin verksamhet om den vill stänga, oavsett om kommunen bedömer att denna förskola behövs i det geografiska området.

I går publicerades en artikel i Sydsvenskan om förskolesituationen i Limhamn, ett område i Malmö. Flera förskolor har byggts i och i anslutning till området, och en ny förskola kommer att öppna till hösten. För tillfället råder dock viss platsbrist. Kommunen kommer att erbjuda plats till de barn som behöver det genom en tillfällig placering. Senare kommer hela avdelningar att flyttas till den nya förskolan. Denna tillfälliga lösning är givetvis påfrestande för barnen.

Här kan man misstänka att kommunen har gjort fel i sin planering. Men det som inte framgår i artikeln och som har påverkat kommunens planeringsförutsättning är att fyra fristående förskolor lade ned sin verksamhet förra året. Inom loppet av fyra månader behövde kommunen hitta plats till över 300 barn. Den överkapacitet som kommunen planerat in i systemet försvann och med det många förskoleplatser för barn som stod i kö.

I och med att det är ett lagkrav att kommuner ska säkerställa att plats finns behöver de planera för viss överkapacitet för att kunna möta plötsliga förändringar hos fristående aktörer. Kan statsrådet ge besked om hur stor överkapacitet kommuner bör planera för om fristående verksamheter lägger ned?

(Applåder)

Anf. 113 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Detta är otroligt knepiga frågor. Jag är väl medveten om det efter min tid som skolborgarråd i Stockholm. Vi har haft en situation där barnantalet i väldigt många kommuner, framför allt i storstadskommunerna, har ökat kraftigt. Det vi ser nu är en minskning av antalet barn.

Det som många kommunpolitiker ser som jobbigt är ofta att det är så stora skiftningar. Man tror att man planerar för en ökning, och så plötsligt minskar antalet barn på ett sätt som man inte kunde förutse. Därför är det väldigt viktigt med befolkningsprognoseerna.

Kommunerna har både ett ansvar och en skyldighet att ge tillstånd till fristående förskolor. Det är inte Skolinspektionen, som på skolans område.

Detta ger naturligtvis större möjligheter för kommuner att planera förskolan i jämförelse med skolverksamheten, där de är mer beroende av Skolinspektionens beslut. Men det kräver väldigt mycket dialog med de fristående förskolorna.

Nu har lagstiftningen skärpts när det gäller tillståndsgivningen för fristående förskolor. Jag utgår från att alla kommuner nu ser till att de fristående förskolor de har uppfyller kraven i verksamheten men också att kommunerna ser till att ha en bra dialog med de fristående förskolorna om deras planer på utbyggnad men naturligtvis också om deras planer på neddragningar. Jag tror att det just nu handlar väldigt mycket om neddragningar av verksamheten.

Jag har full respekt för att kommuner tycker att detta är svårt ibland, just för att befolkningsprognoserna inte alltid går att lita på.

Anf. 114 ZINAIDA KAJEVIC (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är helt rätt att kommunikationen är viktig för alla aktörer, men det råder inte så stor rådighet för kommunerna att faktiskt påverka de fristående verksamheterna i så stor utsträckning som statsrådet försöker ge sken av i sitt svar. Man kan inte hindra en fristående verksamhet från att etablera sig om den uppfyller kraven, och man kan inte heller hindra den från att avveckla sin verksamhet om den plötsligt upplever att den behöver göra det.

Förra veckan besökte jag förskolan Myran i Botkyrka. Det är en spännande kommunal förskola som kommer att flytta till nya lokaler under våren. Jag fick berättat för mig att de nya lokalerna har mer öppna ytor och större möjlighet till gruppindelning. Man kommer helt enkelt att kunna erbjuda bättre lärmiljöer för barnen.

En farhåga som dock lyftes upp i mitt samtal med verksamhetsledaren, och som jag känner igen från min egen hemkommun, är att lokaler som kommunen avvecklar som förskolelokaler ibland återstartas som fristående förskolor. Det innebär att lokaler som kommunen inte bedömer vara fullgoda lärmiljöer, som inte erbjuder en bra miljö för barn eller en bra arbetsmiljö för personalen, ändå inte kan nekas som etableringsplats för fristående förskola.

När detta sker händer det flera saker samtidigt. Kommunen står då plötsligt med en överkapacitet inom det närområdet. Det innebär också att kommunen har kostnader för tomma platser i den nya förskolan samt kostnaden för en ny friskola.

Är det då statsrådets mening att kommunen borde stanna i vissa slitna förskolelokaler för att inte riskera att dra på sig extra kostnader?

Anf. 115 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Om en kommun bedömer att en lokal är så usel att det inte bör bedrivas verksamhet för barn i den är det såklart ett skäl att inte bevilja tillstånd för en fristående förskola att bedriva verksamhet i just den lokalen.

Kommunen har naturligtvis ett stort ansvar att se till att förskolor drivs på ett sådant sätt att det är bra för barnen. Jag har själv som tidigare skolborgarråd i Stockholm varit med om att, i full enighet i utbildningsnämnden, dra in mängder av tillstånd. Ibland har det varit verksamheter som har varit usla, men det har också hänt att det har gjorts på grund av att lokalerna

har varit helt undermåliga för verksamhet. Det är alltså fullt möjligt för kommunen, om den bedömer att lokalerna verkligen inte är bra för barn, att inte heller tillåta att en fristående förskola finns i de lokalerna.

Men det är klart att det blir kostnader för kommunerna när de här skiftena sker väldigt snabbt. Just nu ser en utredning över det kommunala utjämningsystemet där bland annat barnantal ingår som en faktor.

Anf. 116 ZINAIDA KAJEVIC (S):

Fru talman! Det är nog enkelt att säga nej när det är urusla lokaler. Det är när det är halvdåliga lokaler som det är mycket svårare att motivera det.

Jag ser fram emot att statsrådet kanske definierar vad goda lokaler ska vara så att vi vet det i framtiden. Just nu är det inte särskilt reglerat så att vi verkligen vet. Det finns andra regler, och det finns idéer om vad som är lämpliga lärmiljöer, men det är inte definierat fullt ut.

Förskolan ska erbjuda alla barn en bra start i livet, och det är första steget inom vårt utbildningssystem och första steget för ett livslångt lärande. Jag är glad att höra att statsrådet känner till den här problematiken, som hon nämnde i sitt förra anförande, och jag förstår att det är efter hennes engagemang som skolborgarråd och inom friskolesektorn.

Jag vill ändå uppmärksamma att just marknadsiseringen av förskolan inte påverkar enbart kvaliteten i utbildningen och omsorgen som barnen får, utan den påverkar också hur kommunerna kan ta sitt ansvar på kort och på lång sikt för lokalförsörjningen. För att kommunen verkligen ska kunna ta detta ansvar för de år som barnen finns inom verksamheten måste kommunerna kunna ta ett bättre helhetsgrepp. Det är långtidsplanering och mycket investeringar, och i dag ges inte kommunerna möjlighet att ta ansvaret som de borde om de ska kunna följa lagkravet.

(Applåder)

Anf. 117 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Som jag har sagt tidigare har jag full förståelse för att detta är besvärligt för kommunerna. Det ska sägas att det också är besvärligt för en del fristående förskolor, framför allt för sådana som är väldigt små och som därmed är väldigt sköra. Detta är något som Skolinspektionen också har sett; nu när barnantalet går ned i väldigt många kommuner är det också många fristående förskolor som riskerar att inte klara sig.

Därvidlag har också lagstiftningen skärpts så att man också ska titta på förskolans möjligheter att fortsätta bedriva en verksamhet. Det är naturligtvis viktigt att kommunen har koll inte bara på sina kommunala förskolor utan också på dem som man beviljar tillstånd till – eller inte beviljar tillstånd till – och som man också ansvarar för tillsynen av så att man inte har förskolor som drivs i till exempel undermåliga lokaler eller som har andra typer av stora problem. Då måste kommunen agera mot de förskolorna, och det är jag helt övertygad om att kommunerna också gör.

Det är också viktigt att kommunerna har en bra dialog med de fristående förskolorna så att de får reda på när stora förändringar sker och kan överbringa information till de fristående förskolorna om till exempel befolkningsprognoser så att det inte startas förskolor i ett område där det redan råder överskott, till exempel.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2023/24:59

23 januari

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:324 om EU:s toppmöte och ekonomiskt stöd till Ukraina

Anf. 118 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Matilda Ernkrans har frågat statsministern hur statsministern ser på kommissionens agerande och den bedömning man gjort gällande utbetalning av stöd till Ungern samt om statsministern avser att vidta någon åtgärd utifrån sin syn på frågan. Hon har också frågat vilka konsekvenser statsministern ser att beslutet kommer att få för EU:s framtida möjligheter att upprätthålla krav på rättsstatlighet i medlemsstaterna, om statsministern avser att ta några initiativ för att säkerställa att kravet på rättsstatlighet upprätthålls samt hur statsministern agerade på EU-toppmötet för att driva på för en uppgörelse för de 26 länder som var överens.

Interpellationen har överlämnats till mig.

När det gäller kommissionens beslut den 13 december avsåg det medel från strukturfonderna som frysts mot bakgrund av att Ungern inte uppfyllde vissa av de nödvändiga villkor som gäller för att erhålla finansiering från fonderna. Beslutet att tillgängliggöra delar av medlen baserades på kommissionens bedömning att Ungern hade uppfyllt vissa villkor som avsåg rättssystemets oavhängighet. Beslutet innebär inte att pengar betalas ut utan att Ungern får möjlighet att begära ersättning för kostnader som uppkommer i godkända projekt. De medel som gjordes tillgängliga uppgår till cirka 10,2 miljarder euro av totalt drygt det dubbla. Kommissionen konstaterar att beslutet kan ändras om Ungern inte längre skulle bedömas uppfylla de aktuella villkoren.

Kommissionen meddelade den 13 december också att det inte fanns anledning att föreslå någon ändring när det gäller de 6,3 miljarder euro som hålls inne till följd av rådets beslut enligt villkorlighetsförordningen. De medel som Ungern har rätt till genom EU:s återhämtningsfond förblir också frysta. Ungern har ålagts 27 delmål som ska uppfyllas innan det kan bli aktuellt att ändra detta.

Regeringen utgår från att kommissionens beslut den 13 december fattades på sakliga och rättsligt korrekta grunder. Regeringen konstaterar att cirka 21 miljarder euro av möjlig ungersk EU-finansiering förblir frysta av skäl som har att göra med rättsstatsprincipen och andra grundläggande värden. I rådet, kommissionen och EU-domstolen pågår dessutom flera andra förfaranden som syftar till att säkerställa att dessa värden upprätthålls i Ungern och alla andra medlemsstater.

Regeringen ser naturligtvis mycket allvarligt på varje inskränkning av rättsstatsprincipen och andra grundläggande värden inom unionen. Beslutet den 13 december har dock på intet sätt ändrat förutsättningarna för möjligheterna att värna rättsstatsprincipen. Tvärtom befäster de olika processer som pågår EU:s samlade förmåga att agera till skydd för rättsstatens principer och unionens grundläggande värden. Regeringen har varit och kommer att förbli aktiv inom relevanta delar av detta arbete. Det handlar bland annat om rättsstatsdialogen i rådet, om pågående artikel 7-processer samt om att vara aktiv i de domstolsförfaranden där den svenska rösten behövs.

Under mötet i Europeiska rådet agerade statsministern aktivt och konstruktivt på basis av den i riksdagen förankrade ståndpunkten för att nå en överenskommelse som alla länder skulle kunna ställa sig bakom. I syfte

att manifestera den starka solidaritet med Ukraina som finns inom EU nåddes en lösning som alla länder förutom Ungern kunde acceptera. Även här agerade statsministern på basis av den i riksdagen förankrade ståndpunkten till stöd för en uppgörelse mellan 26 medlemsstater. Det handlade i stor utsträckning om att minska budgetöversynens storlek, öka graden av omprioriteringar för att finansiera nya åtaganden och finna en konstruktion för räntebetalningar av den gemensamma upplåningen under EU:s återhämtningsfond som kunde accepteras av alla.

När bitarna började falla på plats och en preliminär överenskommelse låg på bordet var det avgörande att regeringen kunde få riksdagens stöd vid det samråd som med kort varsel och mitt i natten genomfördes med EU-nämnden.

Tack vare dessa insatser nåddes en överenskommelse om en revidering av EU:s långtidsbudget med stöd till Ukraina som 26 länder, inklusive Sverige, kunde stödja. Europeiska rådet kommer att sammanträda igen den 1 februari och då försöka få till nödvändig enighet.

Anf. 119 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, EU-minister Jessika Roswall, för svaret!

Jag hade ställt interpellationen till statsministern. En anledning till det var att jag blev lite provocerad när statsministern ännu en gång inte deltog i kammaren för att återrapportera efter det senaste EU-toppmötet. Det jag då fick höra var att statsministern var sjuk, och det kan ju ingen rå för. Jag blev dock lite provocerad när jag såg att statsministern bara någon dag senare hade en direktsänd presskonferens där han verkade pigg. Därför lämnade jag in denna interpellation för att få en ny chans att höra från statsministern hur regeringen agerade. Jag tackar dock för svaret från EU-ministern, som nu svarade för statsministerns räkning.

Det viktiga i detta är inte om jag blev provocerad eller inte av icke-engagemanget från statsministern. Det viktiga är att stödet till Ukraina måste vara orubbligt från Sverige och EU. Kampen i de ukrainska skyttegravarna handlar inte bara om Ukrainas frihet och demokrati utan också om hela Europas, Sveriges och svenska folkets säkerhet.

Att EU:s ledare, där statsministern ingick, vid det senaste EU-toppmötet inte kunde enas om stödet till Ukraina sätter både Ukraina och Europa i en oerhört farlig situation. Försöket från EU-kommissionen att få Ungern att lyfta sitt veto mot det ekonomiska stödet till Ukraina genom att göra det möjligt att betala ut 10 miljarder euro i frysta EU-pengar till Ungern misslyckades ju, och de 26 EU-länder som var överens gick aldrig vidare med en uppgörelse utan Ungern. Vad anser EU-ministern om det?

Kommissionens beslut att göra det möjligt att betala ut stöd till Ungern väcker också frågor om framtiden för den villkorlighetsmekanism som den socialdemokratiska regeringen under EU-minister Hans Dahlgrens ledarskap var med och förhandlade fram. Villkorlighetsmekanismen handlar ju om att EU-pengar inte ska betalas ut till länder som inte lever upp till grundläggande demokratiska principer. Det är en fråga om legitimitet för hela EU-projektet. Jag vill hävda att det också är en viktig fråga för trovärdigheten för vårt EU-samarbete, inte minst när Sverige och alla andra EU-länder nu går till EU-val den 9 juni.

Vi socialdemokrater och Jessika Roswalls parti Moderaterna är faktiskt överens. Vi tycker lika om vikten av rättsstatens principer. Samtidigt vet

vi att regeringens kompisar Sverigedemokraterna och deras partivänner i Europa ofta ifrågasätter behovet av rättsstatsprincipen. Därför undrar jag hur EU-ministern, utifrån det svar hon gav här nyss, kan känna sig så säker på att denna princip inte är hotad.
(Applåder)

Anf. 120 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Tack, Matilda Ernkrans, både för interpellation och för anförandet! Båda innehöll en hel del frågeställningar.

Jag kan börja detta inlägg med att tala om det som Matilda Ernkrans och jag mycket riktigt är helt överens om, det vill säga betydelsen av de grundläggande värderingarna och rättsstatens principer i unionen. Den andra delen av frågorna handlade mycket om stödet till Ukraina, där vi förvisso också har samma uppfattning.

Rättsstatens principer är en oerhört viktig fråga för den här regeringen, för alla våra partier och för landet Sverige och har så varit under lång tid. Rättsstatens principer är grunden till den tillit som är nödvändig för att den union vi har ska kunna fungera, för att den inre marknaden ska fungera, för att vi ska kunna använda vår gemensamma budget på rätt sätt och för att vårt rättsliga samarbete ska fungera över hela unionen. De är också en garant för att våra medborgare och företag behandlas lika över hela unionen. Därför lägger jag nu stor vikt vid att arbeta med de här frågorna.

Precis som Matilda Ernkrans vet var det en av det svenska ordförandeskapets prioriteringar. Det svarar väl lite grann på frågan om frågan är hotad. Det är därför vi alla måste jobba med frågan hela tiden. Under det svenska ordförandeskapet anordnade vi utfrågningar enligt artikel 7 mot både Polen och Ungern, för att ge andra medlemsstater möjlighet att ställa frågor men också för att ge de staterna möjlighet att svara.

När det gäller situationen för rättsstatens principer finns det anledning att vara orolig generellt sett. Därför menar jag att nästa kommission också måste ha rättsstatens principer väldigt högt upp på agendan.

Samtidigt har EU, vilket Matilda Ernkrans är inne lite på, infört nya redskap allteftersom för att skydda rättsstatens principer. Jag nämnde artikel 7. Det är något som vi jobbar vidare med och som det belgiska ordförandeskapet jobbar med. Vi har också överträdelseärenden i EU-domstolen. Sveriges regering tvekar inte att intervensera vid de tillfällen vi tycker att svenska synpunkter behövs när det gäller att respektera de grundläggande värdena. Matilda Ernkrans nämnde villkorlighetsmekanismen, som har funnits ett tag och som, som sagt, ger möjlighet att frysa och hålla inne gemensamma medel.

De sakerna har gett effekt. Det såg vi till exempel i det polska valet där just frysta medel var en av frågorna som var på väljarnas agenda.

Vi har också sett, vilket för mig till frågorna som Matilda Ernkrans har ställt i interpellationen, att Ungern har genomfört ett antal förändringar av sitt domstolsväsen för att kunna få en del av de pengarna. I enlighet med de förändringar som Ungern gjorde fattade kommissionen beslut om detta i mitten av december. På samma sätt som att Ungern genomför sina förändringar och följer de reglerna ska kommissionen följa sina egna regler. Det är rätt och riktigt.

Detta är en fråga som vi följer noga. Jag och regeringen kommer att fortsätta se till att rättsstatens principer hålls högt på EU:s agenda och att

vi använder alla verktyg som finns för att skydda våra värden och våra skattebetalares pengar.

Prot. 2023/24:59
23 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 121 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Den fråga som statsrådet inte riktigt uppfattade var en av frågorna i min interpellation: Hur agerar regeringen och statsministern för att driva på för en uppgörelse mellan de 26 länder som var överens? Vad anser EU-ministern om att man aldrig gick fram med en uppgörelse mellan de 26 länderna?

Jag återgår till det som handlar om rättsstatens principer och EU:s gemensamma värderingar. Kommissionens försök att få Ungern att lyfta sitt veto mot det ekonomiska stödet genom att ge möjligheten att betala ut 10 miljarder euro av frysta EU-pengar till Ungern misslyckades. Ungern gick faktiskt inte med på en uppgörelse utan stod fast vid sitt veto.

Statsrådet medger att det finns anledning att vara orolig över rättsstatens principer. När då EU-kommissionen och EU:s ledare låter Ungern spela den här rollen och använda sig av den typen av påtryckningar för att försöka få loss pengar som de egentligen inte ska ha tillgång till om de inte följer rättsstatens principer kan den som från början var orolig känna ännu större oro för hur grundläggande värderingar upprätthålls i vårt EU-samarbete.

På det kan man lägga det jag säger när det gäller den svenska regeringen. Socialdemokraterna och Moderaterna är överens om det här. Men regeringen, som leds av moderater, har bestämt sig för att regera med Sverigedemokraterna, som man förhandlar med. Och Sverigedemokraterna och deras partivänner i Europa ifrågasätter gång på gång rättsstatens principer. Då blir min fråga ännu mer angelägen. Hur agerar Sverige och den svenska regeringen för att säkerställa EU:s gemensamma värderingar och för att upprätthålla rättsstatens principer? Det är grundläggande för det gemensamma EU-projektet.

EU-ministern säger – och statsrådet svarar ju i statsministerns ställe – att regeringen är orolig för rättsstatens principer, och man sitter i ett samarbete med ett parti vars partivänner ute i Europa gång på gång ifrågasätter rättsstatens principer.

Statsministern deltog alltså i ett EU-toppmöte där 26 länder var överens om att stödja Ukraina med det ekonomiska stöd som behövs för deras egen säkerhet, fred och frihet men också för hela Europas och Sveriges säkerhet. Vad var det då som gjorde att statsministern inte agerade för att man skulle plocka fram en uppgörelse som de 26 länderna var överens om i fråga om att stötta Ukraina med de pengarna? I stället låter man sig sitta fången i Ungerns dagordning, där de hela tiden försöker spela ett spel i Europasamarbetet till sin egen fördel.

Om man är orolig för rättsstatens principer och vill stödja Ukraina med nya pengar, varför har man då inte ägnat jul- och nyårshelgerna åt att förhandla fram en lösning som innebär att pengar kan ges till Ukraina från de 26 länder som var överens?

Anf. 122 ANDRE VICE TALMANNEN:

Eftersom ett sammanträde i kammaren inte bör pågå längre än till klockan 23 vill jag informera om att alla interpellationer på föredragningslistan inte kommer att hinna besvaras i dag. Jag kan därför redan nu avisera

att interpellation 335 av Adrian Magnusson, Socialdemokraterna, om kaoset på E22:an och interpellation 336 av Per-Arne Håkansson, Socialdemokraterna, om krigs- och krisberedskapens påverkan på privathushåll kommer att besvaras vid ett senare tillfälle.

Då kan vi fortsätta debatten.

Anf. 123 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag tackar för upprepningen av frågan. Det är korrekt att den står i interpellationen.

Jag har beskrivit i mitt svar att det som Matilda Ernkrans hävdar inte stämmer, att vi andra 26 medlemsstater skulle vara fångna när det gäller de här pengarna. Och det försökte även jag, i statsministerns ställe, beskriva i återrapporten här i kammaren. Statsministern var som sagt sjuk vid det tillfället och hade dessutom erbjudit riksdagen att ta återrapporten vid ett annat tillfälle. Men det är en annan sak.

Det jag försökte säga i mitt svar nu är att när det gäller de pengar som kommissionen har fattat beslut om – jag förutsätter att det är rätt och riktigt och att man följer de regler vi har, det vill säga när det gäller rättsstatens principer – handlar det om medel från strukturfonderna och om att Ungern har gjort förändringar. Man har som sagt uppfyllt de nödvändiga villkor som kommissionen har satt upp, och kommissionens bedömning är att man har sett till att deras rättssystem är oavhängigt. Det är vad jag sagt i mitt svar. Det står i kommissionens beslut. Och det är inte något som gör att 26 andra medlemsstater är fångna. Det är två olika saker.

Kommissionen fattar sina beslut. Det tycker vi är bra. Jag och Sveriges regering lägger oss inte i dem. Man kan såklart överklaga dem om det finns anledning till det, men jag förutsätter att kommissionen fattar rätt och riktiga beslut.

När det handlar om stödet till Ukraina kan man absolut beskriva det som ett misslyckande, eller så kan man se det som ett historiskt beslut att alla de 27 ledarna kom överens om att bevilja Ukraina att öppna medlemskapsförhandlingar.

Att det är angeläget att fatta det beslutet är jag och Matilda Ernkrans helt överens om. Regeringen har varit oerhört tydlig från dag ett när den diskussionen startade, det vill säga i juli förra året, att det enda skälet till att göra översynen var att säkra EU:s långsiktiga ekonomiska stöd till Ukraina.

Det är också ett viktigt besked, vill jag säga i den här kammaren, att Sveriges riksdag stod enad i frågan. Det hjälper oss såklart vidare i förhandlingarna.

Förslaget som vi kom överens om i december ligger fortsatt på bordet. Det handlar om 50 miljarder euro fram till 2027. Precis som Matilda Ernkrans kan jag inte nog understryka allvaret i att man faktiskt når detta beslut eftersom finansiering behövs.

Det är också känt att nästa möte är den 1 februari. Jag tycker att det är väldigt kort tid med tanke på att det förra mötet var i mitten av december. Ledarna ska träffas nästa vecka. Hur det går vet jag inte än, men Matilda Ernkrans och andra har ju möjlighet nästa vecka när vi har öppet samråd att fråga statsministern om hur långt arbetet inför mötet har kommit.

Jag vill återigen tydligt säga att den uppgift som statsministern hade från riksdagen var att se till att ordna stöd till Ukraina, starta medlemskaps-

förhandlingarna och hålla nere själva budgetens storlek. Allt detta gjorde statsministern på de europeiska ledarnas toppmöte, och det är jag väldigt glad över. Vi får som sagt se hur det går den 1 februari. Mitt och regeringens fokus är att se till att vi når en överenskommelse med 27 länder. Det är viktigt för Ukraina av många skäl.

Jag tycker att Matilda Ernkrans blandar äpplen och päron när hon säger att man går vidare med en lösning som 26 stater är överens om. Det skulle inte hjälpa Ukraina i det kortsiktiga perspektivet, för de behöver pengarna nu – och det är därför det är viktigt att alla 27 fattar beslutet.

Anf. 124 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! I den absolut sista meningen sa statsrådet något som inte har sagts till Sveriges riksdag tidigare. Det var att regeringen tycker att det inte var en framkomlig väg att de 26 länder som var överens om ekonomiskt stöd till Ukraina redan under det senaste EU-toppmötet hade kunnat ägna jul- och nyårshelgen åt att förhandla klart ett sådant beslut och mycket snabbare kunnat ge Ukraina ekonomiskt stöd. Det är ny information till Sveriges riksdag.

Det jag och andra har undrat över är vad som har gjort att Sverige som land inte drev på för att Ukraina skulle få sina pengar mycket tidigare. I stället valde man att vänta till nästa vecka och den 1 februari, då det är ett nytt EU-toppmöte. Det vore såklart väldigt bra om alla EU:s medlemsländer kunde enas om detta, men Ungern har gång på gång visat att de inte är beredda att stötta Ukraina med nya pengar om de inte får någonting tillbaka.

Man kan se det som en händelse som talar för sig själv att EU-kommissionen inför förra EU-toppmötet bestämde sig för att frigöra pengar till Ungern. Dem hade man gärna velat ha dagen före EU-toppmötet då man skulle besluta om ekonomiskt stöd till Ukraina och att Ukraina skulle få gå vidare med sina anslutningsförhandlingar. Det är kanske en händelse som talar för sig själv.

Vi hoppas att EU-länderna den 1 februari kan enas om detta, men det återstår såklart frågor. Kommer det att göras nya eftergifter till Ungern? Vad är det som förhandlas? Vad har Ungern krävt, och hur har regeringen agerat?

Anf. 125 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Matilda Ernkrans verkar tro att slutsatsen att 26 länder kom överens om någonting som var bra kring ett stöd – ett förslag som fortfarande ligger på bordet – är ett snabbare och bättre besked än att 27 länder kom överens. Jag delar inte den uppfattningen, och det var det jag sa.

Jag, regeringen, statsministern, kommissionen och alla andra 26 medlemsstater arbetar för att få fram en överenskommelse mellan 27 medlemsstater. Men det som ligger på bordet och som vi 26 länder är överens om förhandlas det egentligen inte om nu, utan det handlar om att få alla 27 att komma överens. Det är det snabba stödet till Ukraina. Det är alla 26 länder överens om.

Jag vill återigen säga angående vad Sverige gjorde att statsministern levererade med besked. Han såg till att starta medlemskapsförhandlingar; det beslutade man om. Dessutom kom de 26 länderna överens om ett Ukrainastöd, och man lyckades kapa de övriga utgifterna som kommissio-

nen hade föreslagit med 90 procent. Det var en oerhört framgångsrik förhandling.

När regeringscheferna träffades i december fanns det inte förutsättningar för att nå en överenskommelse. Det beklagar jag. Jag hoppas att den möjligheten kommer att finnas den 1 februari. Det är väldigt viktigt för regeringen och inget vi kommer att kompromissa om – och det är viktigt för Ukraina. Det vet vi. Läget är som sagt akut.

Fru talman! Jag vill återkomma till frågan som diskuterades för en liten stund sedan. Regeringen kommer att fortsätta stå upp för rättsstatens principer och att de respekteras i hela unionen. Och som jag sa i ett tidigare inlägg: Vi har en bred verktygslåda och försöker använda alla de verktyg som finns.

Nästa vecka kommer statsministern till riksdagens EU-nämnd för att informera om processen inför det extra toppmöte som hålls nästa vecka.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:304 om biståndet till Palestina

Anf. 126 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Ola Möller har frågat mig hur regeringens plan för biståndet till Palestina ser ut framöver och hur regeringen menar att denna plan leder fram till fred, trygghet och säkerhet och i förlängningen en tvåstatslösning.

Civilbefolkningen genomgår ett mycket svårt lidande. Bilderna från Gaza är förfärande. Alla parter i konflikten har enligt den humanitära rätten ett ansvar att se till att civilbefolkningens humanitära behov tillgodoses. Det är av yttersta vikt att skyndsamt, säkert, fullt och obehindrat humanitärt tillträde säkerställs och att humanitärt stöd når människor i behov av det. Sverige och EU understryker vikten av att humanitärt bistånd kan komma in i Gaza, inklusive genom humanitära korridorer.

Sverige är en stor kärnstödsgivare till flera av de humanitära aktörerna på plats. Därtill har vi sedan den 7 oktober bidragit med 250 miljoner kronor i ytterligare humanitärt stöd till Gaza. Stödet går till de mest utsatta grupperna, med kvinnors och barns behov i fokus, och bidrar bland annat till akut sjukvård, socialt skydd, tillgång till mat, hälsa, psykosocialt stöd, mödravård, vatten och sanitet.

Regeringen stöder en förhandlad tvåstatslösning där Israel och Palestina kan leva sida vid sida i fred och säkerhet. Utvecklingsbiståndet ska bidra till att främja förutsättningarna för en tvåstatslösning.

Efter Hamas fruktansvärda attacker mot Israel den 7 oktober 2023 bedömde regeringen att det var nödvändigt att pausa utvecklingsbiståndet till Palestina. Sida fick i uppdrag att göra en fördjupad översyn i syfte att säkerställa att inga svenska biståndsmedel går till aktörer som inte förbehållslöst fördömer Hamas, som utövar våld, hotar eller uppmuntrar till våld mot staten Israel eller dess befolkning eller som driver en antisemitisk agenda. Inga svenska biståndsmedel ska heller gå till aktörer som har samröre med sådana aktörer.

Översynen togs emot den 1 december, men regeringen behöver ett ordentligt beslutsunderlag och såg det som nödvändigt att Sida kompletterar

sin rapport, som var ofullständig. Regeringen begärde därför den 7 december kompletterande underlag. Kompletteringen ska rapporteras till UD den 15 februari 2024. Regeringen kommer att återkomma gällande den långsiktiga inriktningen på biståndet till Palestina.

Anf. 127 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Svenskt bistånd till Palestina har granskats på längden och på tvären – inte bara genom den granskning som regeringen initierade den 7 oktober utan även tidigare. Gång på gång konstateras att svenskt bistånd, inte bara i Palestina, är effektivt och gör stor skillnad för människor i deras liv och för positiv utveckling i länder med svaga eller inga system. I granskningen som gjordes efter den 7 oktober konstaterades också föga förvånande att inget bistånd går till terrorism.

Vad går då det svenska biståndet i Palestina till? Förutom att det går till FN och UNRWA, som ombesörjer utbildning, sjukvård och annat nödvändigt för palestinska flyktingar i regionen, går biståndet även till civilsamhället.

Det utvecklingsbistånd som regeringen nu har strypt går till hälso- och sjukvård vid Augusta Victoria-sjukhuset och till demokrati- och jämställdhetsarbete med PWWSD, som stärker kvinnors ekonomiska egenmakt, motverkar könsbaserat våld och arbetar för politiskt deltagande. Det går till att israeliska och palestinska ungdomar möts inom ramen för Geneva Initiative. Rättssystemet som jobbar mot hedersrelaterat våld får del av biståndet genom ett arbete som Kvinna till Kvinna bedriver. Mat och jordbruk får stöd genom We Effects arbete, där framför allt kvinnor kan gå samman för att köpa mark och lära sig att odla och bygga ekonomi. Skolor får stöd, såsom yrkesskolan i Beit Hanina, där Act Svenska kyrkan hjälper unga män och kvinnor att komma i arbete, framför allt unga män och kvinnor i utsatta situationer. Det ekumeniska följeslagarprogrammet är vida känt och uppskattat för att det vidgar det palestinska handlingsutrymmet i ett läge där förtrycket på Västbanken bara ökar och ökar.

Det är dessa organisationer, program och insatser som nu inte längre har någon finansiering. För många organisationer är läget satt på paus, eller så är man nere och kör på botten av det egna kapitalet. Löner kan snart inte betalas ut, och kontoren kan inte utnyttjas för att säkerhetsläget är så akut.

Fru talman! Det indragna utvecklingsbiståndet innebär att detta arbete inte kan göras. Det kan aldrig kompenseras med att man pytsar ut lite humanitärt bistånd som dessutom tas från UNRWA. Det finns inte heller någon motsättning mellan utvecklingsbistånd och humanitärt bistånd. Man behöver både en brandsläckare här och nu och en brandvarnare i morgon. Man behöver både plåster och vaccin. Om bara de akuta problemen hanteras kommer de andra problemen att bli värre i morgon.

Vad regeringen aktivt gör nu är att bidra till att skapa hopplöshet och radera framtidstron, inte bara i Gaza utan även på Västbanken. Det är ett recept på mer terror och fler Hamasanhängare i morgon. Som vi vet är Hamas en organisation som liksom premiärminister Netanyahu motsätter sig en tvåstatslösning. Det är också därför Netanyahu de facto har främjat Hamas arbete, något som Josep Borrell i EU talade om så sent som förra veckan.

Prot. 2023/24:59

23 januari

Svar på
interpellationer

Min fråga kvarstår efter Johan Forssells inledande anförande: Hur stöttar den svenska regeringen med den förda biståndspolitik en tvåstatslösning?

(Applåder)

Anf. 128 DENIS BEGIC (S):

Fru talman! Jag har många gånger träffat människor som bekräftat för mig vad Sveriges bistånd betyder. Dessa vittnesmål har övertygat mig om att ett av de kraftigaste instrumenten för att ge människor hopp i krigsdrabbade områden är just bistånd. Jag minns en kvinna som berättade för mig hur man i krigets Bosnien letade efter fordon med svensk flagga – där visste man att man kunde få hjälp.

Visst kan vi alltid ifrågasätta vart biståndet går, men just nu lider den palestinska befolkningen, kvinnor och barn, något oerhört. Hur säkerställer vi att denna paus inte skadar civilbefolkningen, som redan är i desperat behov av hjälp? Ministerns betoning av översyn av biståndet är viktig, men vi behöver säkra att pausen inte fördröjer eller förhindrar akut och nödvändig hjälp. Det är nödvändigt att vi balanserar transparensen mot omedelbara behov som människor just nu har på Gaza.

I dag hade vi en debatt med utrikesministern där mantrat var tvåstatslösning. Visst – vi är säkert överens om detta i den här kammaren. Men, fru talman, det man säger behöver också följas av det man gör. Just nu ser jag inte att regeringen gör något i frågan. Jag har inte sett några initiativ från regeringens sida gällande detta. Det behövs en tydlig och slagkraftig plan för hur vårt bistånd kan bidra till att främja fred och säkerhet – och tvåstatslösningen – i den här regionen.

Slutligen vill jag säga att vi alltid måste ha de mänskliga aspekterna av biståndet i åtanke. Varje beslut vi tar får direkta konsekvenser för människornas liv i dessa fruktansvärda krig. I slutändan finns det en oerhörd risk att många barn på Gaza inte kommer att få den framtid som de förtjänar och som Ola Möllers barn får här i Sverige.

(Applåder)

Anf. 129 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag vill börja med att korrigera några faktafel som framförs i interpellationen. Till exempel är det ett uppenbart faktafel att Sverige skulle vara ett av de länder som bidrar minst med humanitärt stöd. Det är lätt att kontrollera den saken. Enligt EU:s senaste sammanställning från den 15 januari är Sverige den femte största givaren i hela EU av humanitärt stöd till Palestina sedan den 7 oktober. Vi är helt enkelt en stor givare.

Det finns fler saker att korrigera, men jag vill inledningsvis också ge Denis Begic rätt i en del: Det man säger måste man också göra – annars spelar det ingen roll. Vi sa väldigt tidigt från regeringens sida att vi ska säkerställa att det svenska biståndet används effektivt. Det svenska biståndet kommer inte från någon annan. Det tas inte från UNRWA, som vi kunde höra interpellanten säga, utan det tas från svenska skattebetalare. Det är lärare, sjuksköterskor och poliser som har jobbat ihop de här pengarna. Det är inte så att de kommer någon annanstans ifrån, utan de kommer från svenska skattebetalare. Vi sa tidigt och tydligt att vi ska säkerställa att deras skattepengar används effektivt och inte går till felaktiga aktörer och

att pengarna aldrig ens kommer i närheten, fru talman, av organisationer som på ett eller annat sätt stöder den vedervärdiga terrorsekten Hamas.

Där, fru talman, finns det en tydlig skillnad mellan regeringen och Socialdemokraterna. Socialdemokraterna markerade redan dag ett att man var emot en sådan granskning. Man ville inte säkerställa att svenska skattepengar används effektivt och att de går till rätt aktörer och inte till dem som kanske uttrycker sig rörande terrorism på ett sätt som vi inte är bekväma med. Där tycker vi väldigt olika.

Den analys som Sida gjorde har vi tackat för och granskat. Men den är inte det som vi bad om. Sida har totalt 42 partner i det bilaterala utvecklingsarbetet i Palestina. Regeringen bad Sida granska alla. Sida granskade 5 av 42. Det är ganska vågat, tycker jag, fru talman, av interpellanten att så tvärsäkert säga att det uppenbarligen inte finns några problem hos någon av dessa 42 partner. Om man såg en granskning av 5 av 42 företag som misstänks för penningtvätt, skulle man då kunna dra slutsatsen att penningtvätt inte förekommer i något av de 42 företagen? Nej, ska man kunna veta det säkert och tydligt måste man granska helheten.

Man måste också, fru talman, till exempel titta på hur de här organisationerna uttrycker sig kommunikativt. Vad skriver man på sina hemsidor? Hur kommunicerar man? Även det är en tydlig del i regeringens uppdrag som Sida inte har utfört.

När analysen kom bad vi därför Sida att återkomma med ett nytt beslutsunderlag. När vi har det på plats kommer vi att fortsätta bereda det här, och vi kommer då också att kunna fatta beslut.

Fru talman! Jag vill påpeka en annan sak. Mycket av den här diskussionen handlar om att svenska skattebetalare ska veta att deras pengar används effektivt och aldrig kommer i närheten av terroristorganisationer. Men det finns också en annan sida av myntet, nämligen att människor i Palestina och Gaza ska veta att de biståndspengar som Sverige sänder dit används för människornas bästa och går till dem och att pengarna inte hamnar hos aktörer som använder terrorism som politisk metod, cementerar konflikten och skapar massor av elände, frustration och lidande för både människor i Israel och människor i Gaza.

Fru talman! Regeringen kommer att fortsätta att arbeta för att säkerställa att svenska biståndsmedel används effektivt och inte går till aktörer som inte tydligt tar avstånd från terrorism.

Anf. 130 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! En sak som förundrar mig i detta är att den svenska regeringen och Sverige som enda EU-land agerar för att sänka biståndet i detta läge. Inga regeringar i andra länder gör som den svenska regeringen. Andra länder har också gjort granskningar, och till exempel CIA har tittat på det, och konstaterat att det inte går pengar till Hamas.

Ministern är så oerhört stressad i de här frågorna för att han vill försöka visa på något slags politiskt resultat som det inte är riktigt begripligt vad det handlar om. Att han ger Sida en så kort tid att göra en större granskning är ministerns fel. Det är för att ministern inte har tålamod att agera som han borde göra i ett sådant här läge och öka biståndet. Han vill inte det.

Det finns goda skäl till att biståndsorganisationer inte går ut och fördömer eller tar ställning i konflikter. En av de absolut äldsta är Röda Korset. De har en unik ställning i världens konflikter just eftersom de inte tar ställ-

ning mer än för att hjälpa. För så fort en organisation tar ställning för eller emot, fram eller tillbaka, så riskerar den att göra avkall på do no harm-principen. Det innebär att biståndet inte får göra skada för någon alls. Det är något som till exempel OECD har som tydliga kriterier för biståndet.

Ett talande exempel är de biståndsarbetare som höggs ihjäl i Gaza med flera knivhugg i ryggen för att de i sina hemländer hade kritiserat just Hamas. Ska man kunna verka i konfliktzoner, krigsområden och på auktoritära regimers bakgård måste man vara jätteförsiktig. Biståndsarbetare, både utländska och inhemska, gör det med livet som insats. Redan innan regeringen började ställa helt orimliga krav på organisationerna blev de alltså dödade. Regeringens hetsjakt på civilsamhället både här hemma och i Palestina kommer att leda till att antingen omöjliggöra biståndet eller att fler biståndsarbetare mister livet.

Fru talman! Anledningen till att jag lyfter fram den här debatten är för att jag vill veta vad regeringen ser framför sig. Hur ska en tvåstatslösning se ut? Vem är det som ska ta över makten och kontrollen i Gaza? Vem ska utgöra den part som ska administrera staten Palestina?

I mina ögon är den enda rimliga aktören den palestinska myndigheten, PA. Men för att det ska vara möjligt måste PA stärkas. Just nu motverkar regeringen detta genom sin aktiva politik för att dra ned på biståndet. Ett försvagat PA kommer att innebära att trots att utrikesminister Billström står här och talar med fagra ord om en tvåstatslösning är det omöjligt. Det inser andra EU-länder, och därför agerar de för att stärka biståndet. Men den svenska regeringen gör precis tvärtom.

Så jag måste fråga ministern igen: Hur stärker den svenska biståndspolitik en tvåstatslösning här och nu? Om ministern nu inte ser PA som den part som ska ta över administrationen utan har någon lysande lösning med en annan aktör som ska lösa detta får han i så fall gärna delge det, fru talman.

(Applåder)

Anf. 131 DENIS BEGIC (S):

Fru talman! Jag försöker att belysa den mänskliga delen bakom alla de siffror vi talar om. När vi överväger bistånd till krigszoner och till Palestina måste vi också reflektera över den verkliga inverkan.

Bistånd för mig är inte bara en siffra. Det är miljontals människor som behöver det för sin överlevnad. För en ung flicka i Gaza är det biståndet och den skolgången kanske det viktigaste hon kan få för att få ett hopp om livet och framtiden. Det är ett steg mot en ljusare framtid. En familj i ett flyktingläger är inte en siffra i en biståndsrad. Det är människor som varje dag behöver det för att överleva. Jag vet det, fru talman. Jag har sett det med mina egna ögon. Jag vet vad bistånd och svenskt bistånd betyder.

Som en påminnelse om vårt gemensamma ansvar vill jag bara berätta om en ung pojke i det krigsdrabbade och dessutom belägrade Sarajevo. Där som i Gaza var bistånd ofta skillnad mellan liv och död. Den pojken fann hopp i en burk svensk kalops. Han såg svenska flaggan och tänkte: En dag ska jag förhoppningsvis se världen, och framför allt skulle jag vilja se Sverige. Den pojken bor i dag i Sverige och bidrar till vår välfärd. Även hans skattepengar bidrar till bistånd och till Gazas barn.

(Applåder)

Fru talman! När vi har den här diskussionen önskar man att representanterna för Socialdemokraterna var mer intresserade av kvalitet och effektivitet eller i varje fall kunde nämna det i någon bisats någon gång. Det enda fokuset här är att betala ut ännu mer pengar. Det är viktigt att betala ut så mycket som möjligt och inte att det går till rätt saker. Det är egentligen en väldigt märklig hållning i biståndspolitiken. Det är också den hållningen som tyvärr har präglat detta viktiga område. Det är kanske också därför som resultaten över tid har varit så undermåliga på flera viktiga områden.

Vi ändrar nu detta. Vi ställer krav, och vi gör om. Vi förändrar och ser till att svenska skattebetalare vet att deras pengar går till rätt saker. Vi ser till att införa mätbara mål. Vi ser till att kontrollera kvaliteten. Vi har nolltolerans mot korruption.

Ärligt talat, fru talman, är det som vi diskuterar här och det som vi har gjort något som vi har fått kritik för från Socialdemokraterna från dag ett. Är det inte ganska självklart att svenskt bistånd aldrig någonsin ska komma ens i närheten av aktörer som inte tar avstånd från terrorism? Hur kan man landa i slutsatsen att det är fel att göra den här typen av prövningar?

Jag vill påpeka en sak för interpellanten. Den granskning som vi gör handlar inte om huruvida pengar har gått till Hamas. Även det är ett sakfel. Lyssnar man till mitt svar i interpellationsdebatten och läser det uppdrag som vi har gett till Sida ser man att den fråga vi ställer är mycket bredare än så.

Det handlar om att aktörer ska ta avstånd från terrorism. Det är den fråga som vi ställer, och den är viktig. Den är viktig för förtroendet för den svenska biståndspolitiken och framför allt är den viktig för människor i Palestina och i Gaza.

Pengar som ska användas där ska gå till dem. Det gäller inte minst efter Denis Begics mycket målande beskrivning av att det är människor bakom de här kronorna. Jag ställer upp på den beskrivningen till punkt och pricka. Det är då desto viktigare att verkligen säkerställa att pengarna når fram, går till det som de är avsedda för och inte hamnar hos aktörer som snarare vill så split och splittring i samhället eller kanske till och med vill använda terror som politisk metod. Det var vad som skedde under Hamas fruktansvärda terrorattacker den 7 oktober i fjol.

Vi kommer att fortsätta att ställa den här typen av krav. Det är viktigt att göra det. Samtidigt som vi gör det har vi byggt ut det humanitära stödet till människor i Palestina och ökat de insatserna. Sverige är en stor givare. Vi använder den typen av bistånd för att säkerställa att mat, mediciner och vatten når fram. Det gäller inte minst World Food Program. Det är en stor aktör som vi står i daglig kontakt med.

Vi arbetar också oförtrutet för att öka det humanitära tillträdet in i området, till exempel med en maritim lösning som vi har varit engagerade i. Vi kommer att fortsätta att göra det. I grund och botten är det en tvåstatslösning som är vägen framåt. Men det ligger inte i någons intresse i den delen att biståndspengar används på ett felaktigt sätt.

Vi har också varit djupt kritiska till den omfattande korruptionen i den palestinska myndigheten. Det är för mycket pengar som har använts på ett felaktigt sätt. Det har också utvärderats. Det är ingen nyhet i den delen.

När vi får den rapport som vi har bett om från Sida den 15 februari kommer vi att analysera den. Vad sedan gäller fortsättningen för det svenska utvecklingsbiståndet, hur det ska ske, till vilken aktör det ska gå och till vilken nivå, kommer vi att återkomma till det. Men först måste vi ha en gedigen analys.

Anf. 133 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Det är skrämmande att höra att pengar till kvinnors hälsa, till barns skolgång och till människor som får palliativ vård på ett sjukhus på Västbanken ska drabbas av det som händer i Gaza. De har ingenting med det som händer i Gaza att göra. Det är palestinierna som bor där som oförskyllt drabbas av det indragna utvecklingsbiståndet.

Ministern vet att väldigt lite av svenska biståndspengar går direkt till den palestinska myndigheten. Det är inga stora summor. Ja, där finns mycket korruption, och det har vi absolut ingenting emot att man försöker hantera. Men det ministern gör nu är att dra in alla pengar, så att det inte blir någonting alls. Så står ministern och säger: Visa först att ingenting hamnar fel någonstans! Då kan vi betala.

Detta innebär ju att folk faktiskt dör under tiden, för att pengar inte kommer till. Demokratien försvagas och så vidare. Det är ju detta ministern uppmanar biståndsorganisationerna till här. De ska alltså bryta med hundraåriga traditioner när det gäller hur biståndsorganisationer ska agera för att kunna verka i konfliktområden. Där har Johan Forsell kommit på en egen idé som inget annat EU-land och inte USA, CIA eller OECD tycker är någonting som man behöver göra. Det är lite skrämmande att vi har landat där.

Den stora frågan är att om vi nu inte ska ge pengar till dem som bedriver terror som politisk metod, varför ska vi då ge pengar, ha handelsavtal med eller sälja vapen till dem som använder ockupation och begår folkrättsbrott i form av blockad eller bedriver etnisk rensning? Ska de få pengar av oss och bedriva handel med Sverige?

(Applåder)

Anf. 134 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Skrämmande säger Ola Möller att det är. Vi har nog väldigt olika syn på detta.

Jag har redogjort för regeringens hållning. För oss är det viktigt att inte bara betala ut så mycket pengar som möjligt, till skillnad från den tidigare socialdemokratiska biståndspolitiken med i realiteten väldigt små krav på kvalitet, effektivitet och kontroll. Vi ska säkerställa att pengar går till rätt saker.

Jag förvånas över att det kan vara så viktigt för Socialdemokraterna att vara emot en granskning av att svenska biståndspengar inte hamnar i händerna på personer som använder terror som politisk metod. Hur kan Socialdemokraterna ha hamnat i den ståndpunkten? Men det kanske är viktigare att göra plakatpolitik av detta.

Jag noterar också den kritik jag har fått från Socialdemokraternas utrikespolitiska talesperson, som beskrev det som en slakt av biståndet. Men när Socialdemokraterna sedan får möjligheten i sina egna budgetar, hur agerar de då, efter att ha kritiserat regeringen så mycket? Jo, de följer med och gör nästan på öret samma besparingar som regeringen gör. Det är lite

av charader som spelas upp här i talarstolen. Vi kommer säkert att få anledning att återkomma till detta.

Jag vill bara ånyo säga: Situationen för civilbefolkningen i Gaza är väldigt allvarlig. Den är fruktansvärd på många sätt. Därför har vi förstärkt det humanitära stödet. Det handlar om mat, vatten och mediciner. Vi är en stor givare – den femte i hela EU-kretsen – men vi kommer inte att ge oss när det gäller den viktiga frågan att pengarna ska gå till rätt saker och inte hamna i närheten av terrorister. Det är en viktig principfråga.

Det handlar om förtroendet för biståndspolitiken, men framför allt handlar det om människorna i Gaza. De pengar som vi skickar dit ska gå till kvinnor, till barn och till civilsamhället – de ska inte hamna någon annanstans. Den här regeringen kommer, till skillnad från den förra, att säkerställa att vi också levererar i enlighet med detta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:314 om kampen för demokrati i Kambodja

Anf. 135 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Åsa Eriksson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta i ljuset av Sveriges nya biståndsstrategi för att stötta yttrandefriheten och civilsamhället samt skydda människorättsförsvararna i Kambodja.

Jag delar Åsa Erikssons beskrivning av den mycket allvarliga situationen för de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatens principer i Kambodja. Trenden har varit negativ under många år.

Mot bakgrund av den negativa utvecklingen i Kambodja och att det inte finns några tecken på att situationen skulle förändras i närtid har regeringen valt att påbörja en utfasning av det bilaterala utvecklingssamarbetet med Kambodja. Detta kommer att göras på ett ansvarsfullt sätt och i dialog med andra givare för att minimera de negativa konsekvenserna. Det blir viktigt att föra en dialog med lokala samarbetsparter och givare om hur utfasningen ska ske samt hur erfarenheter, resultat och etablerade nätverk på bästa sätt kan tas till vara.

Svenskt bistånd till Kambodja kommer att kunna fortsätta genom civilsamhällets organisationer och de globala strategierna med starkt tematiskt fokus på demokrati och mänskliga rättigheter. Sverige kommer också att fortsätta vara en stark röst för mänskliga rättigheter inklusive yttrandefrihet i Kambodja genom arbete i internationella forum och EU.

Anf. 136 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Kambodja har alltsedan valet 2018 i praktiken varit en enpartistat. Det största positionspartiet CNRP förbjöds året innan, och dess efterträdare Candlelight Party, ledamot av Liberala internationalen, diskvalificerades inför parlamentsvalet tidigare i år. På så sätt stod det styrande partiet CCP i praktiken som ensam kandidat.

Efter valet överlät premiärminister Hun Sen, som suttit i 33 år, posten till sin son, general Hun Manet. Kambodja har med andra ord förvandlats till en auktoritär enpartistat där regeringschefskapet går i arv.

Prot. 2023/24:59
23 januari

Svar på
interpellationer

Regimen har under lång tid brutit mot FN:s konventioner om mänskliga rättigheter. Övergreppen gäller främst yttrandefrihet, föreningsfrihet och församlingsfrihet. Oberoende medier existerar knappt längre. Journalister och fackföreningsrepresentanter fängslas. Fredliga demonstrationer upplöses med våld.

Fru talman! Sedan jag lämnade in min interpellation i december har läget förvärrats ytterligare. Den SD-styrda regeringen meddelade dagarna före julafton att de avslutar allt stöd till Kambodja från nästa år. Det sker i ett läge där de hjältar i landet som fortfarande vågar kämpa för sina och andras mänskliga rättigheter behöver oss som mest.

Fru talman! Sedan regeringens besked kom skäms jag över att vara svensk när jag pratar med mina vänner i Kambodja. Låt mig ge några exempel.

Allt Kambodjabistånd som går via paraplyorganisationen Diakonia försvinner vid årsskiftet. Diakonia stöder i sin tur 19 partnerorganisationer. Störst av dem är Licadho, som har verkat i mer än 30 år i Kambodja. Bara under förra året stödde Licadho 32 000 kambodjaner – 32 000 individer som har drabbats av regimen olik övergrepp. De har fått stöd med till exempel rättshjälp. Detta kommer Licadho nu inte att kunna fortsätta med när det svenska biståndet försvinner.

Det har handlat om bönder som fått sin mark exproprierad. Det har handlat om vård och mediciner till politiska fångar. Det har handlat om stöd åt fackföreningar vars ledare har fängslats, stöd åt misshandlade kvinnor och förstås om bevakning och rapportering av människorättsbrott från regimen sida.

Fru talman! Som en följd av regeringens nya biståndspolitik kommer Licadho och Diakonias övriga 18 partner att kraftigt tvingas skära ned sin verksamhet. De redan trakasserade och hotade människorna och människorättsaktivisterna ställs nu utan skydd. I de flesta fall måste deras föreningar stänga, något som kommer att leda till jubel från den auktoritära regimen.

Fru talman! Biståndet till civilsamhället, som främst har gått till FN-organ och organisationer som arbetar för demokrati, mänskliga rättigheter, antikorrupktion och fria medier, har varit en viktig motkraft mot den auktoritära regimen. Jag har själv varit där och träffat oppositionspolitiker. Jag vet hur mycket det har betytt. Biståndet har faktiskt gett en ökad medvetenhet hos kambodjanerna om deras rättigheter. De vågar höja sina röster trots förtrycket. Jag undrar vad statsrådet tycker att jag ska svara när mina vänner som kämpar för demokrati i Kambodja frågar vad de nu ska ta sig till.

(Applåder)

Anf. 137 EVA LINDH (S):

Fru talman! Regeringen har gett biståndsmyndigheten Sida i uppdrag att avveckla stödet till demokrati och mänskliga rättigheter i Kambodja och till organisationer som har fått stöd för att försvara rättigheter för kvinnor, barn, arbetare, fångar och socialt utsatta. Det är inte konstigt att så många organisationer som har arbetat i Kambodja pekar på riskerna för att detta kommer att förvärra situationen för de mänskliga rättigheterna samtidigt som det stärker Rysslands och Kinas inflytande i regionen.

Det är viktigt att vi som internationell gemenskap engagerar oss i att främja demokrati och mänskliga rättigheter och bidrar till stabilitet och fred. Genom vårt engagemang och vår solidaritet kan vi hjälpa till att skapa en bättre framtid. Mot denna bakgrund blir det märkligt att ta del av bistånds- och utrikeshandelsministrarnas svar.

Statsrådet hänvisar till det faktum att det kommer att ta tid att förändra den negativa utvecklingen i Kambodja. Ja. Och inte kommer det att gå fortare när de organisationer som kämpar för en förändring inte längre får det stöd som de behöver.

Den SD-styrda regeringens strategi för utrikeshandel ska stärka svenska företag och Sveriges säkerhet. Man ställer sig frågan: På vilket sätt har detta påverkat beslutet att dra tillbaka biståndet till Kambodja? Detta skulle jag vilja ha svar på.

Minskar biståndet till Kambodja därför att landet ligger för långt bort? Minskar biståndet trots att det faktiskt finns svenska företag som är aktiva i Kambodja? Jag har hört sägas att Kambodjas export till Hennes & Mauritz, som är ett svenskt företag, är större än landets hela export till Kina.

Statsrådet säger också i sitt svar att utfasningen av biståndet ska ske på ett ansvarsfullt sätt. Detta tror jag att han är ganska ensam om att anse, eftersom utfasningen ska vara klar inom elva månader.

Jag vill avslutningsvis påminna statsrådet om att han inte bara är utrikeshandelsminister utan också biståndsminister.
(Applåder)

Anf. 138 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! När jag såg att denna interpellationsdebatt skulle hållas i kammaren ville jag ta tillfället i akt och delta, dock kanske inte så sent som det blev just i kväll.

År 2016 och 2017 fick jag den fantastiska möjligheten att jobba och verka i Kambodja tillsammans med civilsamhället och svenska företagsrepresentanter och fackföreningar. När jag var där såg jag det som kanske betydde allra mest och som var starkast för att man skulle se det kambodjanska folket, nämligen deras brutala historia med ett folkmord som var som ett öppet sår. Man kunde se i den demografiska kurvan att det saknades en generation på grund av detta folkmord och hur detta har präglat deras sätt att vara och bemöta varandra och synen på vad som behöver göras. Det var otroligt närvarande.

Jag såg också hur de svenska företag jag mötte var ganska präglade av hur det fungerar i Sverige med den svenska modellen, vilket H & M ändå är. Jag tycker att det finns mycket att göra när stora multinationella företag etablerar sig runt om i världen, men bland andra H & M ville samarbeta med fackföreningarna. De ville inte ha strejker, utan de ville komma till förhandlingsbordet därför att det gynnade produktiviteten.

Vi kunde också, precis som mina kollegor har beskrivit, se hur strejker och inskränkningar av mänskliga rättigheter skedde dagligen och hur skört det var. Det är inte så många år sedan, men vi såg under denna sköra tid att det fanns ett hopp och en kraft, även om demokratin var ytterst hotad, och att ganska mycket kunde hända om man gjorde mer.

Handelspolitiken är viktig för Sverige. Vi vet att svenska företag har fått många rubriker utifrån hur den har skötts utomlands, och biståndspolitiken spelar en stor roll för att den ska kunna gynna svenska företag så

att svenskar här hemma i Sverige kan känna att det är tryggt att köpa kläder som är tillverkade exempelvis i kambodjanska fabriker.

Men nu väljer regeringen att släppa handeln och ta bort biståndet. Det gör mig otroligt ont att vi inte kan verka för att stabilisera det läge som krävs rent säkerhetspolitiskt i relationen till Kina. För det var precis detta vi såg. Jag hörde så många gånger, på så många fabriker från så många fackföreningar att om det bara inte är Kina som äger en fabrik finns det potential eller hopp för mänskliga rättigheter. Men vi såg hur de vann mark.

Det behövs just en sådan motståndskraft för att skapa stabilitet i regionen. Det är av yttersta vikt för varje svensk att detta också görs, så jag förstår faktiskt inte riktigt varför man väljer att göra det man gör, framför allt inte just nu.

(Applåder)

Anf. 139 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tror inte att vi är oense om bedömningen av läget i Kambodja, för det är bekymmersamt. Under CCP, som är arvtagaren till det gamla kommunistpartiet i Kambodja, har landet i praktiken utvecklats till någon form av auktoritärt styrd enpartistat. Det finns naturligtvis många problem med detta.

Vi diskuterade civilsamhället alldeles nyss, och dess möjlighet att verka i landet har urholkats systematiskt de senaste åren. Man vänder sig mot oppositionella, och även det största oppositionspartiet förhindrades att delta i parlamentsvalet i somras. Det är en djupt sorglig utveckling för ett land som förvisso ligger långt borta men som trots detta kan vara betydelsefullt. Vi vill se mer demokrati, och vi vill se mer frihet, inte mindre.

Men det är också så att vi ställer om biståndspolitiken och inför nya krav på kvalitet och effektivitet. Svenskt bistånd är generöst. Vi är ett av fem länder som når upp till FN:s mål om 0,7 procent, men biståndet är inte oändligt.

Ibland finns det någon form av bild i biståndsdebatten av att biståndet skulle bli mer effektivt bara för att det sprids ut på väldigt många länder. Då vore ju min uppgift väldigt enkel. Då skulle vi helt enkelt bara kunna minska biståndet till alla länder som vi ger bistånd i dag och sedan fördela det på så många som möjligt.

Men jag tror inte att det förhåller sig på det sättet. Jag tror inte att biståndet blir bättre av detta eller mer träffsäkert och effektivt eller att det lyfter fler människor ur fattigdom. Vi tror snarare att det är en mer rimlig hållning att säga: Låt oss fokusera på några länder där vårt utvecklings-samarbete inte bara kan vara bra utan kanske till och med hålla världsklass.

Det som interpellanterna med klinisk precision inte nämner i sina inlägg är att pengarna inte bara försvinner, utan de kommer ju att användas i andra länder och ges till andra demokratikämpare och andra som lever i förtryck och ofrihet. Det är så vi har resonerat.

Jag vill också påpeka något som interpellanterna inte nämner eller möjligen inte är medvetna om. Man slänger ur sig att inget bistånd nu kommer att kunna verka i Kambodja, men det är ju ett faktafel. Så är det inte, för vi har inte bara bilaterala landstrategier utan också andra strategier.

Vi har till exempel en regional biståndsstrategi för Asien som uppgår till 2,75 miljarder eller 550 miljoner kronor per år. Vi har en demokrati-

strategi som regeringen faktiskt har ökat på i förhållande till den tidigare regeringen. Även den kommer att kunna användas för biståndsinsatser, till exempel i Kambodja. Vi har också en CSO-strategi med ett stort civilsamhälle som agerar i många länder. Även denna strategi kommer att kunna användas i Kambodja.

Det som upphör är den bilaterala biståndsstrategin. Men påstå inte att det skulle vara någon form av förbud för bistånd att verka i landet! Så är det inte. Det är helt enkelt inte korrekt.

Men det är klart att det är svårt att ställa om. Och det är klart att resurserna inte är oändliga, och man måste fatta denna typ av beslut. Men vi tror att långsiktigt gagnas kvaliteten och möjligheterna att nå resultat bättre av att fokusera på något färre länder än tidigare. Jag kan förstå att det leder till besvikelse för just dessa personer. Men låt oss samtidigt komma ihåg att medlen kommer att användas för att stötta demokratikämpar i andra länder och förhoppningsvis också med större resultat och bättre kvalitet framöver.

Anf. 140 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Ja, statsrådet, det är väldigt tydligt att regeringen har presenterat en ny strategisk inriktning för svenskt bistånd. Där står det bland annat att målet är att bekämpa fattigdom och förtryck. Och den sägs ha ett tydligt fokus på demokrati och mänskliga rättigheter.

Finns det något land som har större demokratiska utmaningar än Kambodja?

Jag vill upprepa den fråga som Eva Lindh ställde. Vad ligger till grund för regeringens beslut att välja bort just Kambodja som ett av de fem länder som inte längre ska få bistånd? Det skulle jag och väldigt många av dem som nu följer denna debatt gärna vilja veta.

Regeringen skriver också i den nya reformagendan att biståndet inte bara ska ske i samverkan med svenskt näringsliv utan också ska bejaka de ekonomiska och kapacitetsmässiga flödena tillbaka till Sverige och den svenska ekonomin.

Men vet inte statsrådet det som Eva Lindh nyss nämnde, att svenska H & M har en export från Kambodja som är större än landets egen export till Kina?

Sverige har gett bistånd till Kambodja sedan 1979. Fram till i julas var Sverige ett högt respekterat land där, bland både lokala och internationella organisationer. Detta rykte har den SD-styrda regeringen effektivt förstört på några veckor.

Fru talman! Regeringens nya politik kommer sannolikt också att leda till att man tvingas stänga ned landkontoret i Kambodja för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, eftersom det svenska bilaterala biståndet har varit en viktig del där. Kontoret tillkom på svenskt initiativ mycket tack vare den outröttlige Thomas Hammarberg efter det hemska folkmordet under Pol Pot-regimen. Sedan dess har det stötts av Sverige. Det har varit en kanal för den monitorering och informationsinhämtning som har legat till grund för de återkommande resolutionerna i FN med kritik av människorättssituationen och tillsättningen av en särskild FN-rapportör för Kambodja. Detta bygge raseras nu.

Sedan tio år driver Raoul Wallenberginstitutet också en utbildning i mänskliga rättigheter för kambodjanska jurister, främst åklagare, för att

stärka kapaciteten inom rättsväsendet och göra det mindre beroende av politiska direktiv. Denna utbildning måste nu förmodligen också upphöra.

Fru talman! Jag vill ställa två frågor till statsrådet. Jag fick inget svar på min första fråga, men jag gör ett nytt försök.

Statsrådet pratade om de regionala pengarna från Sida. När vi har varit i kontakt med ansvarig person på Sida hade vederbörande då inga större förhoppningar om att det skulle kunna dirigeras några pengar till Kambodja.

Jag tyckte mig höra en öppning hos statsrådet. Jag undrar därför: Kan statsrådet ge besked om att de regionala pengarna skulle kunna styras om till Kambodja? Det är min första fråga.

Min andra fråga är: Är det möjligt att regeringen skulle kunna utsträcka sitt beslut ett år till, så att alla de organisationer som nu drabbas stenhårt av att bli av med pengar hinner hitta andra sponsorer från andra länder för att kunna fortsätta sitt viktiga arbete, så att allt det som Sverige har varit med och byggt upp genom åren inte raseras och har varit i onödan?

Anf. 141 EVA LINDH (S):

Fru talman! Eftersom vi inte får ett jättetydligt svar av statsrådet om varför just Kambodja inte längre kommer att få dessa resurser kvarstår frågan, och då blir det lite av spekulation. Men uppfattningen är ändå att den nya strategin som regeringen har handlar väldigt mycket om utrikeshandel och om att knyta ihop den.

Vi vet att handel och ekonomisk utveckling faktiskt kan påverka förutsättningarna för fred, säkerhet och demokrati. Men det förutsätter stöd för att utveckla forskning och utvecklingssamarbete och att fattigdomsbekämpning också måste finnas med. För om man inte gör det, och om man inte förenar handel och bistånd, kan inte utsatta grupper gynnas av detta. Vi kan inte jobba för demokrati och mänskliga rättigheter om inte detta förenas.

Detta är inte bara vår farhåga. Det är också flera andra som är oroliga för att när denna utveckling sker flyttas fokus för biståndet från de fattigaste och mest utsatta länderna till länder där det är lättare att bedriva handel. Det finns en oro för detta därför att det kommer att påverka demokratiutvecklingen i landet, nu i fråga om just Kambodja.

Frågan är igen: Vilka bevekelsegrunder har regeringen för att fatta detta beslut? Det kommer nämligen att påverka utvecklingen i Kambodja, och det beklagar vi.

Anf. 142 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Vi är överens om lägesbilden. Där håller jag helt med statsrådet. Och den har vi på olika sätt beskrivit här i kammaren nu. Men det skulle uppskattas om statsrådet kan redogöra sakligt för varför man väljer att göra den prioritering som nu är viktig och på vilken grund som man nu väljer bort Kambodja.

Det som jag hör från statsrådet är att han upprepar argument, och jag tror att det kanske mest är för hans egen skull och inte för att sakligt och med respekt för denna diskussion redogöra för grunden och argumenten för att man väljer bort Kambodja i detta fall. Det är det som egentligen behöver förtydligas i denna debatt. Och det skulle verkligen uppskattas om

vi kunde få reda på argumenten och grunden för att man nu väljer bort Kambodja.

Prot. 2023/24:59
23 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 143 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag ska svara på ett antal frågor som jag har fått. Kommer Kambodja att kunna få bistånd i den regionala strategin? Det handlar om myndighetsutövning. Det vore därför fel av mig att lägga mig i det. Det tror jag att interpellanten och de övriga debattörerna är medvetna om. Men vi har en regional strategi för Asien, och Kambodja ligger i Asien. Så det finns åtminstone goda förutsättningar för det. Men det är alltid en bedömning om var behoven är störst och var möjligheterna att nå resultat finns. Jag får väldigt sällan frågor om just det – däremot väldigt mycket om behoven – alltså var möjligheterna är bäst för vi ska kunna göra skillnad.

När det gäller just Kambodja kan man konstatera att flera andra länder också har valt att avsluta sitt samarbete. Till exempel gjorde Danmark det redan för drygt tio år sedan. EU-kommissionen har haft långtgående förhandlingar mer på handelsområdet men inte kommit vidare därför att det inte har funnits något intresse hos den kambodjanska regeringen att till exempel ta itu med de stora korruptionsproblemen som plågar landet.

När man fattar denna typ av beslut får man helt enkelt göra en samlad bedömning av vilka resurser man har, deras geografiska spridning och var möjligheterna att nå resultat är bäst.

Jag föreställer mig att vi har gjort ungefär samma typ av analys som den tidigare socialdemokratiska regeringen gjorde när den införde limiter som innebar kraftiga besparingar av Sveriges bistånd till Kambodja. Då var det en socialdemokratisk biståndminister som genomförde dessa besparingar. Jag hörde inte så stora protester från interpellanterna på den tiden eller från det socialdemokratiska partiet.

Det är ju så att pengarna tyvärr inte räcker till allt. Man kan inte vara överallt. Det finns en återkommande bild att det på något mirakulöst sätt skulle lösa alla problem och bli mycket mer effektivt om vi bara smetade ut biståndet på så många länder som möjligt. Men jag tror inte det, fru talman, utan jag tror snarare att det är bättre att kraftsamla, fokusera och addera ett mervärde – att jobba långsiktigt i områden där vi kan leverera riktigt goda resultat.

Detta bygger dock såklart på att det land som tar emot bistånd är intresserat av att arbeta med oss. Det är klart att det är en ny princip som vi nu inför i den svenska biståndspolitiken – att bistånd inte är något vi bara ger, närmast kravlöst, utan att vi också vill att mottagarländerna ska vara intresserade av att arbeta tillsammans med Sverige enligt våra prioriteringar. Det handlar om att bekämpa korruption, ta tag i problem kopplade till rättsstat och att slå in på en väg mot entreprenörskap och företagande så att länderna inte längre ska vara beroende av bistånd. Den viljan ser tyvärr olika ut i olika länder.

Jag vill påpeka en sak för interpellanterna som jag även gjorde gällande i den förra debatten, nämligen att det är lätt att kritisera beslut men att politik inte bara är att vilja utan också att välja. Det kanske hade varit mer klädsamt om interpellanternas parti i sitt eget budgetförslag hade redovisat stora satsningar på biståndet, men där ekar det ju tomt.

Vi är i grund och botten överens om detta. Vi är i grund och botten överens om att lämna enprocentsmålet i biståndet; det syns ju inget spår av ett sådant mål i Socialdemokraternas skuggbudget. Trots alla ord, trots alla interpellationsdebatter och trots all kritik är vi ju överens om grunddragen i detta, och jag tycker att det är rätt bra att det finns en sådan samsyn över blockgränserna, fru talman.

Vi har nu levererat vår reformagenda, och jag sticker inte under stol med att den innebär en del svåra förändringar. Jag har förståelse för det. Jag tycker ändå att elva månader är en lång tid i sammanhanget. Jag vill också påpeka att man även i en regional strategi, i en demokratistrategi och i en civilsamhällsstrategi fortfarande kommer att kunna verka globalt – till exempel i Kambodja.

Anf. 144 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag vill påpeka att det finns minst en sak som vi verkligen inte är överens om, statsrådet. Min tolkning av statsrådets svar är att det i ett land med en auktoritär regim som med våld håller sig kvar vid makten är så att folket får skylla sig självt och blir utan bistånd. Det är ingenting som vi socialdemokrater står för.

Alla de organisationer som från årsskiftet blir utan stöd från Sverige måste redan nu i dag säga upp personal för att kunna leva upp till sitt arbetsgivaransvar. Deras verksamhet kommer att reduceras kraftigt redan från den här veckan. De hoppas, och de följer denna debatt. De vill be om ett år till så att de hinner hitta andra sponsorer.

Fru talman! 101 civila organisationer har skrivit ett brev till statsminister Ulf Kristersson där de vädjar om precis detta. De vädjar om att den svenska regeringen ska ge dem åtminstone ett år till så att de hinner hitta alternativ finansiering. De vill inte upphöra med verksamheten; de vet att människors liv är beroende av den. De vill fortsätta att ge stöd till de modiga människor som fortfarande kämpar för demokrati.

Statsrådet är nog den enda som tycker att elva månader är lång tid. Jag vill en sista gång ge statsrådet chansen: Kan statsrådet ge dessa 101 organisationer i Kambodja besked i dag? Finns det en chans att slutdatumet för svenskt demokratibistånd till Kambodja kan utsträckas ytterligare ett år, så att de hinner hitta alternativ finansiering till sin viktiga verksamhet?
(Applåder)

Anf. 145 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Låt mig ånyo påpeka två saker i denna debatt.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen minskade alltså kraftigt Sveriges bistånd till Kambodja. Det var kraftiga besparingar, och jag föreställer mig att detta skedde efter att man gjort ungefär samma överväganden som den nuvarande regeringen har gjort. Vi är inte oense på den punkten.

Det andra jag vill påpeka är att det alltså inte är så att interpellanten egentligen har mer pengar att fördela på bistånd än vad regeringen har. Trots all kritik och trots alla debatter är vi överens om att man ska lämna enprocentsmålet för biståndsbudgeten. Det blir alltså lite av charader i detta.

Skillnaden gäller kanske mer frågan om kvalitet och effektivitet. Gynnas biståndet av att det verkar i så många miljöer och i så många länder

som möjligt, med de svårigheter det för med sig i form av att kontrollera biståndet och uppnå resultat? Biståndet ska inte gå till aktörer som vill andra människor illa, och det ska inte gå till aktörer som inte är intresserade av att exempelvis bekämpa korrupsion. Gynnas verkligen transparensen i svenskt bistånd – som ju de senaste åren, under en annan regering, har sjunkit som en sten – av att det verkar i så många länder som möjligt? Jag tror inte det.

I stället inför vi nu nya principer om kvalitet, effektivitet och transparens. Det innebär att vi flyttar resurser. Det innebär inte att de försvinner, utan de kommer att kunna verka i andra länder och stötta andra demokratikämpar och andra aktörer som vill lyfta människor ur fattigdom.

Jag förstår att förändring gör ont. Är elva månader lång eller kort tid? Jag tror att det är längre tid än vad aktörerna fick när den tidigare S-regeringen införde sina limiter, så allt är ju relativt i den delen. Men jag vill ånyo påpeka att svenskt bistånd via inte mindre än tre olika strategier kommer att kunna fortsätta verka till exempel i Kambodja.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:303 om förstärkt ojämlikhet på grund av höga kostnader

Anf. 146 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Linus Sköld har frågat finansministern vad hon avser att göra för att skydda löntagare och ekonomiskt utsatta hushålls ekonomi i krisen samt hur hon avser att agera inom sitt ansvarsområde för att de höga och stigande priserna inte ska leda till övervinster hos banker och handlare.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Svenska hushåll pressas just nu av höga kostnader. Regeringen arbetar för att stötta ekonomiskt utsatta hushåll, bland annat genom höjda ersättningar, stöd och skattesänkningar. Elstöd och sänkt energiskatt på bensin och diesel har varit betydelsefulla åtgärder. Regeringen har föreslagit att den tillfälliga höjningen av bostadsbidraget ska förlängas med ytterligare sex månader. Vi sänker skatten för pensionärer och för hushåll med låga och normala inkomster.

Det är en prioritet att inflationen kommer ned, eftersom den är roten till många av de ekonomiska problem som människor nu möter. Genom en återhållsam och välavvägd finanspolitik ser regeringen till att finanspolitiken inte försvårar för Riksbanken att få ned inflationen.

Stigande priser kräver att fler aktörer tar ansvar. En viktig faktor för att hålla tillbaka prisökningarna är främjandet av en effektiv konkurrens. Vi har bland annat skärpt övervakningen av prisbildningen i den svenska ekonomin. Konkurrensverket har tillförts medel för denna ökade tillsyn. Förra våren fick även Konkurrensverket och Konjunkturinstitutet i uppdrag att analysera konkurrenssituationen och prisutvecklingen inom dagligvaruhandeln och andra branscher där bristande konkurrens kan tänkas vara en orsak till ökade priser.

Bankernas lönsamhet har under de senaste åren varit mycket hög. Detta hänger ihop med en kraftfull och snabb höjning av ränteläget. Att banker är lönsamma är bra för motståndskraften i det finansiella systemet och

stärker bankernas kapacitet att upprätthålla kreditgivning även i sämre ekonomiska tider.

Bankmarknaden i Sverige är koncentrerad och domineras av ett fåtal storbanker. Konkurrensverket har påpekat att en av de viktigaste förklaringarna till storbankernas dominans är att kunderna är obenägna att byta bank. Det är därför viktigt att stärka kundernas ställning och öka deras förutsättningar att förhandla med sin bank. Mot den bakgrunden har regeringen gett Finansinspektionen i uppdrag att se över hur konsumenternas ställning på bankmarknaden kan stärkas.

En ny bankskatt skulle troligtvis övervältras på kunderna genom höjda räntor och avgifter. Det skulle innebära att hushållens situation blir än mer ansträngd. Det är inte rätt väg att gå.

Anf. 147 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag tackar Niklas Wykman för att han tar debatten i finansministerns ställe, så att den kan bli av.

Niklas Wykman konstaterar i sitt svar att svenska hushåll just nu pressas av höga kostnader, och ja, det är ju verkligen ingen överdrift, fru talman. Ett exempel på det är att SVT i dag rapporterar att svenskarnas skulder hos kronofogden ökade med 50 miljoner om dagen under det gångna året 2023. Det är rekordhöga skulder hos kronofogden. Ett annat exempel är att rekordmånga barnfamiljer vräks från sina hem.

Julbordet kostade svenskarna drygt 18 procent mer 2023 än vad det gjorde 2021. Det kan kanske låta som en daterad uppgift nu när vi står här och det är januari; det är ju vid det här laget länge sedan det var jul. Men det är vid det här laget också länge sedan jag lämnade in interpellationen, och julbordets kostnader – matens kostnader – fortsätter att gräva djupa hål i folks plånböcker så här under årets fattigaste vecka.

En vanlig bolåneränta har långt mer än fördubblats de senaste 18 månaderna, och löntagarna har fått se inflationen äta upp de senaste tio årens löneökning. I dag publicerade SCB statistik som gör att man kan konstatera att hushållens ekonomiska standard har försämrats för första gången sedan 90-talet.

Samtidigt svarar Wykman att det allt överskuggande målet är att hålla nere inflationen och att den är roten till allt ont. Det är väl svårt att säga emot, men hur går det då för regeringen med detta? Inflationen viker förvisso nedåt, men vi har under de senaste två åren haft mycket högre inflation än våra närmaste grannländer. En bidragande orsak kan ju vara det som tunga ekonomer pekat på i medierna de senaste veckorna, nämligen att uppemot hälften av inflationen drivs av företagets vinster.

Samtidigt som det går superkasst för de ekonomiskt utsatta hushållen går det rekordbra för bankerna. De största bankerna har gjort 153 miljarder i vinst under de första tre kvartalen 2023; det återstår väl att se hur helårsresultatet ser ut.

Wykman hänvisar till att man gör saker för att stötta de utsatta hushållen. Ett exempel är elstödet, som ju var en formidabel katastrof. Det betalades ut långt senare än vad regeringen hade lovat och gick mest till dem som konsumerade mest, vilket ju knappast är de som har de minsta ekonomiska marginalerna.

Wykman säger att det förstärkta bostadsbidraget förlängs med sex månader. Sedan växlar Wykman och hans kompisar det mot ett riktat stöd till dem som har det bäst ställt, nämligen förstärkta rot- och rutavdrag för dyra renoveringar av kök och för dem som har råd att anlita hemhjälp.

Niklas Wykman säger att man sänker skatten för hushåll med låga och normala inkomster, men det är ju inte riktigt sant. Eller tror Wykman att personer som är varaktigt arbetsförmögna till följd av sjukdom eller funktionsnedsättning inte har låg inkomst?

Vi hade velat se en skuldakut för hushåll som har det svårt, förstärkt konsumentvägledning, höjt underhållsstöd för ensamstående föräldrar och ett extra barnbidrag som kanske hade kunnat betalas ut just denna vecka under årets fattigaste månad.

Niklas Wykmans icke-svar på den här frågan kan bara förstås som att bankernas rekordvinster och hushållens alltmer utsatta ekonomiska situation är ett önskvärt tillstånd.

(Applåder)

Anf. 148 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! En aspekt som inte riktigt berördes i svaret är välfärden. Välfärden beskrivs ibland, ganska slarvigt, som något slags serviceinstrument, men jag skulle vilja påstå att välfärden sedan den började byggas ut i Sverige har haft ett ganska starkt fördelningspolitiskt inslag. Vi går ihop och organiserar vissa typer av nyttigheter, för det skulle vara mycket dyrare om var och en av individerna skulle stå för nyttigheterna själv.

Med den välfärds-kris som vi just nu går igenom, delvis till följd av kostnadskrisen och i förlängningen till följd av att regeringen inte skjuter till de pengar som krävs för att stötta upp välfärden, övervältras en hel del av kostnaderna på individerna. Från den svenska högern har det under en längre tid pågått en aktiv kampanj för att människor till exempel ska köpa privata sjukförsäkringar och den typen av lösningar. Detta är att övervältra ytterligare kostnader på individerna. Om man sätter välfärden i en kris kommer det att leda till ytterligare ökning av kostnaderna för individerna.

Bankskatten har tagits upp av interpellanten. Dessa pengar skulle ju kunna gå till exempelvis välfärden. Den konstruktion som har utarbetats ska inte leda till att det hela vältras över på bankkunderna.

Det finns många andra fördelningspolitiska instrument som man skulle kunna använda. Till exempel tog interpellanten upp i själva interpellationen att Icahandlare får 2,7 miljarder kronor i utdelning. Det är ju en direkt värdeöverföring från arbetande människor till kapitalägare. Detta är också kostnader som förstärker ojämlikheten och ökar de klassklyftor vi har i Sverige. Det har man inte heller berört. Man skulle till exempel, som vi har föreslagit, kunna tillsätta en matpriskommission för att försöka komma till rätta med kostnadsökningarna. Det har ju konstaterats att kostnadsökningarna är omotiverade i förhållande till de ökade kostnaderna i samhället i övrigt.

Det handlar inte bara om avsaknad av fördelningspolitik här, utan det rör sig nästan om en omvänd fördelningspolitik. Det är ju ganska anmärkningsvärt.

Jag skulle vilja påstå att det är så att politiska beslut och avsaknaden av politiska beslut under denna kostnadskris leder till en förstärkt ojämlik-

het. Då får interpellanten lite rätt i sin ansats – de ökade kostnaderna leder faktiskt till en förstärkt ojämlikhet.

Detta skulle kunna motarbetas av regeringen i mycket större utsträckning än vad som är fallet. Jag tycker att det framkommer i svaret att det skulle kunna göras så mycket mer.

(Applåder)

Anf. 149 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Inflation är ju ett stort problem för hela samhället. Den urholkar pensionen, gör det svårare att räkna på investeringar, skiftar relativpriser och gör det svårare att klara av hushållsekonomin. Mer än någonting annat är inflation löntagarnas värsta fiende. Värdet av att arbeta urgröps när lönen tappar i värde.

Fru talman! Att bekämpa inflation och att den finanspolitik som vi bedriver inte ska stå i vägen för Riksbankens möjligheter att få Sverige tillbaka till prisstabilitet har varit ett överordnat mål just av dessa skäl. Det ska löna sig att arbeta. Den som går till ett jobb i Sverige ska veta att den har ett bra liv och en god inkomst. Den som har arbetat ett helt liv i Sverige ska veta att pensionen inte bara räcker till det allra nödvändigaste. Den som vill bygga Sverige vidare och starta företag, investera eller göra entreprenöriella saker ska veta att Sverige är ett land att lita på.

Av alla dessa skäl och många fler har det varit nödvändigt att bedriva en återhållsam finanspolitik så att vi ska kunna komma tillbaka till prisstabilitet. Inom ramen för den prioriteringen och det vägvalet har det givetvis varit viktigt att bedriva en så effektiv och rättvis politik som möjligt. Valfärden har tillförts stora tillskott med 16 miljarder kronor till kommuner och regioner. Vi har sänkt skatten på pensioner så att det har blivit mer lönsamt att ha jobbat. Vi har sänkt skatten på att arbeta så att det lönar sig mer att arbeta. Vi gör nödvändiga tillskott till Sveriges rättsväsen och för-svar så att Sverige ska stå så stabilt som möjligt under de prövande tider som landet befinner sig i.

Fru talman! Egentligen vet jag inte om interpellanten och min motdebattör har något emot detta – det är något svårt att förstå vad kärnan i kritiken består av.

Jag hör kritik mot att vi inte har infört en bankskatt. Man kan tänka sig att en bankskatt skulle innebära ungefär 4 000 mer i bostadsutgifter varje år för många låntagare – hade det varit en rimlig politik? Som jag förstår det skulle det vara helt omöjligt att införa en bankskatt redan nästa år. Den skulle ha gröpt ett hål på 10 miljarder kronor i de offentliga finanserna. Hade det bästa vägvalet i detta läge varit att hota Sveriges bolåntagare med ökade kostnader?

Jag läser också att Socialdemokraterna själva säger att bankerna behöver investera mer för att möta den typ av brottslighet vi har med bland annat bedrägerier och att bankvinsterna borde användas där.

Men en grundläggande kunskap i nationalekonomi, som jag tror att de flesta kan ta till sig, är att en krona bara kan användas en gång. Man kan inte göra av med samma krona två gånger. Här mellan behöver man alltså helt enkelt välja.

Fru talman! Jag vänder mig mot att det bara är bidragshöjningar som ska öka jämlikheten, jämställdheten och effektiviteten i samhället. Sådana kan behövas, och flera olika stöd har indexerats upp, till exempel garanti-

pensionen. Men i grunden är det arbete som bygger jämlikhet, jämställdhet och det starka och trygga samhället. Det är för mig svårt att förstå interpellantens och Socialdemokraternas ständiga motstånd mot att människor som går upp på morgonen och arbetar hårt också ska få det lite bättre.

Prot. 2023/24:59

23 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 150 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Niklas Wykman är här för att i finansministerns ställe svara på frågor om vad regeringen gör för att skydda utsatta hushålls ekonomi i krisen och hur man ska agera för att handel och banker inte ska fortsätta att göra övervinster. Det är detta vi är här för att debattera. Niklas Wykman behöver inte bemöda sig med att debattera mitt förslag till bankskatt. Jag har ställt frågor till Niklas Wykman, och det anstår en minister att svara på frågor som ställs till honom i kammaren.

Utöver det jag nämnde i mitt förra anförande uppfattade jag att Niklas Wykmans kollega Elisabeth Svantesson, som jag egentligen skulle ha denna debatt med, i våras hojtade i medierna om att hon skulle kalla till sig livsmedelsjättarna efter att det hade kommit rapporter om att vinsterna ökade samtidigt som prisökningarna på matvaror var som värst. Nu svarar Wykman att utöver detta fick Konkurrensverket och Konjunkturinstitutet i uppdrag att analysera konkurrensituationen och prisutvecklingen inom dagligvaruhandeln, där bristande konkurrens kan tänkas vara en orsak till ökade priser.

Hur gick det sedan, kan man fråga sig. De största Icahandlarna gjorde 2,7 miljarder i vinst som delades ut ett halvår senare. Konjunkturinstitutet konstaterade torrt i sin uppdragsrapport att ”den sammantagna bedömningen är att konsumentpriserna på livsmedel över den studerade perioden har ökat mer än vad som kan förklaras av de ökade kostnaderna”. Elisabeth Svantesson hojtande om att kalla till sig livsmedelsjättarna gav alltså föga effekt.

Niklas Wykmans prat om vår syn på arbetsmarknadspolitik ger jag faktiskt inte mycket för, utan nu kräver jag att Niklas Wykman svarar på min fråga om vad han ska göra för att skydda de mest utsatta hushållens ekonomi i denna kris. Det är rekordhög skuldsättning hos kronofogden, och rekordmånga barnfamiljer vräks från sina hem. Man kan inte tycka att det är i sin ordning, och det hoppas jag verkligen att Niklas Wykman inte gör. (Applåder)

Anf. 151 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Rubriken på Linus Skölds interpellation är ”Förstärkt ojämlikhet på grund av höga kostnader”. När man hör svaret kan man fundera på om regeringen anser att det är ett problem att ojämlikheten förstärks på grund av höga kostnader. Jag är inte säker på att regeringen tycker att det är ett problem att ojämlikheten i det svenska samhället förstärks på grund av den kostnadskris vi befinner oss i.

Många av våra förslag handlar inte om att dela ut bidrag utan om att begränsa värdeöverföringar från dem som arbetar till dem som äger, från människor med skenande boräntor till dem som äger aktier i storbanker. Bankskatten skulle innebära att värdeöverföringar begränsas. Det är en viktig del i många av våra förslag.

Jag är fullt medveten om att fördelningspolitik är en ideologisk skiljelinje, historiskt och i nutid, mellan den politiska högern och den politiska vänstern. Och när jag hör svaret och lyssnar på debatten blir jag fundersam och undrar om regeringen tycker att det är problem eller inte att ojämlikheten förstärks på grund av kostnadskrisen. Jag lutar åt att tro att man inte tycker att det är ett problem.

(Applåder)

Anf. 152 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag har redogjort för hur regeringen agerar för att Sverige ska hålla ihop genom den mycket tuffa kris vi har. Inflationens återkomst i ekonomin skapar stora påfrestningar; inte minst drabbas de människor som har små ekonomiska marginaler. Vi vet hur det slår mot pensionärer och människor med låg lön när alla priser ökar. Då behöver man kraftsamla, prioritera och välja för att komma till rätta med inflationsproblematiken och se till att prisökningstakten klingar av. Vi har bedrivit en stram och återhållsam politik för att inte stå i vägen för Riksbankens möjlighet att föra tillbaka Sverige till prisstabilitet.

Interpellanten och hans partikollega beskriver väl hur inflationen är ett stort problem för hela samhället, för löntagare och pensionärer och för alla dem som går och handlar sina matvaror. De tycks dock inte lika engagerade i de politiska verktyg och vägval som behöver göras för att komma till rätta med inflationsproblematiken. Om lösningen på inflationsproblematiken hade varit en expansiv finanspolitik, det vill säga att göra av med mer pengar, hade man kunnat förstå en del av resonemangen. Men problemet är att man inte kan bota inflationssjukan på det sättet. Den behöver mötas med den typ av policy vi har i Sverige, med en självständig riksbank och en försiktig finanspolitik som inte spär på prisutvecklingen.

Inom ramen för detta, vad gör vi för att människor ska ta sig igenom detta på ett så bra sätt som möjligt? Vi har prioriterat stora resurstillskott dit där de behövs mest, till kommuner och regioner, så att vi ska kunna fortsätta hålla så hög kvalitet som möjligt på våra välfärdstjänster. Vi har prioriterat att sänka skatten för dem med låga och vanliga inkomster så att de bättre kan möta prisutvecklingen. Vi har prioriterat att sänka skatten för landets pensionärer och låtit indexeringen i olika transfererings- och bidragssystem slå igenom så att de som har de minsta marginalerna ska få lite lättnad. Vi har valt att införa särskilda stöd till dem som har de allra mest utmanande livssituationerna, till exempel småbarnsfamiljer med små marginaler i sin ekonomi. Vi har också valt att råda bot på en del av de orättvisor som har splittrat Sverige över tid. Vi har sänkt drivmedelskostnaden så att det ska bli mindre dyrt för familjer som behöver använda bilen för att ta sig till och från jobbet och få ihop småbarnslivet och livspusslet i stort.

Det är korrekt att det har ställts krav på prioriteringar. Man har inte kunnat ge allt till alla. Men när jag lyssnar på interpellanten kan jag ändå inte undgå att känna att det finns en relativt bred samsyn. Innerst inne tror jag att en välbalanserad socialdemokrati inte har så mycket emot dessa prioriteringar. Det kokar ned till en debatt om man ska införa ytterligare en bankskatt eller inte.

Den befintliga bankskatten skapar stora problem för välfärdfinansieringen, för våra kommuners möjlighet att låna gemensamt. Det är ett ute-

stående problem som inte är löst. Det kanske man skulle vilja lösa innan man inför en ny skatt. Innan man inför en ny skatt som skulle kosta kanske 4 000 kronor per år kanske man ska ställa sig frågan om bolånetagarna inte redan är tillräckligt hårt pressade.

I grund och botten hör jag mer samsyn än konflikt här.

Anf. 153 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Niklas Wykman säger att han har redogjort för vad regeringen gör för att Sverige ska hålla ihop. Jag skulle vilja säga att de fakta som jag har pekat på i den här interpellationsdebatten – som Niklas Wykman inte har haft några invändningar emot och som man därmed får anta att han accepterar – tydligt visar att Sverige inte håller ihop på det här viset. Det går jättebra – rekordbra – för svenska banker. Handlarna gör jättestora vinster. Samtidigt går det rekorddåligt för hushållen med de minsta marginalerna.

Regeringen har visat att den är oförmögen att göra något åt prisutvecklingen på livsmedel och vill inte göra någonting åt rekordvinsterna. Regeringen gör också otillräckliga insatser för att skydda de ekonomiskt utsatta hushållen i den här krisen.

Jag har beskrivit några förslag som Niklas Wykman hade kunnat spegla sin politik i om han hade velat, men han har hängt upp sig på bankskatten. Jag skulle säga att Niklas Wykman är på vippen till fantasilös som inte kan tänka ut ett sätt att beskatta bankernas enorma övervinster utan att det kan övervältras på kunderna. Vi socialdemokrater är uppfinningsrika nog för att kunna lista ut hur en sådan konstruktion ska se ut.

Jag har också beskrivit några av våra förslag som skulle stötta några av de mest utsatta hushållen. Dessa förslag har Niklas Wykman helt bortsett från. Det är höjt underhållsstöd för ensamstående föräldrar. Det är ett extra barnbidrag – kanske hade det kunnat betalas ut i januari när folk har det som kärvast. Det är också en skuldakut och ett förlängt bostadstillägg.

Det här duger inte, Niklas Wykman! På det här sättet håller Sverige inte ihop.

(Applåder)

Anf. 154 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Interpellanten säger att Socialdemokraterna är mer uppfinningsrika och har bättre fantasi än vad jag har när det kommer till att utforma bankskatter som inte övervältras på bankkunderna. Mikael Damberg fick faktiskt den frågan på presskonferensen då man presenterade sitt förslag till ny bankskatt. Frågan var: Då kan väl bankerna höja räntorna? Mikael Damberg svarade: Ja, det är klart att de kan göra det.

Jag är alltså inte helt säker på att den här fantasin hos socialdemokratin har varit tillräckligt stor. Den befintliga bankskatten är också behäftad med väldigt stora problem, som ni vet, vad gäller till exempel Kommuninvest och dess möjligheter att nu vara med och bidra till att landets kommuner kan låna för att finansiera investeringar i välfärden.

Det finns problem med den bankskatt vi har. Socialdemokraterna tror inte att det är något problem att ta ut ytterligare bankskatt. Vår övertygelse är att det skulle vältras över genom ytterligare höjda bolånekostnader för tillfället och ha en tveksam långsiktig effekt för svensk ekonomi.

Om hela diskussionen handlar om ifall vi ska ha mer bankskatt eller inte finns det tydliga skäl att inte vilja ha en sådan bankskatt. Mikael Damberg pekar själv på detta när han får frågor, nämligen att det finns en risk att det övervältras på bolånetagarna. De har det redan tufft som det är med att betala de räntor som är nu. Att införa en ny bankskatt i det här läget vore oklokt. Det vore inte en balanserad ekonomisk politik, helt enkelt.

Sedan finns det många andra saker man kan göra. Jag vill ändå slå ett slag för en sak: Det finns goda skäl till att man kan höja bidrag eller öka transfereringar, men det finns också goda skäl att se de människor som faktiskt går upp och arbetar, som sliter hårt, går upp tidigt på morgonen och somnar trötta på kvällen. Det måste löna sig att arbeta. Det behöver finnas en arbetslinje i svensk politik. Det är så det skapas resurser till allt det andra. Jag vill slå ett slag för de människorna och för den politiken.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Beslut om uppskjutna svar på interpellationer

Kammaren beslutade på förslag av tredje vice talmannen att de på föredragningslistan återstående interpellationerna 2023/24:335 *Kaoset på E22:an* av Adrian Magnusson (S) och 2023/24:336 *Krigs- och krisberedskapens påverkan på privathushåll* av Per-Arne Håkansson (S) skulle besvaras vid ett senare sammanträde.

§ 15 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2023/24:60 En telesamverkansgrupp för fredstida kriser och höjd beredskap

EU-dokument

COM(2023) 752 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om passagerares rättigheter i samband med multimodala resor

COM(2023) 753 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EG) nr 261/2004, (EG) nr 1107/2006, (EU) nr 1177/2010, (EU) nr 181/2011 och (EU) 2021/782 vad gäller efterlevnaden av passagerares rättigheter i unionen

COM(2023) 769 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om välbefinnande hos hundar och katter samt deras spårbarhet

COM(2023) 905 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv (EU) 2015/2302 för att göra skyddet av resenärer effektivare och för att förenkla och förtydliga vissa aspekter av direktivet

COM(2023) 930 Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv (EU) 2015/637 om samordnings- och samarbetsåtgärder för underlättande av konsulärt skydd till icke-företrädde unionsmedborgare i tredjeländer och direktiv (EU) 2019/997 om införande av en provisorisk EU-resehandling

Motioner

med anledning av prop. 2023/24:52 Likvärdiga krav på mål och riktlinjer för utförare av kommunal verksamhet
2023/24:2799 av Ida Karkiainen m.fl. (S)
2023/24:2800 av Jessica Wetterling m.fl. (V)
2023/24:2805 av Jan Riise m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2023/24:53 Åtgärder för att stärka konsumentskyddet och bekämpa kriminell verksamhet i samband med spel om pengar
2023/24:2803 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V)
2023/24:2812 av Rickard Nordin m.fl. (C)

med anledning av prop. 2023/24:62 Tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige
2023/24:2796 av Gudrun Nordborg m.fl. (V)
2023/24:2806 av Annika Hirvonen m.fl. (MP)
2023/24:2813 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C)

med anledning av skr. 2023/24:47 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2022
2023/24:2804 av Rasmus Ling m.fl. (MP)

Justitieutskottets betänkande
2023/24:JuU12 Preventiva vistelseförbud

§ 16 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 19 januari

2023/24:352 Poliser med utländsk bakgrund

av *Petter Löberg* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:353 Ungdomsarbetslöshet

av *Emelie Nyman* (C)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:354 Tullverkets befogenheter

av *Patrik Björck* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:355 Barnperspektiv i biståndet

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:356 Förutsättningarna för Kriminalvården

av *Rasmus Ling* (MP)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:357 Stödet för inackordering av gymnasieelever

av *Linus Sköld* (S)
till utbildningsminister Mats Persson (L)

Prot. 2023/24:59
23 januari

2023/24:358 Ursprungsmärkning av kött på restaurang
av *Anna-Caren Säterberg* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)
2023/24:359 Åtgärder för värdefull natur
av *Anna-Caren Säterberg* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

den 22 januari

2023/24:360 Krisberedskap och telekommunikation
av *Linus Sköld* (S)
till statsrådet Erik Slottner (KD)
2023/24:361 Hemtjänst i kristider
av *Linus Sköld* (S)
till statsrådet Anna Tenje (M)
2023/24:362 Finansieringen av försvaret
av *Patrik Björck* (S)
till försvarsminister Pål Jonson (M)
2023/24:363 Sjukvårdens betydelse för civilförsvaret
av *Eva Lindh* (S)
till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)
2023/24:364 Marknadiseringens konsekvenser inom förskolan
av *Eva Lindh* (S)
till statsrådet Lotta Edholm (L)
2023/24:365 Det civila försvaret
av *Marcus Wennerström* (S)
till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)
2023/24:366 Arbetsmarknadskunskap i gymnasieskolan
av *Niklas Sigvardsson* (S)
till statsrådet Lotta Edholm (L)
2023/24:367 Sjukvård i kris eller krig
av *Patrik Björck* (S)
till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)
2023/24:368 Verksamhetsbidrag för Bygdegårdarnas Riksförbund
av *Mikael Larsson* (C)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 januari

2023/24:493 Märkning och registrering av katter
av *Sofia Skönnbrink* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)
2023/24:494 Tidsbegränsning för sexualbrott i belastningsregistret
av *Pontus Andersson Garpvall* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:495 Brist på febernedsättande läkemedel för barn

av *Karin Rågsjö* (V)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:496 Åtgärder mot PFAS

av *Katarina Luhr* (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:497 Transport av svårt sjuka patienter vid begränsad framkomlighet på vägar

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

den 22 januari

2023/24:498 Infrastrukturen i Bohuslän

av *Louise Thunström* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:499 Efterkontroller av svensk krigsmateriel i Ukraina

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:500 Uppsägningar hos Svenska Spel

av *Hanna Westerén* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 22.56.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 6 anf. 37 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.00,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 95 (delvis)

av andre vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 137 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Olof Pilo

Prot. 2023/24:59

23 januari

Innehållsförteckning

§ 1 Meddelande om frågestund	1
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Ärenden för bordläggning	2
§ 5 Svar på interpellationerna 2023/24:326, 340 och 341 om situationen i Gaza och på Västbanken	2
Anf. 1 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	2
Anf. 2 OLA MÖLLER (S).....	4
Anf. 3 HÅKAN SVENNELING (V)	5
Anf. 4 LORENA DELGADO VARAS (V).....	6
Anf. 5 STEFAN OLSSON (M).....	7
Anf. 6 MORGAN JOHANSSON (S).....	8
Anf. 7 JACOB RISBERG (MP).....	9
Anf. 8 LINNÉA WICKMAN (S).....	10
Anf. 9 JOHAN BÜSER (S).....	11
Anf. 10 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	12
Anf. 11 AZRA MURANOVIC (S)	13
Anf. 12 DENIS BEGIC (S)	14
Anf. 13 PETER HULTQVIST (S)	15
Anf. 14 MARGARETA CEDERFELT (M).....	15
Anf. 15 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	16
Anf. 16 OLA MÖLLER (S)	17
Anf. 17 HÅKAN SVENNELING (V)	18
Anf. 18 LORENA DELGADO VARAS (V)	19
Anf. 19 STEFAN OLSSON (M).....	20
Anf. 20 MORGAN JOHANSSON (S).....	20
Anf. 21 TREDJE VICE TALMANNEN.....	21
Anf. 22 JACOB RISBERG (MP).....	21
Anf. 23 LINNÉA WICKMAN (S).....	21
Anf. 24 JOHAN BÜSER (S).....	22
Anf. 25 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	23
Anf. 26 AZRA MURANOVIC (S)	23
Anf. 27 DENIS BEGIC (S).....	24
Anf. 28 PETER HULTQVIST (S)	24
Anf. 29 MARGARETA CEDERFELT (M).....	25
Anf. 30 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	25
Anf. 31 OLA MÖLLER (S)	26
Anf. 32 HÅKAN SVENNELING (V)	26
Anf. 33 LORENA DELGADO VARAS (V)	27
Anf. 34 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	27
§ 6 Svar på interpellation 2023/24:301 om sjukvårdens finansiering.....	28
Anf. 35 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	28
Anf. 36 MARCUS WENNERSTRÖM (S)	29
Anf. 37 ANNA VIKSTRÖM (S)	30
Anf. 38 SOFIA AMLOH (S).....	31

Anf. 39	LENA JOHANSSON (S)	31
Anf. 40	HANNA WESTERÉN (S)	32
Anf. 41	HELÉNE BJÖRKLUND (S)	33
Anf. 42	KARIN SUNDIN (S)	33
Anf. 43	NIKLAS SIGVARDSSON (S)	34
Anf. 44	TOMAS ENEROTH (S)	35
Anf. 45	PETER HEDBERG (S)	36
Anf. 46	YASMINE BLADELIUS (S)	38
Anf. 47	MIKAEL DAHLQVIST (S)	38
Anf. 48	BJÖRN WIECHEL (S)	39
Anf. 49	SANNA BACKESKOG (S)	40
Anf. 50	DZENAN CISIJA (S)	41
Anf. 51	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	42
Anf. 52	EVA LINDH (S)	43
	(forts.)	44
Ajournering		44
Återupptaget sammanträde		44
§ 6 (forts.) Svar på interpellation 2023/24:301 om sjukvårdens finansiering		44
Anf. 53	LENA BÄCKELIN (S)	44
Anf. 54	LENA HALLENGREN (S)	45
Anf. 55	JENNIE NILSSON (S)	46
Anf. 56	LARS ISACSSON (S)	47
Anf. 57	JOHAN HULTBERG (M)	48
Anf. 58	Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	49
Anf. 59	MARCUS WENNERSTRÖM (S)	50
Anf. 60	ANNA VIKSTRÖM (S)	50
Anf. 61	SOFIA AMLOH (S)	51
Anf. 62	LENA JOHANSSON (S)	51
Anf. 63	HANNA WESTERÉN (S)	52
Anf. 64	HELÉNE BJÖRKLUND (S)	52
Anf. 65	KARIN SUNDIN (S)	53
Anf. 66	PETER HEDBERG (S)	53
Anf. 67	YASMINE BLADELIUS (S)	54
Anf. 68	MIKAEL DAHLQVIST (S)	54
Anf. 69	BJÖRN WIECHEL (S)	55
Anf. 70	SANNA BACKESKOG (S)	55
Anf. 71	DZENAN CISIJA (S)	56
Anf. 72	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	56
Anf. 73	EVA LINDH (S)	57
Anf. 74	LENA BÄCKELIN (S)	57
Anf. 75	LENA HALLENGREN (S)	58
Anf. 76	JENNIE NILSSON (S)	58
Anf. 77	JOHAN HULTBERG (M)	59
Anf. 78	Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	59
Anf. 79	MARCUS WENNERSTRÖM (S)	61
Anf. 80	Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	61

§ 7 Svar på interpellationerna 2023/24:305, 306 och 308 om sjukvårdspersonalens anmälningsplikt.....	62
Anf. 81 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	62
Anf. 82 YASMINE BLADELIUS (S)	63
Anf. 83 KARIN SUNDIN (S).....	64
Anf. 84 DZENAN CISIJA (S)	65
Anf. 85 LEONID YURKOVSKIY (SD).....	65
Anf. 86 MONA OLIN (SD).....	66
Anf. 87 CARITA BOULWÉN (SD).....	67
Anf. 88 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	68
Anf. 89 YASMINE BLADELIUS (S)	69
Anf. 90 KARIN SUNDIN (S).....	69
Anf. 91 DZENAN CISIJA (S)	70
Anf. 92 LEONID YURKOVSKIY (SD).....	71
Anf. 93 MONA OLIN (SD).....	71
Anf. 94 CARITA BOULWÉN (SD).....	72
Anf. 95 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	72
Anf. 96 YASMINE BLADELIUS (S)	73
Anf. 97 KARIN SUNDIN (S).....	74
Anf. 98 DZENAN CISIJA (S)	74
Anf. 99 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	74
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:313 om en förbättrad klimakterievård	75
Anf. 100 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	75
Anf. 101 LOUISE THUNSTRÖM (S).....	76
Anf. 102 ANNA VIKSTRÖM (S)	77
Anf. 103 EVA LINDH (S).....	78
Anf. 104 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	78
Anf. 105 LOUISE THUNSTRÖM (S).....	80
Anf. 106 ANNA VIKSTRÖM (S)	81
Anf. 107 EVA LINDH (S).....	81
Anf. 108 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	82
Anf. 109 LOUISE THUNSTRÖM (S).....	83
Anf. 110 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	83
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:334 om kommunernas planeringsförutsättningar avseende förskoleplatser.....	84
Anf. 111 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	84
Anf. 112 ZINAIDA KAJEVIC (S).....	85
Anf. 113 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	85
Anf. 114 ZINAIDA KAJEVIC (S).....	86
Anf. 115 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	86
Anf. 116 ZINAIDA KAJEVIC (S).....	87

Anf. 117 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	87	Prot. 2023/24:59
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:324 om EU:s toppmöte		23 januari
och ekonomiskt stöd till Ukraina	88	-----
Anf. 118 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	88	
Anf. 119 MATILDA ERNKRANS (S)	89	
Anf. 120 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	90	
Anf. 121 MATILDA ERNKRANS (S)	91	
Anf. 122 ANDRE VICE TALMANNEN	91	
Anf. 123 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	92	
Anf. 124 MATILDA ERNKRANS (S)	93	
Anf. 125 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	93	
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:304 om biståndet till		
Palestina	94	
Anf. 126 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	94	
Anf. 127 OLA MÖLLER (S)	95	
Anf. 128 DENIS BEGIC (S)	96	
Anf. 129 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	96	
Anf. 130 OLA MÖLLER (S)	97	
Anf. 131 DENIS BEGIC (S)	98	
Anf. 132 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	99	
Anf. 133 OLA MÖLLER (S)	100	
Anf. 134 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	100	
§ 12 Svar på interpellation 2023/24:314 om kampen för		
demokrati i Kambodja	101	
Anf. 135 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	101	
Anf. 136 ÅSA ERIKSSON (S)	101	
Anf. 137 EVA LINDH (S)	102	
Anf. 138 SOFIA AMLOH (S)	103	
Anf. 139 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	104	
Anf. 140 ÅSA ERIKSSON (S)	105	
Anf. 141 EVA LINDH (S)	106	
Anf. 142 SOFIA AMLOH (S)	106	
Anf. 143 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	107	
Anf. 144 ÅSA ERIKSSON (S)	108	
Anf. 145 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	108	
§ 13 Svar på interpellation 2023/24:303 om förstärkt		
ojämlikhet på grund av höga kostnader	109	
Anf. 146 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	109	
Anf. 147 LINUS SKÖLD (S)	110	
Anf. 148 ADRIAN MAGNUSSON (S)	111	
Anf. 149 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	112	
Anf. 150 LINUS SKÖLD (S)	113	
Anf. 151 ADRIAN MAGNUSSON (S)	113	
Anf. 152 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	114	
Anf. 153 LINUS SKÖLD (S)	115	
Anf. 154 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	115	
§ 14 Beslut om uppskjutna svar på interpellationer	116	
§ 15 Bordläggning	116	
§ 16 Anmälan om interpellationer	117	

Prot. 2023/24:59
23 januari

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar	118
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 22.56.	119

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2024